

expertisecentrum
dementie

Vlaanderen

jaarverslag 2012

3

INHOUD

Voorwoord 3

Organisatie Expertisecentra Dementie Vlaanderen 4

Missie en visie 4

Gerealiseerde activiteiten Vlaamse convenant 6

Regionale expertisecentra dementie 21

brOes 22

Contact 27

Foton 33

Meander 41

Memo 47

Orion 55

Paradox 65

Sophia 71

Tandem 77

VOORWOORD

2012 was in vele opzichten een bovenstebeste jaar voor dementie-aandacht in Vlaanderen. Naast alle inhoudelijke initiatieven die het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen en de regionale expertisecentra dementie organiseerden en die recht deden aan de persoon met dementie en zijn brede omgeving, was de uitnodiging van VRT om samen met hen een solidariteitsactie met nadruk op bewustmaking te organiseren de kers op de taart. Vlaanderen kon gedurende bijna drie weken horen welke diverse aspecten dementie met zich meebrengt en doorbrak hiermee verder het taboe. Het is immers belangrijk dat de mentaliteit verandert, want ze stigmatiseert mensen met dementie. Geïnspireerd door het rapport *Framing en Re-framing: anders communiceren over dementie* werd overigens gestart met de campagne 'Vergeet dementie. Onthou mens' waarvan de resultaten continu gemonitord worden. Alleszins werden deze activiteiten een mijlpaal en worden ze ver buiten onze grenzen met veel aandacht bekeken. Tenslotte onthouden we ook de uitgave van Architectonica en het congres dat we hieraan hebben gekoppeld. Het inspireert de ontwerpers, inrichters en bouwers van woonzorgcentra tot het hanteren van dementievriendelijke principes. Ook voor de thuiszorg tellen deze principes mee. Meer dan ooit werd in 2012 duidelijk dat, naar aanleiding van de publicatie van het WHO-rapport *Dementia: A Public Health Priority* dementie een van de grootste zorguitdagingen van de toekomst wordt.

Het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen vzw en de regionale expertisecentra presenteren je hierbij graag het jaarverslag 2012. We wensen je veel leesplezier.

In 2012 zat
muziek.

© foto: Stefan Dewickere

Jurn Verschraegen
coördinator

Wino Baeckelandt
wnd. voorzitter

Expertisecentrum Dementie Vlaanderen vzw
Lokkaardstraat 8 - B-2018 Antwerpen
t /f +32 (0)70 224 777
www.dementie.be
www.omgaanmetdementie.be
www.onthoumens.be

ORGANISATIE

Expertisecentrum Dementie Vlaanderen vzw

Het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen vzw werd vanuit een reeds bestaande feitelijke structuur opgericht op 17 december 2007 en onderschrijft volgende visie en missie.

Missie en visie

Het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen en de negen regionale expertisecentra dementie willen dementie in de samenleving op de agenda plaatsen om de kwaliteit van het leven van mensen met dementie en hun omgeving te behouden en te verbeteren. Zij doen dit door het samenbrengen en uitbouwen van expertise, in samenwerking met andere actoren in het werkveld. Het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen en de regionale expertisecentra dementie willen onder meer:

- 1 Personen met dementie en hun omgeving een aanspreekpunt bieden dat met kennis van zaken vragen erkent, beantwoordt of ervoor zorgt dat ze op de juiste plek terecht komt. Wij willen voor personen met dementie en hun omgeving mogelijkheden bieden tot uitwisseling van informatie en ervaringen of dit faciliteren. We zijn betrokken bij de talrijke praatcafés dementie in Vlaanderen en stimuleren de uitbouw van ‘dementievriendelijke gemeenten’, samen met diverse partners. Zo willen we personen met dementie en hun mantelzorgers de plaats geven die ze verdienen: te midden van een warme samenleving en niet in de marge!
- 2 Deskundigheid rond dementie verhogen door een rijk in-foaanbod voor de zorgsector. We willen de kwaliteit van de zorg- en hulpverlening optimaliseren zodat iedereen op zijn/haar vragen een deskundig antwoord krijgt.
- 3 Via een breed en toegankelijk aanbod van publicaties en vormingspakketten wetenschappelijke informatie vertalen naar de dagelijkse zorgpraktijk van professionele hulpverleners en families.
- 4 De beeldvorming over dementie nuanceren en zo het taboe rond de aandoening de wereld uit helpen door de coördinatie van de campagne ‘Vergeet Dementie. Onthou Mens’ van de Vlaamse overheid.

- 5 Actief op zoek gaan naar nationale en internationale deskundigen en hen informeren over de rol en overtuigen van het belang van onze functie in de zorgsector zodat zij op onze vraag hiaten in de expertise opvullen en we wederzijdse kennis kunnen delen.
- 6 Alle relevante beleidsmakers (ook internationaal) blijvend overtuigen van de impact van dementie op de samenleving en onze rol hierin zodat zij gepaste acties en maatregelen nemen die de kwaliteit van de zorg- en hulpverlening optimaliseert. Bovendien zijn onze regionale expertisecentra een permanent aanspreekpunt voor al wie met dementie te maken krijgt. Zij houden de vinger aan de pols op lokaal niveau. We willen mensen een luisterend oor bieden, perspectief geven, informatie op maat aanreiken en mee op weg helpen om zo lang mogelijk een kwaliteitsvol leven te leiden.

In 2012 werkten we met een nieuw convenant dat de Vlaamse overheid afsloot met de regionale expertisecentra en het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen vzw. Dit convenant werd uitgebreid qua inhoud. Bijkomende opdrachten kwamen er op vlak van het verfijnen en uitdragen van de expertise dementieconsulentie in de thuiszorg en de thuiszorgondersteunende voorzieningen, de sensibilisering door middel van de activering van doelgroepenorganisaties in het kader van de campagne ‘Vergeet dementie, onthou mens’. Verder werd de effectenmeting van de campagne ‘Vergeet dementie, onthou mens’ als resultaatgebied toegevoegd. Tenslotte werd het bevorderen van expertise omtrent dementievriendelijke architectuur en inrichting door kennisinbreng bij Enter vzw (expertisecentrum toegankelijkheid) en het verlenen van bouw- en inrichtingsadvies aan bouwheren, architecten en andere betrokkenen opgenomen.

Om al deze bijkomende opdrachten te realiseren kozen we ervoor om een communicatiemedewerker tijdelijk voltijds in dienst te nemen. Door de hierbij horende extra ondersteuning vanuit de Vlaamse overheid konden we een inhaalbeweging doen inzake projectwerking en kon de campagne Vergeet Dementie. Onthou Mens ten volle worden gerealiseerd. De methodiek van het opgemaakte urencontingent ten behoeve van de werkzaamheden van de regionale expertisecentra dementie in relatie tot het

Vlaamse centrum en in functie van de loyaliteitsverbintenis tussen de centra onderling werd verder gezet.

- De leden van de Raad van Bestuur van de vzw zijn:
- Wino Baeckelandt
 - Rudiger De Belie
 - Bart Deltour
 - Dirk Dhondt
 - Erik Huyghe
 - Julien Mertens
 - Stefaan Voet
 - Bernadette Van den Heuvel
 - Julienne Wyns

De Algemene Vergadering bestaat uit de leden van de Raad van Bestuur aangevuld met de heer Alex Moens. Het voorzitterschap wordt waargenomen door wnd. voorzitter de heer Wino Baeckelandt. De Raad van Bestuur kwam samen op 8 maart, 11 mei, 27 september, 18 oktober en 13 december. De Algemene Vergadering vond plaats op 11 mei.

De waarnemend voorzitter van de vzw staat in nauw contact met de coördinator. Onderstaande formele overlegmomenten staan in functie van afstemming en voorbereiding van de Raad van Bestuur door het dagelijks bestuur van de vzw.

a) Bureau

18 juli, Brussel
8 november, Brussel

b) Kabinet

Diverse vergaderingen in de loop van het jaar (zeer uitgebreid overleg rond de campagne en rond Music for Life)

c) Studiedagen Raad van Bestuur

Er vond geen studiedag plaats voor de Raad van Bestuur, er wordt wel een gepland in 2013.

d) Wallonië, Duitstalig België en Brussel

Op 21 maart werd op het kabinet van de Waalse minister voor Welzijn de werking van het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen toegelicht. De optie wordt wellicht een centrum dat zich integreert in de Waalse administratie. De definitieve beslissing werd nog niet genomen. Op 13 april was er een overleg met de AG Demenz uit de Oostkantons over twee concrete projecten (nachtzorg en politie-vermissingsprotocol). In Brussel werkt men aan een eigen dementieplan. Hiervoor werd op 28 augustus een toelichting gegeven op het kabinet Grauwels m.b.t. het Vlaamse dementieplan.

De kantoren van het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen vzw¹ zijn gelegen aan de Lokkaardstraat 8 in Antwerpen. Op medewerkersvlak noteren we de aanwerving van communicatiemedewerker Olivier Constant. Hij begeleidt de campagne rond genuanceerde beeldvorming in opdracht van de Vlaamse overheid en ter uitvoering van het Vlaamse dementieplan. Hij werd voor de duur van één jaar aangetrokken, maar er werd beslist zijn mandaat met een jaar te verlengen.

1 Volgende medewerkers behoren tot de staf van het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen vzw:

Jurn Verschraegen, coördinator

Patrick Verhaest, wetenschappelijk medewerker

Peggy Van Nerum, administratief medewerkster

Patricia Wildiers, VTO-medewerker

Olivier Constant, communicatiemedewerker

Martine Van Looy, vrijwilligster (tot 1 december)

Christianne Schmitt, vrijwilligster

Marianne De Keyser, vrijwilligster (vanaf 1 december)

Gerealiseerde activiteiten Vlaamse convenant

De projecten van 2011 werden verdergezet in 2012 en enkele nieuwe projecten zagen het licht. We geven hieronder een uitgebreid overzicht.

1 Afstemming met de regionale expertisecentra dementie

Aangezien de leden van de Raad van Bestuur op hun beurt de directiefunctie waarnemen binnen het regionale expertisecentrum verliep de afstemming vlot. Drie keer kwamen de medewerkers van alle regionale expertisecentra samen bij het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen. Ze overlegden er hun regionale actieplannen waardoor de communicatie tussen de verschillende partners optimaal kon verlopen. Ook werden op deze manier doublures in de werking vermeden. De coördinator was steeds bereid tot coachen of ondersteuning bij vragen van de regionale expertisecentra. Dit gebeurde regelmatig naar aanleiding van regionale projecten of dossiers. De contacten die het Vlaamse expertisecentrum met bovenlokale organisaties en structuren onderhoudt, stimuleren de informatiedoorstroming en efficiëntie in de werking.

Op elk van de drie overlegmomenten met de regionale medewerkers zorgde het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen niet alleen voor een inhoudelijke input, waarbij de eigen projecten en de maatschappelijke relevantie van diverse thema's (o.m. referentiepersoon dementie, dementieconsulent, dementieplan, stand van zaken onderzoek, buitenlandse expertise, ...) werden toegelicht, maar ook voor inhoudelijke interne vorming. Herman Wauters van PGN was ook in 2012 steeds tegenwoordig op het overleg. PGN vormt in Antwerpen samen met de regionale expertisecentra dementie Orion en Tandem een dementienetwerk voor de provincie. Zij maken mee gebruik van het interne internetgebaseerde platform en stonden overigens in voor de intervisie van referentiepersonen dementie in de regio.

Op 3 maart werd een teambuildingsactiviteit in Voeren georganiseerd.

2 Ontwikkeling en verspreiding van wetenschappelijke expertise en innovatie

Wij blijven er vanuit onze convenantopdracht voor kiezen om wetenschappelijke kennis toegankelijk te maken en waar mogelijk te vertalen naar de werkvloer.

Wij blijven nauw betrokken op het onderzoeksveld door de literatuur, het opvolgen van studiedagen, nationale en internationale congressen en het opvolgen van Vlaams onderzoek vanuit een externe adviesfunctie. Enkele specifieke thema's zijn meer gericht opgevolgd in functie van de lopende projecten.

In het kader van de brede verkenning en eigen werking, namen we deel aan volgende studiedagen en congressen. Als we zelf als spreker deelnamen en de rest van de studiedag of het congres bijwoonden staat dit vermeld.

- 35ste winter-meeting 2012 – Belgische Vereniging voor Gerontologie en Geriatrie, Oostende (2 maart)
- 'Science, fact, fiction.' 27th International Conference of Alzheimer's Disease International, Londen (7-10 maart)
- 'Een dag om niet (meer) te vergeten. Over lerend vermogen van mensen met dementie. Studiedag Provincie Vlaams-Brabant en ECD Memo, Leuven (15 juni)
- 'Changing perceptions, practice and policy' 22nd Alzheimer Europe Conference, Wenen (4-6 oktober)
- 'Met je hoofd in de mist'. Studienamiddag rond dementie en palliatieve zorg. Netwerken Palliatieve Zorg Oost-Vlaanderen. Eigen lezing: 'een inleiding op dementie' plus eigen workshop 'competenties bij dementiezorg in palliatieve zorg', Lebbeke. (10 mei)
- Congres 'Communicatie in de zorg', Antwerpen (22 november)
- BeDeCo Day: diverse aspecten van benadering van dementie op medisch vlak (24 november)
- Congres Moderne Dementiezorg – StudieArena, Amersfoort. Eigen lezing: 'Architectuur en dementie' en lezing 'Vergeet dementie, onthou mens' omtrent het framing-onderzoek en de campagne i.s.m. Baldwin Van Gorp (26 november)

De coördinator participeerde aan een opleidingsreeks 'Verbindend veranderen', georganiseerd door twee woonzorgorganisaties. Hierbij werd gebruik gemaakt van de methodiek 'appreciative enquiry', begeleid door Rombout Van den Nieuwenhof. De inzichten uit deze cursus waren en zijn helpend bij het herdenken van de werking van organisaties en legt groeikansen open voor organisaties en hun medewerkers en netwerken.

Er werd verder gebouwd op de contacten die in 2011 gelegd werden. Met universitaire centra zoals de VUB (Vakgroep zorg rond het levenseinde - End of Life Care), KULeuven en Universiteit Gent werd een tweede vergadering van de begeleidingscommissie belegd waaraan het

Expertisecentrum Dementie Vlaanderen participeerde (22 september).

Voor de verspreiding van fundamenteel wetenschappelijke onderzoeksresultaten naar het grote publiek was er een contact met vzw Breinwijzer. In het kader van het Vlaamse dementieplan wenst men met het expertisecentrum verder samen te werken. Op 5 juni vond in Gent (Campo Victoria) een ontmoetingsavond met prof. Van Broeckhoven en Jurn Verschraegen plaats voor het brede publiek. Hier was jongdementie het thema. Er waren zo'n 60 geïnteresseerden. Het Vlaams expertisecentrum nam ook deel aan I-Brain, het grote breinfestival in De Bijloke in Gent op 25 november.

Met LUCAS (centrum voor zorgonderzoek en consultancy) werden meerdere trajecten afgelegd. We maken nu integraal deel uit van de werkgroep 'Kleinschalig genormaliseerd wonen Vlaanderen' en stemmen met LUCAS hierrond af. Deze werkgroep wil o.m. een inspiratiebron zijn voor initiatiefnemers en is dus een feitelijke informele leergemeenschap. De werkgroep 'Kleinschalig genormaliseerd wonen Vlaanderen' kwam samen op volgende data: 9 maart, 7 juni met een tweedaagse studiereis langs Nederlandse projecten, 3 juli en 5 oktober. Op deze laatste datum werd overlegd in Kortrijk waarna een bezoek gebracht werd aan PROF3 in Poperinge.

Op 20 en 21 september organiseerde het expertisecentrum een studiereis voor Brandpunt Vlaams-Brabant om kennis te maken met goede Nederlandse praktijkvoorbeelden. Dit naar analogie van de studiereis van de werkgroep KGW. Het expertisecentrum was betrokken bij de opstart van een kennisknooppunt kleinschalig genormaliseerd wonen. Op de website werd een link gemaakt naar de URL www.kleinschaligwonen.be.

We namen deel aan de rondetafel over het gebruik van antipsychotica bij personen met dementie georganiseerd door de Koning Boudewijnstichting ter voorbereiding van hun bijdrage voor het Europese ALCOVE-project (Alzheimer Coöperative Valuation in Europe).

Dementieconsulent, demonstratieprojecten

Met het Vlaams Dementieplan 2010-2014 wil minister Vandeuren komen tot een dementievriendelijke samenleving en zorg. Een van de doelstellingen uit dit plan is: 'Via tijdige ondersteuning en trajectbegeleiding zoveel mogelijk de autonomie van de persoon met dementie respecteren en de

draagkracht van de mantelzorg te ondersteunen worden. Een vroegtijdige behandeling en een vraaggerichte aanpak kan bovendien langdurige en dure zorg vermijden. In Vlaanderen wordt om deze redenen de functie van dementieconsulenten uitgevouwd. De dementieconsulent is een hulpverlener die wordt ingeschakeld van zodra de diagnose is gesteld of bij een 'niet-pluisgevoel'. De consulent biedt naast psychosociale begeleiding ook informatie over de ziekte, het zorgaanbod, juridische en administratieve aspecten over dementie en bemiddeling. De dementieconsulent functioneert daarbij als een vertrouwenspersoon, adviseur en pleitbezorger tijdens het hele zorgproces in de thuissituatie.'

Deze projecten werden opgevolgd door: het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen vzw en LUCAS die tevens voorzitters waren van de stuurgroep. Zij vatten de uitkomst van de 8 projecten samen en gaven hun eigen advies aan de Vlaamse administratie. Hierbij werd gepleit voor de verdere uitbouw van de dementiekundige zorg en werd het model van Foton met gespecialiseerde dementieconsulenten gelinkt aan een regionaal expertisecentrum dementie naar voor geschoven. Een bespreking van dit dossier vond plaats op 5 juni op het kabinet in aanwezigheid van minister Vandeuren. Verdere besprekingen hierrond worden in het vooruitzicht gesteld van 2013.

Vonk3

Met de deelname aan de externe stuurgroep van Vonk3 is het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen ook actief binnen onderzoek op hogeschoolniveau. Vonk3 wil zich ontwikkelen tot een toonaangevend onderzoeks- en kenniscentrum betreffende de derde leeftijd. Daartoe ontwikkelt het een eigen onderzoeksprogramma met specifieke onderzoekslijnen. Het wil als kwaliteitsvol kenniscentrum een plaats verwerven onder meer via het aanbieden van vorming en dienstverlening. De stuurgroep van Vonk3 kwam samen op 26 januari, 29 maart, 31 mei, 27 september en 29 november.

BeDeCo

BeDeco is een vzw die artsen groepeerde die actief zijn in de dementiezorg. Men beoogt het doorstromen van kennis van de diverse ontwikkelingen inzake dementie. Verder is het de bedoeling te komen tot een specifieke richtlijn inzake diagnostiek en behandeling. We participeerden aan de vergaderingen (18 januari, 6 juni, 3 oktober) en maken als volwaardig lid deel uit van de vereniging. Op 24/11 namen we deel aan de BeDeCo Day, een jaarlijks terugkerende studiedag.

▲ North Sea Dementia Group in Stirling

North Sea Dementia Group

Er werden ook nauwe contacten onderhouden met buitenlandse experts, o.m. via de deelname van het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen aan de werkzaamheden van de North Sea Dementia Group. Dit informeel Europees samenwerkingsverband komt jaarlijks bijeen om uit te wisselen over research, studies en ervaringen in de zorg en begeleiding van personen met dementie. De meeting vond plaats in Stirling en werd voorgezeten door de collega-organisatie Dementia Services and Development Centre. Naast het voorstellen van de eigen werkingen in de diverse landen, was er ook tijd voor plaatsbezoeken aan enkele voorzieningen. Wij stelden de stand van zaken binnen onze werking voor. Dank zij onze goede contacten met De Hazelaar (Tilburg), nam deze keer voor het eerst Ben Janssen deel.

Tenslotte blijft het omzetten van theoretische naar praktische kennis een belangrijk thema.

Thematische activiteiten

Jongdementie

In 2008 werd de open en informele werkgroep 'jongdementie' opgericht. Zij kwam in 2012 één keer bijeen: op 18 september. Het voorzitterschap wordt waargenomen door het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen. Op 20 maart en 3 april werd samengekomen in De Wingerd, Leuven voor de bespreking van een nieuwe uitgave van het boek rond jongdementie en op 27 juni was er een overleg met de Vlaamse Alzheimer Liga rond de ontmoetingsdag voor kinderen van mensen met jongdementie. We namen ook deel aan de ontmoetingsdag georganiseerd door regionaal expertisecentrum dementie Memo (Leuven) en de Vlaamse Alzheimer Liga in Leuven op zaterdag 5 mei. Tenslotte was er op 30 januari en 15 februari een overleg met enkele leden rond het indienen van een Flanders' Care

dossier inzake opvangbehoeften voor mensen met jongdementie. Aan het RIZIV werd een aanbeveling verzonden rond opvangmogelijkheden, programmatie en financiering en we adviseerden m.b.t. een protocol-3-dossier rond jongdementie.

Architectuur en inrichting van de leefomgeving

In mei 2012 verscheen het boek 'Architectonica. Een thuis voor mensen met dementie' van Erik Stroobants en Patrick Verhaest. Op basis van een literatuurstudie gingen we gericht kijken in voorzieningen in Vlaanderen met de bedoeling goede praktijken in kaart te brengen en te duiden ter inspiratie van bouwheren, architecten en iedereen die bij de inrichting van de woonomgeving voor mensen met dementie betrokken is.

Het boek werd voorgesteld op een congres op 24 mei met 300 deelnemers.

Naar aanleiding van het verschijnen van het boek, verschenen artikelen in diverse vakbladen:

- Bouwen aan de zorg in Nederland en Vlaanderen
- Health Care Executive
- Senior Update Magazine
- Weliswaar
- Zorgwijzer

Ook De Morgen, Maczima en Kerk en Leven verzorgden een bijdrage over het boek.

Daarnaast organiseerden we een vormingsdag voor 25 deelnemers en voerden we consultgesprekken met 10 woonzorgcentra. Met de workshopformule bereikten we 5 voorzieningen. Eén voorziening organiseerde een vorming voor drie groepen met betrekking tot inrichting van de woonomgeving. We beantwoordden ook diverse vragen naar informatie via mail of telefonisch.

We fungeren als back-office voor het Expertisecentrum Toegankelijkheid Enter vzw met betrekking tot de dementiespecifieke vragen die nader onderzoek vergen.

We waren spreker op volgende studiedagen:

- Vierde zorgsymposium, Zorginnovatiecluster, Aalst (18 september)
- Health Care, Brussel (10 oktober)
- Gespreksavond VSPW Hasselt (6 november)
- Inspiratiedag toegankelijke zorginfrastructuur, VIPA en Enter vzw, Brussel (13 november)

Tot slot verzorgden we de volgende publicatie rondom dit thema:

Verhaest, P. (2012). Dementievriendelijk bouwen en inrichten. *Zorgmagazine*, 4(2), pp. 28-31.

Verhaest, P. (2012). De woonomgeving voor personen met dementie. De materiële kant. In: Expertisecentrum

Dementie Vlaanderen vzw (red.). *Dementie. Van begrijpen naar begeleiden. Handboek voor referentiepersonen dementie en andere betrokkenen*. Brussel: Politeia.

Empowerment

Het Expertisecentrum Dementie vindt het belangrijk dat men blijft inzetten op empowerment: het verstevigen van de competenties van personen met dementie en hun omgeving.

Ervaringen uit het werkveld leerden ons dat personen met dementie, mantelzorgers en hulpverleners de weg, die start bij het vermoeden van geheugenproblemen en verder loopt tot zorg en begeleiding, vaak zeer moeilijk vinden. Vaak is het onduidelijkheid en onzekerheid troef. Verder geven mensen aan dat er een grote behoefte is aan meer informatie en een betere afstemming van zorg en begeleiding voor personen met dementie en hun omgeving. Om tegemoet te komen aan de noden uit het werkveld ontwikkelden verschillende lokale partners uit de regio Malle – Zoersel onder impuls van vzw Familiehulp samen een zorgpad dementie. Uit deze samenwerking is het Netwerk Zorgpad Dementie ontstaan.

Er waren vergaderingen op 30 maart en 19 oktober. De integratie op de website blijft actief via:

www.zorgpaddementiemallezoersel.be. Op 19 oktober vond een afsluitende vergadering plaats. Het is de bedoeling dat er vanaf nu een inbedding gerealiseerd wordt in de zorgregio, in afstemming met de SEL en het regionaal expertisecentrum dementie.

Dementia Care Mapping

Dementia Care Mapping is een methodiek ontwikkeld door de Engelse Professor Tom Kitwood met als doel: het evalueren en verbeteren van een kwaliteitsvolle zorg voor personen met dementie. Kitwood omschreef DCM als: 'a serious attempt to take the standpoint of the person with dementia, using a combination of empathy and observational skill'. De methode kijkt vooral naar het effect van het handelen van de zorgverlener op de persoon met dementie. Tom Kitwood was één van de medestichters van de Bradford Dementia Group. Na zijn dood werd deze methodiek verder ontwikkeld aan de Bradford University. De toepassing van DCM is inmiddels wereldwijd verspreid. Sinds februari 2007 is ook België toegetreden tot de internationale groep van gebruikers van Dementia Care Mapping. Het Expertisecentrum Dementie is lid van de stuurgroep DCM. We organiseerden op 6 november de opleiding DCM basisgebruiker georganiseerd in regie van het kennis- en ervaringscentrum dementie Anahata

vzw. Verder volgde de coördinator van het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen de advanced user opleiding in Nederland en kan zich nu gevorderd basisgebruiker noemen. In het kader van de verdere verspreiding en ontwikkeling van DCM werd bekeken hoe het thuiszorginstrument een meerwaarde kan zijn. Hiertoe wordt een onderzoeksvoorstel opgemaakt i.s.m. LUCAS.

De Stem van ons Geheugen

Samen met Koor en Stem, het regionaal expertisecentrum dementie Foton (Brugge), de vzw Imelda en enkele andere partners werd een traject gerealiseerd inzake inclusie via muziek. Zingen maakt mensen met dementie 'wakker', actiever en toegankelijker en appelleert op een positieve manier aan hun vermogens. *De Stem van ons Geheugen* geeft aan mensen met dementie opnieuw een stem en geeft inhoud aan nieuwe contacten met de omgeving.

De Stem van ons Geheugen is een zangproject op maat om het dagelijkse leven van mensen met dementie en hun familie of mantelzorgers aangenamer te maken. Voor dit project is speciaal materiaal ontwikkeld: een liedtekstbundel, een cd met een trage versie van de liedjes, een inspiratiegids vol nuttig advies en partituren in verschillende toonhoogtes. Daarmee wordt het voor iedereen die wil zingen met personen met dementie haalbaar om een eigen zangproject op te zetten.

Voor *De Stem van ons Geheugen* zijn twintig nummers 'Liedjes van toen' geselecteerd die populair zijn bij de huidige generatie ouderen. Dit project kwam tot stand met de hulp van Cera, provinciebestuur Antwerpen, Davidsfonds, Fonds voor Amateurkunsten en Koor en Stem. Alle hulpmiddelen die werden ontwikkeld zijn ter beschikking bij het expertisecentrum dementie en bij Koor en Stem. Er werd vergaderd op 13 en 24 januari, 28 maart, 16 mei, 10 oktober. Hanne Deneire, componiste, was projectleider. Met de afdeling muziektherapie aan het Lemmensinstituut hadden we overleg op 5 september.

Zingen is zo belangrijk. Tijdens zijn ziekte kon mijn vader jarenlang niet spreken, maar hij kon nog heel lang wel zingen. Hij zou zo'n groep fantastisch hebben gevonden!
(Nancy)

3 Informatie- en adviesverspreiding

De portaalwebsite www.dementie.be speelt niet alleen in op de actualiteit, maar biedt ook een interactief forum aan. Via een facebookapplicatie brengen we de nieuwe media ook dichterbij de bevolking, hoewel in de eerste plaats toch hoofdzakelijk hulpverleners de weg vinden. Elk regionaal expertisecentrum heeft de beschikking over een mini-site waardoor zij regionale informatie snel kunnen toevoegen, bijvoorbeeld aan de kalender. De website wordt meer en meer uitgebouwd als hét portaal rond dementie in Vlaanderen. Ook via externe URL's kan men bij ons terecht komen. Zo is het ontwikkelde zorgpad dementie voor Malle en Zoersel een deel van de website (www.zorgpaddementiemalle-zoersel.be). In de bijeenkomst rond het kennisknooppunt kleinschalig genormaliseerd wonen werd besloten om de websitemogelijkheden uit te putten (zie lager). Aan dementie.be werd intussen ook een twitteraccount toegevoegd, met op het einde van het jaar zo'n 200 volgers.

Evolutie bezoek

	Hits	Unieke bezoekers
2002	39 800	12 722
2003	80 668	30 565
2004	74 318	41 066
2005	84 069	49 959
2006	307 491	54 269
2007	201 710	59 696
2008	68 815	42 471
2009	61 453	40 239
2010	81 207	37 572
2011	175 436	57 965
2012	199 603	71 271

De webstek www.dementie.be trok 71 271 unieke bezoekers. De hits stegen met 13,8% en er was een stijging van 23% unieke bezoekers (+13 306). De stijging werd vooral gerealiseerd tijdens de campagne van Music for Life 2012. De website www.omgaanmetdementie.be werd gepromoot op plaatsen waar mantelzorgers informatie zoeken, zoals de praatcafés dementie. Hiervoor werden opnieuw extra kaartjes gedrukt die gericht verspreid werden. We kregen het bezoek van 19 931 unieke bezoekers. Het aantal bezochte pagina's steeg met 22,7 procent (+ 4 502). Het aantal unieke bezoekers steeg met 24,3 % (+ 3 898 bezoekers)

www.omgaanmetdementie.be

	Aantal bezochte pagina's	Unieke bezoekers
2010	14 560	11 559
2011	19 848	16 033
2012	24 350	19 931

De chatmogelijkheid met vrijwillige chatmoderatoren werd niet meer aangehouden. In de plaats daarvan creëerden we een facebookpagina en een twitteraccount. Op die manier maken we optimaal gebruik van de sociale media. De twitteraccount werd begin december ontworpen i.f.v. Music for Life 2012. Tijdens de actie werden de relevante mediaberichtgeving en de bedankacties vanuit de regionale expertisecentra via Twitter gecommuniceerd. Hierbij konden we rekenen op positieve feedback en toenemende belangstelling. Na een maand mochten we al meer dan 300 volgers tellen. In de toekomst zullen we dan ook verder bouwen aan een verduurzaming van de aanwezigheid op Twitter, Facebook en andere relevante sociale media.

Tien keer per jaar verscheen de elektronische dementie-nieuwsbrief. Eind 2012 verstuurden we de nieuwsbrief naar 2 754 abonnees, een stijging van 16% in vergelijking met het vorige werkjaar.

Redactionele bijdragen:

- Referentiepersonen dementie: bakens in begeleiding en zorg. Handboek voor referentiepersonen dementie, uitgeverij Politeia
- Verschraegen, J. (2012). Op weg naar invoering van de dementieconsulent. Een baken in begeleiding en ondersteuning. *Denkbeeld*, 24(3), pp. 20-22.
- Verhaest, P. (2012). Dementievriendelijk bouwen en inrichten. *Zorgmagazine*, 4(2), pp. 28-31
- Bijdrage aan het artikel *Kan je dementie voorkomen?* In Psychologies Magazine, maart 2012.
- Diverse opiniestukken (De Morgen/De Standaard), al dan niet gepubliceerd in de krant (steeds op dementie.be)
- Bijdrage aan artikels in 'Moment' (ledenblad CM Waas en Dender) en 'Kras' (ledenblad S-Plus) middels interviews rond de campagne 'Vergeet dementie, onthou mens' en genuanceerde beeldvorming over dementie.
- Bijdrage aan diverse informatieve publicaties rond de campagne 'Vergeet dementie, onthou mens'.
- Radio: dementietsunami: voorpagina van Metro (27 maart).

Algemene infoverstrekking

Op diverse momenten werd het expertisecentrum geraadpleegd door hulpverleners, mantelzorgers en studenten rond diverse thema's. Veel van deze vragen werden toegeleid naar de regionale expertisecentra vanwege hun specificiteit en regiogebonden karakter. Vragen van algemene aard werden zelf beantwoord.

4 Documentatiecentrum

Het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen bouwt samen met de regionale expertisecentra Foton en Paradox aan het Vlaams documentatiecentrum dementie. De gestaag groeiende collectie van het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen is bedoeld aanvullend te zijn op de bestaande collecties van de regionale expertisecentra.

Tijdens 2012 werden de op het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen aanwezige titels ingebracht in de digitale catalogus (Bidoc bibliotheekprogramma) die sinds het voorjaar online raadpleegbaar is. We konden hiervoor rekenen op de medewerking van Lut Brackx (stagiaire toegepaste psychologie) en Christianne Schmitt (vrijwilligster). De catalogus bouwt voort op het (volledige) bestand van Paradox. Thans brengt ook het documentatiecentrum van Foton zijn uitgebreide collectie in. Op 31 december bevat de catalogus in totaal 3627 titels.

in catalogus eind 2012	
Boeken	767
Tijdschriften	28
Artikelen uit aanwezige tijdschriften	1632
Afdruk van artikelen	440
DVD's	103
Brochures	264
Eindwerken/stageverslagen	60
Elektronische documenten / websites	40
Handboeken/cursussen	39
Losbladige werken	25
Diverse	48
totaal	3446

De gebruiker kan terecht voor consultatie en uitleen in de documentatiecentra van Foton en Paradox. Werken kunnen tevens per post uitgeleend worden. Op het Vlaamse centrum kunnen de werken enkel geraadpleegd worden.

5 Sensibilisering

Sensibilisering blijft één van de belangrijke pijlers in de werking van het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen. Er werd meegewerkt aan verschillende acties.

Met de Koning Boudewijnstichting werd het traject rond de dementievriendelijke gemeente afgerond. Doel is nu om de duurzaamheid te verwezenlijken. Hiertoe was er overleg o.m. met VVSG en de Koning Boudewijnstichting op 23 april.

'Follow me' (Muse)

De grootste sensibilisering in 2012 werd gerealiseerd door de participatie aan Music for Life van Studio Brussel van 17 tot 21 december. Meer dan 625 000 badges werden aan de man gebracht door de openbare omroep. Qua sensibilisering was de hele actie een voltreffer. Via diverse filmpjes werd naar het hoogtepunt van de hele actie toe geleefd: een optreden van het intergenerationale koor De Betties van Huis Perrekes in Geel, waarin ook mensen met dementie zingen. Meer dan 200 acties werden op touw gezet en diverse personaliteiten maakten dementie bespreekbaar. Het taboe werd op die manier stelselmatig doorbroken. In 2013 zullen we het effect van deze campagne meten (en of dit werkelijk heeft bijgedragen aan de destigmatisering). Heel het gebeuren werd georganiseerd vanuit het wetenschappelijk onderbouwde Framing- en Reframing-onderzoek van professor Van Gorp (KU Leuven). Het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen heeft dan ook alle presentatoren en wie betrokken was bij de productie vooraf een stoomcursus 'dementie' gegeven waarbij ook nadruk werd gelegd op taalgebruik en de wijze van communiceren.

▲ Music for Life 2012

Verder waren we betrokken bij diverse acties in samenwerking met de Koning Boudewijnstichting rond de dementievriendelijke gemeente. Zo hielpen we mee aan de inspiratiegids voor gemeenten. Verder maakten we deel uit van de jury van de derde oproep voor projecten. Wij waren eveneens aanwezig bij de uitreiking van de EFID-awards, een prijs van diverse Europese stichtingen voor innovatieve dementieprojecten. De Koning Boudewijnstichting maakt deel uit van dit consortium. In samenwerking met de regionale expertisecentra dementie Tandem en Orion, aangevuld door PG, werd op Health Care het sensibiliserende materiaal 'Pluk de Dag' toegelicht (10-12 oktober).

Genuanceerde beeldvorming - Activering doelgroepenorganisaties in het kader van de campagne 'Vergeet dementie, onthou mens'

Eind 2011 lanceerde de Vlaamse Overheid de campagne 'Vergeet dementie, onthou mens'. Hiermee wil ze het taboe en de eenzijdige beeldvorming over dementie doorbreken. De campagne werkt bottom-up: ze staat of valt bij het engagement van de diverse doelgroepen. Op basis van het uitgetekende communicatieplan en overeenkomstig de timing uitgestippeld door de Vlaamse Overheid, werd in 2012 een brede basis gelegd om de campagne met de nodige slagkracht verder uit te voeren.

In de loop van 2012 werden door het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen o.a.:

- De **algemene engagementsverklaring** opgesteld waarin de uitgangspunten van de campagne kernachtig worden weergegeven (zie *bijlage*). Inhoudelijk werd de engagementsverklaring afgetoetst bij de betrokken partners van de Denkgroep Dementie. Dit is een overlegplatform dat vanuit het kabinet van de minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin de campagne mee coördineert. Binnen de Denkgroep Dementie zijn naast de coördinator en de communicatiemedewerker van het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen, ook de KBS, VVSG, VVP, de Vlaamse Ouderenraad, de Vlaamse Alzheimer Liga en het VAZG actief.
- Daarnaast werden ook mogelijke suggesties voor een zgn. **campagnetraject** onderzocht en geïnventariseerd (d.i. een reeks initiatieven in het kader van 'Vergeet dementie, onthou mens'). Deze opsomming vormde de inhoudelijke basis voor de eerste besprekingen met de prioritaire doelgroepen (zie verder).
- ECD Vlaanderen verzorgde de inhoudelijke input voor de **Denkgroep Dementie** tijdens de bijeenkomsten op 26 januari, 14 juni, 31 augustus, 23 oktober en 10 december.

- Vanuit ECD Vlaanderen werd in 2012 het overleg opgestart met de zgn. **prioritaire doelgroepen** van de campagne 'Vergeet dementie, onthou mens' met het oog op het ondertekenen van de engagementsverklaring, informeren van de leden en het opzetten van initiatieven die de missie van de campagne ondersteunen. Hierbij sluiten we aan bij de reeds bestaande expertise vanuit de projecten 'dementievriendelijke gemeenten.'
 - Overleg met Wim Vleeshouwers, VVP op 24 februari
 - Overleg met Hilde Lamers, Vlaamse Alzheimer Liga op 1 maart
 - Overleg met Elke Vastiau en Veerle Baert, VVSG op 6 maart
 - Overleg met Mie Moerenhout, Vlaamse Ouderenraad op 6 maart
- Op basis van deze eerste overlegmomenten werd een concreet pad uitgestippeld om aan de doelstellingen vanuit de Vlaamse Overheid te voldoen. Tijdens volgende bijeenkomsten werd dit geconcretiseerd. Binnen de Vlaamse Ouderenraad en de Vlaamse Alzheimer Liga gebeurde dit op organisatieniveau. Vanuit VVP en VVSG werd, overeenkomstig het communicatieadvies van de campagne, beslist om in één Vlaamse stad, één Vlaamse gemeente en één Vlaamse provincie het overleg op te starten om een 'modelcampagnetraject' op te zetten dat als **'good practice'** zal kunnen dienen in een verdere fase van de campagne. Hieronder geven we een beknopt tijdsplan van de verdere overlegmomenten.
 - **18 april**: overleg Wim Vleeshouwers, VVP i.f.v. opstart werkgroep provincie Antwerpen
 - **20 april**: overleg Mie Moerenhout, Vlaamse Ouderenraad i.f.v. planning algemeen infomoment voor kernleden Vlaamse Ouderenraad
 - **20 april**: overleg werkgroep communicatie – Vlaamse Alzheimer Liga: brainstorm mogelijke campagne-initiatieven
 - **26 april**: vergadering werkgroep provincie Antwerpen i.f.v. mogelijke campagne-initiatieven
 - **10 mei**: overleg Werkgroep communicatie – Vlaamse Alzheimer Liga i.f.v. inventarisatie mogelijke campagne-initiatieven en bespreking van mogelijkheden tot het informeren van kernleden Familiegroepen rond campagne
 - **22 mei**: overleg kabinet burgemeester Geerts – stad Sint-Niklaas: voorstelling campagne 'Vergeet dementie, onthou mens', bespreking mogelijke initiatieven en ondertekening engagementsverklaring, opstellen concrete vervolgtiming
 - **31 mei**: overleg kabinet burgemeester Avontroodt – gemeente Schilde: voorstelling campagne 'Vergeet dementie, onthou mens', bespreking mogelijke initiatieven en ondertekening engagementsverklaring, opstellen concrete vervolgtiming die werd opgenomen na afloop van de gemeenteraadsverkiezingen van 14 oktober

- **8 juni**: vergadering werkgroep provincie Antwerpen i.f.v. mogelijke campagne-initiatieven en planning provinciale infomomenten campagne per arrondissement
- **22 juni**: vergadering werkgroep provincie Antwerpen i.f.v. verdere planning provinciale infomomenten campagne per arrondissement: inhoudelijke input, logistieke en praktische afspraken, werving en format
- **2 augustus**: overleg kabinet burgemeester Geerts – stad Sint-Niklaas: bespreking mogelijke initiatieven en koppeling bestaande projecten aan campagne, concretisering ondertekeningsmoment engagementsverklaring, opstellen concrete vervolgtiming voorstelling project 'Dementievriendelijk Sint-Niklaas' in het kader van genuanceerde beeldvorming dementie
- **4 september**: vergadering werkgroep provincie Antwerpen i.f.v. follow-up planning provinciale infomomenten campagne per arrondissement, afbakening inhoudelijke input, praktische afspraken en opmaak definitieve uitnodiging + wervingsprocedure
- **16 oktober**: overleg kabinet burgemeester Avontroodt – gemeente Schilde: bespreking mogelijke initiatieven en ondertekening engagementsverklaring + opstellen concrete vervolgtiming
- **13 december**: vergadering werkgroep provincie Antwerpen – evaluatie provinciale infomomenten + uittekening vervolgtiaject 2013
- **18 december**: overleg kabinet burgemeester Avontroodt – planning infoavond verenigingen in 2013 en ondertekeningsmoment engagementsverklaring 'Vergeet dementie, onthou mens'
- Bijkomend vond op **28 augustus** overleg plaats met de provincie Limburg i.f.v. toekomstige projecten die inzetten op genuanceerde beeldvorming en ondertekening van de engagementsverklaring 'Vergeet dementie, onthou mens' in de loop van 2013. ECD Vlaanderen zal in 2013 verder inzetten op adviesverstrekking, begeleiding en inhoudelijke input bij het engagement vanuit de provincie Limburg.
- Op de **Werelddag Dementie**, die **15 september** plaatsvond in Brugge, werden onder belangstelling van de nationale en regionale pers de eerste engagementsverklaringen van de campagne ondertekend door de Vlaamse Alzheimer Liga, de Vlaamse Ouderenraad, de VVSG, de provincie West-Vlaanderen en de stad Brugge. Aan elke ondertekening zijn bestaande en toekomstige initiatieven gekoppeld die de campagne ondersteunen.
- Op **19 september** vond de kick-off plaats van '**Dementievriendelijk Sint-Niklaas**', waarbij de engagementsverklaring van de campagne door burgemeester Christel Geerts werd ondertekend en de projecten vanuit stad en OCMW werden toegelicht. Vanuit ECD Vlaanderen en het regionaal expertisecentrum Meander werd ge-

- zorgd voor inhoudelijke ondersteuning, coördinatie en duiding naar de aanwezige regionale pers.
- Om de prioritaire partners van de doelgroepen te informeren, werden **diverse infomomenten** opgezet, waarop vanuit ECD Vlaanderen voor de inhoudelijke input en coördinatie werd gezorgd.
- Op **17 september** vond het algemeen infomoment 'Vergeet dementie, onthou mens' van de **Vlaamse Ouderenraad** plaats, met voorstelling campagne, lezing genuanceerde beeldvorming dementie, socio-medische duiding rond dementie en voorstelling van een aantal dementievriendelijke initiatieven.
 - Doelgroep: lidorganisaties Vlaamse Ouderenraad
 - Doelstelling: ontwikkelen van eigen projecten op lokaal organisatieniveau en ondertekening engagementsverklaring vanuit lokale ouderenverenigingen
- Tijdens de algemene vormingsdag voor de Familiegroepen van de **Vlaamse Alzheimer Liga**, die plaatsvond op **13 oktober**, verzorgde ECD Vlaanderen een presentatie waarin de campagne werd voorgesteld en genuanceerde beeldvorming van dementie werd toegelicht. In aansluiting hierop werd vanuit de Familiegroepen verder nagedacht over mogelijke lokale initiatieven die verder werden besproken en opgelijst met het oog op toekomstige projecten.
- **16 november**: lezing voorstelling campagne en genuanceerde beeldvorming van dementie door ECD Vlaanderen op provinciaal infomoment arrondissement Antwerpen
- **23 november**: lezing voorstelling campagne en genuanceerde beeldvorming van dementie door ECD Vlaanderen op provinciaal infomoment arrondissement Turnhout
- **30 november**: lezing voorstelling campagne en genuanceerde beeldvorming van dementie door ECD Vlaanderen op provinciaal infomoment arrondissement Mechelen
 - De drie infomomenten van de provincie Antwerpen lokten een 100-tal geïnteresseerden. Bedoeling is dat de deelnemers in een volgende fase zelf aan de slag gaan met de aangereikte informatie. ECD Vlaanderen en de provincie Antwerpen staan garant voor advies en begeleiding.
 - Daarnaast zet de provinciale werkgroep in 2013 haar werk verder o.b.v. voorgaand overleg en de feedback bij de infomomenten uit 2012. Bedoeling is in 2013 op provinciaal niveau de engagementsverklaring te ondertekenen en vanuit de provincie nieuwe initiatieven te ontwikkelen die bestaande en toekomstige dementievriendelijke projecten ondersteunen.
- Naast de genoemde prioritaire doelgroepen, richtte de campagne zich in een eerste fase ook specifiek tot de media. Met de grootschalige solidariteitsactie Music for Life (zie elders) kreeg ook de campagne 'Vergeet dementie, onthou mens' de kans om haar boodschap, een

genuanceerde beeldvorming van dementie, in elke huis-kamer van Vlaanderen te brengen. Daarnaast vond er op 9 januari, 20 februari en 5 juli ook duurzaam overleg plaats met **Medianet**, het Vlaamse innovatiesamenwerkingsverband dat meer dan 60 bedrijven verenigt die binnen de media actief zijn rond content en innovatie. Het doel om een infomoment en debat te organiseren rond genuanceerde beeldvorming over dementie werd door omstandigheden niet in de praktijk gebracht, maar door het overleg werd het thema alleszins verder op de kaart gezet bij de doelgroep. Samen met Music for Life, waar de media al een grootschalige bijdrage leverde tot een genuanceerdere beeldvorming van dementie, vormt het overleg met Medianet een goede basis om ook in de toekomst het thema ‘genuanceerde beeldvorming’ en ‘dementievriendelijke initiatieven’ op de agenda te zetten.

- Het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen was, samen met het regionaal expertisecentrum Tandem, in 2012 ook actief in de **Interregionale Werkgroep Dementievriendelijke gemeenten**, een samenwerkingsverband tussen België, Nederland en Duitsland. ECD Vlaanderen zorgt voor inhoudelijke input, coördinatie en netwerking. Vergaderingen vonden plaats op 12 januari, 29 februari, 18 april, 8 mei, 19 september en 17 november.
- Op **5 april** vond een startconferentie plaats in 's-Hertogenbosch (NL), waar goede praktijken werden toegelicht en de basis werd gelegd voor verdere interregionale samenwerking.
- De deelnemende gemeenten zijn Geel (B), Herentals (B), Mol (B), Turnhout (B), Bladel (NL), Oisterwijk (NL), Steenberghe (NL), Waalwijk (NL), Peel en Maas (NL) en Krefeld (D). Het opzet is ambitieus en grensoverschrijdend. Door het samenbrengen van interregionale koplopergemeenten, willen we succesvolle ervaringen uitwisselen en verder nadenken over inspirerende initiatieven in het kader van de dementievriendelijke gemeenten. Lokale netwerken zijn immers essentieel om de levenskwaliteit van mensen met dementie, hun partner, familie, vrienden, ... te verbeteren en daar zetten we maximaal op in. Door een interregionale aanpak willen we met de Werkconferentie een netwerkplatform aanbieden dat dementie over de grenzen heen op de agenda plaatst.
- Met de eerste werkconferentie *‘Naar een andere beeldvorming. Weg met het taboe!’*, die op **25 september** in Geel plaatsvond, schreven de gemeenten een eerste hoofdstuk van een duurzaam verhaal. Bedoeling is in de toekomst twee maal per jaar een conferentie te organiseren, met steeds een andere gastgemeente en een centraal thema, zoals betere integratie van personen met dementie, meer autonomie en veiligheid. Daarbij hebben we dezelfde gemeenschappelijke noemer voor ogen:

een warme samenleving creëren waarin mensen met dementie en hun mantelzorgers een plaats hebben. Tijdens de eerste Werkconferentie werd door ECD Vlaanderen gezorgd voor een voorstelling van de campagne ‘Vergeet dementie, onthou mens’ en een presentatie rond genuanceerde beeldvorming van dementie. Met deze input gaan de deelnemende gemeenten verder aan de slag om dementievriendelijke initiatieven op te zetten die focussen op deze genuanceerde beeldvorming.

- De campagne ‘Vergeet dementie, onthou mens’ was met een eigen stand, getuigenissen van ambassadeurs van de campagne en foto- en infomateriaal ook prominent aanwezig tijdens het **I-Brain festival**, dat op **25 november** plaatsvond in Gent. ECD Vlaanderen zorgde samen met het regionaal expertisecentrum Paradox voor de coördinatie.
- Tijdens het **congres ‘Moderne Dementiezorg’**, dat op **26 november** in het Nederlandse Nieuwegein plaatsvond, stelde ECD Vlaanderen de campagne ‘Vergeet dementie, onthou mens’ voor. Dit gebeurde d.m.v. een duo-presentatie samen met Prof. dr. Baldwin Van Gorp, die de resultaten van het framing/reframing-onderzoek toelichtte dat aan de basis ligt van de campagne.
- Op **27 november** organiseerden CM Antwerpen en LCM het **symposium ‘Dementie & Geluk’**. ECD Vlaanderen was hierop prominent aanwezig en zorgde voor inhoudelijke coördinatie. Het evenement stond in het teken van de campagne ‘Vergeet dementie, onthou mens’. Na afloop van het symposium stelde CM haar projecten voor die mee inzetten op genuanceerde beeldvorming van dementie. CM-voorzitter Marc Justaert ondertekende de engagementsverklaring van de campagne ‘Vergeet dementie, onthou mens’.

Vermissingsproject

Over het vermissingsproject werd gerapporteerd op een congres in Nantes (F) – G  rontop  le, 14 september en in Oslo op 4 december voor de organisatie Aldring og Helse. Er wordt gedacht om een gelijkaardig traject en project te starten in een woonzorgcentrum in het Noorse Stavanger. Hierbij wordt gebruik gemaakt van onze presentatie en inzichten.

Webapplicatie G.H.-Luxemburg

Lebenmitdemenz.be is ook in het Groothertogdom Luxemburg niet onopgemerkt gebleven. Het Luxemburgse Ministerie van Gezin en Volksgezondheid sloot een overeenkomst af met het Vlaams expertisecentrum om deze site te vertalen naar de Luxemburgse situatie. De concrete realisatie zal voor 2013 zijn.

6 Website www.onthoumens.be

De website www.onthoumens.be, het onlineplatform van de campagne ‘Vergeet dementie, onthou mens’, werd in de eerste helft van 2012 **gerestyled**, i.s.m. het webdesignbureau PureSign. De inhoudelijke, grafische en technische coördinatie gebeurde door ECD Vlaanderen en het VAZG. Overleg hierrond vond plaats op 6 februari, 15 februari en 21 februari. Op 17 april vond een vorming plaats rond het CMS-systeem Drupal en werd het voorlopige webdesign van de hele website besproken, waarna het ontwerp intern en extern verder op punt gesteld.

Gedurende de maand mei gebeurde de contentinvoer door ECD Vlaanderen, i.s.m. het VAZG. Begin juni 2012 werd de vernieuwde website online gelanceerd. Gedurende de maanden juli en augustus werden i.s.m. PureSign de laatste wijzigingen online doorgevoerd en het CMS-systeem geoptimaliseerd. Begin september 2012 werd het hernieuwde ontwerp definitief afgerond. Voor toekomstige technische wijzigingen kan ECD Vlaanderen bijkomend nog rekenen op zes support-uren van PureSign. De inhoudelijke, grafische en technische updates worden door ECD Vlaanderen verzorgd.

Inhoudelijk werd de website verrijkt met o.a.:

- Uitbreiding database media-artikels
- Uitbreiding praktijkvoorbeelden in het kader van genuanceerde beeldvorming
- Publicatie algemene engagementsverklaring, procedure ondertekening en ondertekenaars
- Integratie van de kalender van www.dementie.be
- Uitbreiding van het aanbod ambassadeurs en mantelzorgers
- Eind 2012 verzorgde ECD Vlaanderen nog een hele reeks interviews met toekomstige getuigen en ambassadeurs. Daarbij konden we rekenen op professioneel fotograaf Leo De Bock voor de beelden. In de loop van 2013 zal deze content gepubliceerd worden.
- Bijkomend werd met de lancering van de nieuwe website gekozen voor de creatie van een twitteraccount en een gesloten facebookgroep.

De **twitteraccount** wordt als instrument dagelijks ingezet voor netwerking, publicatie updates www.onthoumens.be, opvolging mediaberichtgeving dementievriendelijke initiatieven en rechtstreekse feedback aan geïnteresseerden. Een klein half jaar na de lancering kan de twitteraccount

al rekenen op meer dan 1000 volgers en een substantiële hoeveelheid retweets (d.i. geposte boodschappen die door anderen naar hun volgers worden verstuurd). Vooral het aanzienlijke aantal retweets is, gezien het schaalbereik, essentieel i.f.v. een bredere bekendmaking van de campagne. Bovendien zet ook op twitter de tendens zich verder die we tijdens de interregionale lezingen mochten optekenen: een groeiende interesse vanuit Nederland voor de missie en het format van ‘Vergeet dementie, onthou mens’.

De **gesloten facebookgroep** mocht een half jaar na de lancering rekenen op een 100-tal geïnteresseerden. Het is in de eerste plaats een platform voor het uitwisselen van expertise rond bestaande initiatieven en persoonlijke ervaringen. Gezien de deelnemers eerst toestemming moeten vragen aan de beheerder (ECD Vlaanderen) ligt de drempel hoger en dat vormt mee een verklaring voor de beperktere interesse. Met het oog op schaalvergroting en effectievere positionering binnen de sociale media zal in 2013 de mogelijkheid bekeken worden om de gesloten facebookgroep om te bouwen tot een open campagnepagina die makkelijker gedeeld kan worden.

@Onthoumensbe, <https://twitter.com/#!/Onthoumensbe>

www.facebook.com/#!/groups/366709913365711

De website www.onthoumens.be mocht in 2012 een uniek bezoekersaantal van 12.353 mensen noteren. In totaal werd de website 17859 keer bezocht. De pagina’s op de website zijn in totaal 83.274 keer bekeken. Samenvattend kunnen we stellen dat een significant aantal bezoekers dus terugkeert naar www.onthoumens.be en dat de inhoud als waardevol wordt beschouwd (getuige het aantal bezochte pagina’s en een gemiddelde bezoekduur van 3.39 minuten per unieke bezoeker).

De fotoaanvragen en de illustraties vormen, met in totaal 229 bestellingen in de loop van 2012, een gewaardeerd visueel aanbod. Zo werd ook via dit kanaal de boodschap van ‘Vergeet dementie, onthou mens’ op diverse affiches en in publicaties, folders, nieuwsberichten ... verder uitgedragen, een niet te onderschatten communicatietool.

Tenslotte mochten we 31 aanvragen voor getuigenissen/lezingen door ambassadeurs van de campagne ‘Vergeet dementie, onthou mens’ optekenen.

7 Effectenmeting van de campagne 'Vergeet dementie, onthou mens'

In 2012 werd de effectenmeting van de campagne 'Vergeet dementie, onthou mens' op de rails gezet. Hiervoor werd het onderzoeksbureau I-Vox/indigov gecontacteerd. Tijdens de overlegmomenten op 24 februari en 23 april werden offerte, onderzoeksopzet, methodologie en de creatie van de vragenlijst besproken. De vragenlijst werd in de loop van mei verder gefinaliseerd, waarna in juni het veldwerk voor de nulmeting van de campagne startte. Deze nulmeting fungeert als ijkpunt voor latere metingen eind 2012, eind 2013 en eind 2014. Vanaf 2013 zal bovendien via een beperktere monitoring per kwartaal de beeldvorming rond dementie verder opgevolgd worden.

Het doel van de metingen is driedelig:

- De beeldvorming van de Vlaamse populatie rond dementie in kaart brengen.
- Op basis van de nulmeting definiëren wat de impact is van de campagne tot eind 2014.
- Naast de impactmeting ook voorzien in statistieken die gebruikt kunnen worden in communicatie met de media en vormingen.

Voor een gedetailleerd overzicht van de timing en uitgebreidere rapportage van de nulmeting en de eerste posttest verwijzen we graag naar de documenten in bijlage. Hier volstaan we met een weergave van de belangrijkste resultaten van de nulmeting (juni 2012) en eerste posttest (november 2012).

Keyfacts nulmeting, waarvan de resultaten werden voorgesteld door minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin Jo Vandeuren tijdens de Werelddag Dementie op 15 september in Brugge:

- 40% van de Vlamingen is ooit direct met dementie in aanraking gekomen.
- 7% van de Vlamingen zorgt voor iemand met dementie: 4% als professioneel zorgverlener en 3% als mantelzorger.
- De overgrote meerderheid van de mantelzorgers zijn 50-plussers en vrouwen.
- 70% van de Vlamingen heeft angst voor dementie.
- 80% van de Vlamingen vindt dat mensen met dementie nog kunnen genieten van 'de kleine dingen'.
- 70% van de Vlamingen ziet mensen met dementie als volwaardig individuen, met een gevoelsleven.
- 60% van de Vlamingen gelooft in een waardevol persoonlijk contact tussen een persoon met dementie en zijn naasten.
- 2 op de 3 Vlamingen vindt dat de omgeving door de zware zorg meer lijdt dan de persoon met dementie.

Keyfacts posttest eind 2012:

- 65% van de Vlamingen vindt dat de omgeving door de zware zorg meer lijdt dan de persoon met dementie (idem nulmeting).
- De helft van de Vlamingen denkt dat mensen met dementie hun identiteit en persoonlijkheid verliezen (daling van 5% t.o.v. nulmeting).
- 23% ziet deze mensen verworpen tot een plant (daling van 4% t.o.v. nulmeting).
- 73% van de Vlamingen vindt dat een persoon met dementie nog steeds een gevoelsleven heeft (stijging van 5% t.o.v. nulmeting).
- 60% van de Vlamingen is het oneens met de stelling dat het leven voorbij is nadat de diagnose is gesteld (stijging van 8% t.o.v. nulmeting).
- Drie kwart van de Vlamingen vindt dat een persoon met dementie en zijn mantelzorger nog kunnen genieten van het leven (stijging van 10% t.o.v. nulmeting).
- 12% van de Vlamingen heeft de slogan 'Vergeet dementie, onthou mens' al eens gehoord (significant meer vrouwen).
- De campagne is geloofwaardig, duidelijk, begrijpelijk en concreet, en laat vooral niemand onverschillig.

8 Deskundigheidsbevordering

In 2012 brachten we enerzijds enkele vernieuwingen aan in ons vormingsaanbod en anderzijds werkten we aan verdieping van onze 'vaste waarden'.

De vormingsbrochure in een nieuw kleedje

Erg zichtbaar was de vernieuwde vormingsbrochure. Niet langer een geniete brochure, maar een map met het vormingsaanbod op losbladig papier. Door het vormingsaanbod in een losbladige vorm te voorzien, wordt het mogelijk om verscheidene activiteiten van zowel het Vlaamse als de regionale centra specifieke vormingen onder de aandacht te brengen. De vormingsmap werd op 5000 exemplaren aan de sector bezorgd.

Doelgroepsspecifieke vormingen

Het open vormingsaanbod wordt samengesteld in het kader van de werkgroep VTO, samengesteld uit een medewerker van elk regionaal expertisecentrum en voorgezeten door de VTO-medewerker van het Vlaamse centrum. Veel aandacht gaat naar evaluatie en bijsturing waardoor telkens opnieuw de kwaliteit gegarandeerd blijft. Uit de evaluatie bleek dat er behoefte was aan vormingen voor specifieke groepen.

Daarom onderscheiden we vanaf 2012 volgende doelgroepen:

- afgestudeerde referentiepersonen
- medici en paramedici
- medewerkers uit specifieke sectoren (ziekenhuissector, thuiszorg, onderwijs, sector voor personen met een verstandelijke beperking).

Tevens stelden we vast dat onze terminologie (impulsen, opleidingen) niet altijd even duidelijk was voor de cursisten.

Vanaf 2012 staan we bij de voorbereiding van de vormingen specifiek stil bij het opzet dat we willen realiseren. We onderscheiden 3 vormen:

- studiedag

- workshop

- praktijkmodule

 = Accent op actieve medewerking van de deelnemers
 = Accent op het doorgeven van informatie

Inhoudelijk merkten we op dat er nood is aan een aanbod voor personeel uit de ziekenhuissector dat personen met dementie verzorgd of begeleidt. Daarom startten we in 2012 met de inhoudelijke invulling van een opleiding specifiek voor deze sector. We doen dit in samenspraak met enkele medewerkers, die werkzaam zijn in ziekenhuizen.

De opleiding referentiepersoon dementie

'Vertel het mij en ik zal het vergeten.

Laat het mij zien en ik zal het mij herinneren.

Betrek er mij in en ik zal het begrijpen.'

EINSTEIN

De opleiding tot *Referentiepersoon Dementie* vond in 2012 op 5 locaties plaats: Brugge, Gent, Antwerpen, Hasselt en Asse.

125 professionele hulpverleners, werkzaam in diverse sectoren, namen eraan deel. De opleiding werd gedeeltelijk hervormd. Er wordt uitdrukkelijker met cursisten stil gestaan bij mogelijkheden om als referentiepersoon met het geleerde aan de slag te gaan binnen de zorgorganisatie. Doelstelling is de referentiepersoon te sterken

om zijn daadwerkelijke impact op de werking te verhogen. Hiertoe organiseerden we ook de vierdaagse vervolgmodule *Een referentiepersoon met slagkracht* in Leuven (tussen 27 januari en 23 maart) en een *intervisie*-traject in Brugge.

Naast deze 5 opleidingen organiseren we ook voor medewerkers binnen de organisatie Soprimat een opleiding tot referentiepersoon dementie. De opleidingsdagen liggen op hun vraag gespreid over 16 maanden en starten in oktober 2012 en eindigen in december 2013. Ook binnen die koepel zullen er in december 2013 twintig referentiepersonen dementie afstuderen.

Handboek 'Dementie, van begrijpen naar begeleiden'

Om de referentiepersoon dementie nog meer te ondersteunen in zijn opdracht geven we sinds 2012 het handboek 'Dementie, van begrijpen naar begeleiden' uit voor afgestudeerde referentiepersonen (en andere betrokkenen).

Het handboek is enerzijds een tastbare neerslag van de vele inzichten en instrumenten die deelnemers aan de opleiding tot referentiepersoon meekrijgen. Anderzijds biedt het ook na en buiten de opleiding een nooit opdrogende bron van informatie. We putten daarvoor uit de rijkdom van Vlaamse initiatieven en goede praktijken rond dementie, zonder de buitenlandse expertise uit het oog te verliezen. Via een abonnementsformule ontvangt de abonnee tweemaal per jaar nieuwe bijdragen met de meest actuele inzichten, methodieken, casussen en uiteraard de meest recente wijzigingen in wet- en regelgeving.

Vele deskundigen uit het werkveld en uit de academische wereld hebben reeds een bijdrage geleverd aan het handboek:

- Olivier Constant: beeldvorming over dementie: een kwestie van keuzes
- dr. J. De Iepelre, dr. M. Vermandere en dr. B. Schoenmakers: zorgdiagnose bij thuiswonende personen met dementie
- dr. A. Haekens: dementie en seksualiteit
- dr. L. Lemey en Jelle van den Amele: ziektediagnostiek
- dr. B. Temmerman en het team van de geheugenrevalidatie Noord-West-Vlaanderen: geheugenrevalidatie Noord-West-Vlaanderen
- Katja Van Goethem: zorgen voor jezelf
- Annemie Van Neck: zinvolle activiteiten
- Patrick Verhaest: meerdere bijdragen: ‘beleving van dementie’, ‘preventie van dementie’ en ‘de woonomgeving voor personen met dementie’
- Patrick Verhaest en Patricia Wildiers: vorm en invulling geven aan de functie referentiepersoon dementie
- Hilde Vermeiren: persoonsgerichte zorg en Dementia Care Mapping
- Jurn Verschraegen: bijdragen: ‘prevalentie van dementie’ en ‘dementievriendelijke gemeenten in opmars’
- Vinciane Wotasik en Eric Salmon: cognitieve revalidatie bij personen met dementie
- medewerkers van de Koning Boudewijnstichting: de rechten van personen met dementie

De oplage van het handboek bedroeg in december 2012 474 boeken.
Wat het abonnee-aantal betreft hebben we de kaap van de 300 overschreden.

Open vormingsaanbod

We organiseerden 17 impulsen (vanaf september 2012 vernieuwde terminologie cfr. Supra).

Een overzicht van de behandelde thema's:

- Voedingsbegeleiding bij personen met dementie Turnhout 27/04/2012
- Omgaan met familie Hasselt 26/04/2012
- Dementievriendelijke architectuur en inrichting Gent 22/11/2012
- Moeilijk hanteerbaar gedrag Roeselare 20/04/2012
- Moeilijk hanteerbaar gedrag Itterbeek 23/11/2012
- Vorming geven over dementie en spreken voor een groep. Leuven 12/11 en 13/11
- Onderdompeling in de wereld van dementie Gent 06/03/2012
- Onderdompeling in de wereld van dementie Kortrijk 20/09/2012

- Rituelen en spiritualiteit Roeselare 27/02/2012
- 4-daagse opleiding DCM Leuven 6 t.e.m. 9/11
- 2-daagse opleiding comfortzorg Leuven 2/10 en 9/10
- Les geven over dementie (voor het onderwijs) Gent 27/11/2012
- Dementie thuis Dendermonde 24/4 en 29/5
- Dementie bij personen met een verstandelijke beperking Antwerpen 4/10 en 6/10

In 2012 zagen enkele nieuwe vormingsinitiatieven het levenslicht:

- Het gebruik van DCM in WZC (voor leidinggevers) Antwerpen 11/12/2012
- Zorg voor allochtone ouderen Schaarbeek 24/05/2012
- Aan de slag met de docureeks ‘pluk de dag’ Gent 29/11/2012

Vorming voor het Sociaal Fonds (Fe-Bi)

Met het Sociaal Fonds (Fe-Bi) werd uitvoering gegeven aan de overeenkomst afgesloten in functie van vorming voor basiswerkers in de niet-openbare woonzorgcentra. Er zijn 2 vormen afgesproken:

- inzicht in dementie: 1 dag
- training in het omgaan met personen met dementie: 3,5 dag

De aanvragen voor de vormen in huis vanuit Fe-Bi stegen enorm. We realiseerden in 2012 **27** 'Inzichten in dementie (vormingen van 1 dag) en **16** trainingen in het omgaan met personen met dementie (3,5 dag) **in de voorzieningen**.

Er is in 2012 slechts 1 'Inzicht in dementie' kunnen doorgaan in open aanbod. De overige afgesproken vormen werden door Fe-Bi geannuleerd owv té weinig inschrijvingen. Hierdoor namen medewerkers van Fe-Bi het besluit om vanaf 2013 enkel nog vormen rond dementie in-service aan te bieden.

Vormingen op maat: KVLV en CM

We kregen in 2012 twee aanvragen tot vorming op maat.

Christelijke Mutualiteit

De landsbond van de Christelijke Mutualiteit wenst inzake 'dementievriendelijke basiszorg' niet bij de pakken te blijven zitten. Op het overleg met de zorgdirecteurs van de verschillende regio's in Vlaanderen werd gesteld dat men

binnen de Christelijke Mutualiteit in het basis-opleidingsaanbod voor maatschappelijk werkers **een verplichte module** omtrent dementie wil opnemen.

De landsbond van de Christelijke Mutualiteit vroeg ons een tweedaagse vorming uit te werken voor de beginnende maatschappelijk werkers. Zij vragen ook naar uitgewerkte pakketten voor de gevorderde maatschappelijk werkers. Een werkgroep onder leiding van de VTO-medewerker stelde de vorming op en boog zich over de samenstelling van educatieve pakketten voor de gevorderde maatschappelijk werkers binnen de Christelijke Mutualiteit. Vanaf 2013 zullen we tweemaal een tweedaagse voor beginnende maatschappelijk werkers realiseren (één in Antwerpen en één in Gent) en ook vorming op maat bieden aan de ervaren maatschappelijk werkers.

KVLV

Op vraag van de KVLV werkten we een informatie-avond uit over 'Hoe omgaan met een persoon met dementie?'

Tijdens deze infoavonden krijgen de deelnemers aan de hand van veel visueel materiaal een antwoord op volgende vragen:

- Wat zijn de symptomen van dementie?
- Hoe beleven mensen met dementie hun ziekte?
- Wat zijn belangrijke adviezen voor ieder, die een persoon met dementie ontmoet?

Deze 13 avonden zullen doorgaan in 2013, maar in 2012 werd de planning opgesteld en de inhoud besproken.

We droegen tevens bij tot volgende initiatieven:

- overlegmomenten met vormingsverstrekkers waaronder Cairos uit Leuven en FeBi.
- het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen vzw is partner bij het uitwerken van het e-learningpakket voor huisartsen en verpleegkundigen in opdracht van het RIZIV. Wij leverden delen van de inhoud en van digitale media.
- we verzorgden een vorming binnen de vzw Primavera, een voorziening voor personen met een verstandelijke beperking.

Interne vorming groepsdynamica door Pia Dewagtere (vzw Tabor)

We organiseerden ook 2 vormingsmomenten voor de medewerkers uit de verschillende expertisecentra om hen inzicht te geven in enkele basisprincipes van het werken met groepen met de bedoeling hun vaardigheden als intervisiebegeleider te versterken.

Volgende onderwerpen kwamen aan bod: groepsdynamica, rol van de begeleider, verschil inhoud/proces, soorten interventies, 'lastige' deelnemers, enz.

9 Signaalfunctie

- Rond jongdementie werd op 28 februari in Hasselt een symposium georganiseerd waar het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen vzw op aanwezig was en een eigen bijdrage verzorgde.
- De begeleidingscommissie van het Vlaamse dementieplan is in 2012 niet meer samengekomen. Er wordt wel een nieuwe commissie georganiseerd in 2013. Op 31 mei lichtte de coördinator het Vlaamse dementieplan toe op de verenigde vergadering van de overlegplatforms dementie in West-Vlaanderen.
- Binnen het **RIZIV** vonden verschillende vergaderingen plaats binnen de cel chronische zorg, de overeenkomstencommissie RVT-ROB-CDV en binnen een ad hoc werkgroep dementie. Coördinator Jurn Verschraegen is ondervoorzitter van deze werkgroep. Vergaderingen op het RIZIV vonden plaats op volgende data: 26 januari, 7 maart en 3 mei.
- Eén van de tastbare resultaten van deze besprekingen is o.m. de aankondiging van het D-forfait voor ROB's waarbij vanaf 1 januari 2013 een verhoging van het personeel voor reactivatie wordt voorzien én een verhoogde tegemoetkoming via de invoering van het D-forfait mits aan de diagnosevoorwaarde wordt voldaan. Er wordt eveneens een D-forfait in het vooruitzicht gesteld voor de RVT's vanaf midden 2013.
- In Wallonië worden verdere stappen gezet naar de realisatie van een Waals expertisecentrum dementie naar Vlaams model (zelfde doelstellingen en missie). De Waalse minister lanceerde een dementieplan waarin de formele toezegging beschreven staat dat dit Waalse centrum zal worden ondersteund. Er was overleg op het kabinet van minister Tillieux op 21 maart in Namur en in Marcinelle met een provinciale groep op 25 januari.
- In Eupen (Arbeitsgruppe Demenz) werd toelichting verschaft bij twee projecten (nachtzorg / politieprotocol).
- De coördinator was ook in 2012 betrokken bij de raad van bestuur van **Baluchon Alzheimer** (Brussel).
- Op www.dementie.be werd de tool 'beleid' verder geactualiseerd. Hier worden de beleidsinitiatieven inzake dementie gebundeld ter beschikking gesteld van het publiek. De overheid consulteerde ons 5 keer m.b.t. politieke dossiers. Hierbij gaven wij telkens inhoudelijk en evidence based advies.
- We maken deel uit van de FTD-expertgroep Vlaanderen-Nederland en werkten samen met de werkgroep jongdementie aan de Best Practice, met de hulp van o.m. het VAPH. **9**

Regionale expertisecentra dementie

brOes

Expertisecentrum Dementie Brussel

Roger Vandendriessschelaan 11 – 1150 Brussel

t 02 778 01 70

f 02 771 72 00

broes@dementie.be

brOes expertisecentrum dementie

broes, v. (m), de van vele gaatjes voorziene trechter (bron: Van Dale). II. de beginletters br, het Brussels Hoofdstedelijk Gewest als werkterrein. III. de grote O in brOes, de geheugenproblematiek van de persoon met dementie.

Interne organisatie

Medewerkers

Sam Van de Putte, maatschappelijk werker en politico-loog

Stuurgroep

De stuurgroep van brOes ondersteunt de dagelijkse werking en blijft belangrijk om de werking van het expertisecentrum te toetsen aan de praktijk van het Brusselse werkveld. Op de vergaderingen bespreken de leden niet alleen de dagelijkse werking en de voortgang van de projecten, maar wisselen ze ook informatie uit over een inhoudelijk thema rond dementie en het Brusselse zorglandschap. Hierdoor worden we als hulpverlener continu bevraagd hoe we zelf als mens kijken naar dementie in het algemeen, en naar de dementieproblematiek in Brussel in het bijzonder. De stuurgroep vergaderde op 9 februari, 19 maart, 23 april, 3 september en 22 oktober 2012.

Stuurgroepleden

- Greta De Geest, studiedienst Vlaamse materies Landsbond Onafhankelijke Ziekenfondsen
- Sigrid De Geyter, directeur bewonerszorg, RVT Sint Monika
- Jan Hertecant, directeur Brusselse Welzijnsraad
- Jaklien Vandermeulen, directeur Home-Info
- Ellen Meersmans, stafmedewerker zorg- en dienstverlening Familiehulp Brussel-Halle-Vilvoorde
- Dokter Caroline Verlinde, huisarts en directeur van het Huis voor Gezondheid in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest
- Dokter Kurt Segers, neuroloog Brugmann ziekenhuis

Ondanks het minder aantal medewerkers, slaagde ECD brOes erin om op alle vooropgestelde domeinen resultaten te boeken. Met de tweede editie van het informatiesalon voor mantelzorgers, de organisatie van een methodiekenreeks bestaande uit drie studievoormiddagen en als afsluiter Music for Life van Studio Brussel werd 2012 een meer dan geslaagd jaar.

Resultaatgebieden

1 Informatieverstrekking

Dankzij goede professionele contacten en de actieve samenwerking in het Brussels platform dementie kennen lokale dienstencentra, huisartsen, ziekenhuizen, woonzorgcentra en andere professionele hulpverleners het expertisecentrum brOes. Hierdoor verwijzen zij gemakkelijk familieleden en mantelzorgers van personen met dementie door. Ook scholieren en studenten kunnen voor informatie bij brOes terecht.

Online blijft de informatieverstrekking momenteel beperkt tot het up-to-date houden van de pagina over de werking van brOes op de website van CGG Brussel en de pagina op www.dementie.be. Daarnaast onderhoudt brOes sinds 2011 een facebookpagina waarop nieuws rond dementie en activiteiten gedeeld wordt.

Regionale bekendmaking

Op zaterdag 2 juni participeerde brOes aan het informatiesalon voor mantelzorgers in de Square aan de Kunstberg. Na de evaluatie van de eerste editie leek het beter om het informatiesalon in de voormiddag te laten starten en voor een weekenddag te kiezen. Deze keuze wierp zijn vruch-

ten af. Ruim 30 Brusselse organisaties zetten een stand op rond de volgende 8 thema's: algemene informatie, gezinszorg- en hulp, financiële aspecten, ondersteuning voor mantelzorgers, omgaan met de persoon met dementie, er als mantelzorger even tussenuit, technische ondersteuning en vervoer en animatie thuis. Er daagden ruim 180 bezoekers op. BrOes voerde een vijftal gesprekken met mantelzorgers en kreeg 14 gerichte informatievragen.

In 2012 overlegde brOes ook met verschillende partners. Zo was er op 9 februari een overleg met de HUB rond eventuele samenwerking rond vormingen, op 8 maart een vergadering met de Vlaamse Alzheimer Liga om beide werkingen op elkaar af te stemmen en een overleg met de geheugenkliniek van het UZ Jette om elkaars werking te leren kennen.

ECD brOes adverteerde een pagina met haar contactgegevens in het Brussels Zakboekje en stond 4 keer met een advertentie in het tijdschrift Brussels Welzijnsnieuws van de Brusselse Welzijnsraad waarin de doelstellingen van het expertisecentrum werden beschreven. Daarnaast stond brOes eind 2012 drie keer in het weekblad Brussel Deze Week (editie 29/11/2012, 6/12/2012 en 13/12/2012). Dat gebeurde met illustraties van ILAH die in het kader van de beeldvormingscampagne rond dementie mogen gebruikt worden. Het weekblad wordt verspreid op 72.000 exemplaren en bereikt volgens de CIM-bereikstudie 2010-2011 ongeveer 87.800 Nederlandkundige Brusselaars en pendelaars.

De advertenties in BDW kwamen net voor de start van Music for Life van Studio Brussel. MFL'12 werd een week om dementie nooit te vergeten. In samenwerking met BRUSSEL IS organiseerde brOes op 16 december 2012 een heus event op het Muntplein in Brussel waarbij iedereen zijn of haar dierbaarste herinnering op een post-it kon schrijven en op een zuil van de Muntschouwburg kleven. Via de link <http://brusselis.be/postit/index.php> en het facebookevent konden mensen ook op voorhand herinneringen insturen. ECD brOes verspreidde de oproep via haar partners en naar professionelen in de Brusselse zorgsector en kreeg daardoor ook herinneringen van bewoners uit Brusselse woonzorgcentra binnen. We slaagden erin om alle zuilen van kop tot teen vol herinneringen te kleven. Van de hele actie werd door BRUSSEL IS ook een filmpje gemaakt dat via de sociale media ruim verspreid werd.

Documentatie

De regionale bibliotheek bestaat uit een beperkt aanbod van boeken en gespecialiseerde artikels uit vaktijdschrijf-

▲ Ingepakte beurs voor Music for Life 2012.

ten. Jaarlijks wordt de bibliotheek aangevuld met pas verschenen boeken. In 2012 kocht brOes ongeveer 15 boeken aan. Daarnaast verwijst brOes regelmatig door naar Foton, de bibliotheek van ECD-Vlaanderen of naar bibliotheken van de andere regionale centra.

2 Adviesverstrekking voor complexe zorg- en begeleidingssituaties

Tijdens telefonische contacten en/of via e-mailverkeer gaf brOes regelmatig advies over hoe zorgverleners beter kunnen omgaan met personen met dementie. Daarnaast werd er regelmatig een beroep gedaan op brOes om te weten waar mensen met dementie, hun mantelzorgers en familieleden binnen Brussel terecht kunnen. Ook mantelzorgers en partners van personen met dementie deden het afgelopen jaar beroep op de kennis van het expertisecentrum en kwamen langs voor een persoonlijk gesprek over hun thuissituatie. Wanneer de medewerkers van brOes niet beschikbaar zijn kunnen mensen terecht op het antwoordapparaat waarna zij zo snel mogelijk gecontacteerd worden.

BrOes is, wanneer nodig, ook aanwezig op de patiëntenbespreking van het ouderenteam van het CGG Brussel waar overlegd wordt over personen met dementie en hun soms complexe zorgsituaties. BrOes is ook lid van de stuurgroep ouderenmisbehandeling en neemt geregeld deel aan de vergaderingen van de info- en adviesgroep van het Brussels Overleg Thuiszorg (SEL). De voorzitter en ondervoorzitter van het BOT zijn daarenboven ook stuurgroepleden van ECD brOes.

3 Sensibiliseren

◆ *Informatiesalon voor mantelzorgers als geslaagd initiatief*

Net zoals in 2011 stond brOes, samen met Rhapsodie, in voor de praktische organisatie van een informatiesalon voor mantelzorgers. De vroegere communicatie rond het salon en het verleggen van het informatiemoment van een vrijdag naar zaterdag wierp vruchten af. Op 2 juni 2012 waren meer dan 30 organisaties aanwezig met een informatiestand opgebouwd rond de volgende thema's: algemene informatie, gezinszorg- en hulp, financiële aspecten, ondersteuning voor mantelzorgers, omgaan met de persoon met dementie, er als mantelzorger even tussenuit, technische ondersteuning en vervoer, animatie thuis. Deze editie kreeg ook veel meer geïnteresseerden over de vloer.

Ook de initiatieven om ECD brOes regionaal bekend te maken zorgen voor de nodige sensibilisering rond dementie. De advertenties in Brussel Deze Week brachten de beeldvormingscampagne van de Vlaamse Overheid in beeld en door de actie i.s.m. BRUSSEL IS tijdens Music for Life werden heel wat mensen door het thema dementie geraakt.

Dementievriendelijke gemeente

BrOes blijft zich informeren over alle Brusselse, door de Koning Boudewijnstichting, geselecteerde projecten in het kader van dementievriendelijke gemeenten om op de hoogte te zijn van de gemeentelijke initiatieven en eventuele samenwerkingen aan te gaan. De KBS kwam naar aanleiding

van een nieuwe oproep het project nog eens voorstellen op de vergadering van het platform dementie (30/11).

Vermissingsprotocol

BrOes peilde bij alle Brusselse politiezones en woonzorgcentra naar hun interesse in het vermissingsprotocol om afspraken te maken zodat vermiste personen met dementie sneller kunnen opgespoord worden. Na deze peiling volgde er enkel een gesprek met de politie van Koekelberg op 24 april om informatie uit te wisselen. Waarschijnlijk worden hierin door het platform dementie verdere stappen in genomen.

4 Deskundigheidsbevordering

Vormingen op maat

brOes gaf in 2012 enkele kortere basisopleidingen van 3u aan 10 professionelen die het zorgknoppuntoverleg van BOT in LDC Randstad, Molenbeek bijwoonden op 14 maart, **aan 6 doelgroepmedewerkers** van LDC Aksent op 5 april en 7 medewerkers op 3 mei, aan 14 personeelsleden van Residentie Romana op 26 april en aan 6 personeelsleden van WZC Sint-Monica in Brussel op 20 november.

Algemeen en sensibiliserend vormingsaanbod

Op vraag van ECD Vlaanderen en de Vereniging van de Federale en Bicommunautaire Sociale Fondsen van de Non-Profit Sector FE.BI gaf brOes drie keer een basisvorming aan 12 medewerkers van Soprimat op 31 mei, aan 11 medewerkers van Soprimat op 6 juni, en aan 9 medewerkers van WZC Magnolia in Jette op 6 september. Zowel voor de medewerkers van Soprimat als voor de personeelsleden van WZC Magnolia in Jette volgde hierop een training van 3 dagen (7/06, 14/06, 18/06 en 17/09, 25/09, 24/10) en een halve terugkomdag (13/09 en 5/12).

In het najaar organiseerde brOes de methodiekenreeks 'beter omgaan met personen met dementie' in de HUB.

De reeks bestond uit drie studievoormiddagen. Op elke studievoormiddag werd een andere methodiek voorgesteld die gebruikt wordt om beter te leren omgaan met personen met dementie. De aftrap werd op 9 november gegeven door Jeanet Hendriks die de video interactie in de ouderenzorg aan 25 deelnemers toelichtte. Hilde Vermeiren gaf op 3 december aan 27 deelnemers uitleg over dementia care mapping en Vicki De Klerk (dochter van Naomi Feil) sloot voor 32 deelnemers de reeks af met een uiteenzetting over Validation op 18 december.

Opleiding en navorming van referentiepersonen dementie

Op 23 januari startte in Asse de referentieopleiding dementie voor 22 cursisten. brOes begeleidde deze opleiding samen met de collega's van Memo Heikruis. Samen gaven we dag 1 (23/01), dag 6 (12/03), dag 6 bis (15/03) en dag 11 (18/06) van de opleiding. brOes stond daarnaast ook in voor de begeleiding van dag 3 (6/02), dag 4 (13/02) en de keuzedag rond atypische vormen van dementie (19/04). Memo en brOes organiseerden voor de deelnemers ook een terugkomvoormiddag op 19 oktober. Hieraan namen 9 cursisten deel.

In het najaar startte nog een nieuwe referentieopleiding dementie. Broes begeleidt en geeft zelf enkele dagen van deze opleiding in Laken voor 16 medewerkers van Soprimat. Dag 1 (06/10) en dag 2 (4/12) zijn achter de rug. De andere opleidingsdagen volgen in 2013.

Opleiding van vrije vormingsmedewerkers

Omdat de Brusselse regio niet zoveel Nederlandstalige vrije vormingsmedewerkers heeft, werkt brOes voor hun opleiding en begeleiding nauw samen met de collega's van ECD Memo en ECD Contact. Jaarlijks organiseren we samen een vormingsmoment voor de Vrije Vormingsmedewerkers van Brussel, Vlaams-Brabant en Limburg. Dit jaar gingen deze door op 22 november in Hasselt.

5 Concept en methodiekstudie

Het Ganzenbord

Dit project werd gestart in 2009 en liep verder in 2010 en 2011. Met een kleine groep van nieuwe bewoners van een RVT wordt in gesprek gegaan rond de beleving van de beginnende dementie, angsten, verdriet, kwaadheid,... Hier voor wordt gebruik gemaakt van een ganzenbord-spel, ontwikkeld door het ouderenteam van CGG Brussel en Expertisecentrum dementie brOes. Het ganzenbord bevat levensthema's waarrond in spelvorm gewerkt wordt. Belangrijke levensfasen en -gebeurtenissen worden besproken en de deelnemers krijgen zo de kans om terug te blikken op hun leven en zo onverwerkte gebeurtenissen alsnog een plaats te geven. Deze techniek vertoont gelijkenissen met life-review. In 2011 werd een groep georganiseerd in RVT Jean Van Aa in Elsene. Naar aanleiding van de tien bijeenkomsten werden gepersonaliseerde levensboekjes gemaakt, die op 24 september 2012 aan de deelnemers bezorgd werden. Op 2 maart stelde brOes via een poster de doelstellingen van het ganzenbord voor aan de deelnemers van de Wintermeeting van de Belgische vereniging voor gerontologie en geriatrie.

Daarnaast plannen we nog steeds de opmaak van een handleiding voor hulpverleners die hun zorg beter willen afstemmen op het leven van de persoon met dementie. Hier voor gingen we een samenwerking aan met de opleiding ergotherapie van de HUBrussel. Twee studenten ergotherapie organiseerden, in het kader van hun stage, een reeks van tien bijeenkomsten van het ganzenbord in een woonzorgcentrum. Hun bevindingen worden samengebundeld met de theoretische achtergronden van de methodiek die door een derde student werden opgezocht en beschreven. Tenslotte gaat een vierde student met de bevindingen aan de slag om na te gaan hoe de methodiek van het ganzenbord kan geoptimaliseerd worden. Dit proces moet uiteindelijk leiden tot het realiseren van de handleiding. brOes

ontving pas begin oktober 2012 de eindwerken van de eerste twee studenten en wacht nog op dat van de laatste student om aan de handleiding te kunnen beginnen.

Gedragsobservatie

De samenwerking die in 2011 met WZC Magnolia uit Jette verkend werd, werd in 2012 verder uitgewerkt. Na een overleg op 27 maart, een interne vorming voor het personeel op 25 april en een herhalingsbijeenkomst op 15 mei, observeerden 3 verzorgenden van het WZC hun bewoners op basis van een gedragsobservatielijst. De scores werden in een softwareprogramma ingegeven en geanalyseerd. Op basis van de uitkomst vond er twee maal een zorgoverleg plaats, namelijk op 26 juni en op 27 november. Eind 2012 werden de bewoners opnieuw geobserveerd en werden de resultaten opnieuw ingevoerd in het softwareprogramma. Deze worden begin 2013 geanalyseerd waarna er opnieuw een zorgoverleg kan plaatsvinden.

Staten-Generaal Woonzorg

Op 16 februari begeleidde brOes een focusgroep rond woonzorg, ter voorbereiding van de Staten-Generaal Woonzorg die later in het jaar plaatsvond.

Project Narratieve zorg

In samenwerking met het Ouderenteam van CGG Brussel volgt brOes het project Narratieve Zorg in het kader van de Zorgvernieuwingenprojecten van het RIZIV verder op. Twee levensverhaalschrijvers werken met een zelf ontwikkelde levensverhaalmethodiek. Deze methode wordt wetenschappelijk onderzocht door het onderzoeksbureau LUCAS naar effect en haalbaarheid. brOes begeleidt de levensverhaalschrijvers voor de ontwikkeling van de methodiek voor personen met beginnende dementie en zit mee in de werkgroep werving van het project.

Eigen vormingen

Sam Van de Putte volgde in 2012 verschillende studiedagen, symposia en congressen: een persconferentie rond de regelgeving van de Brusselse woonzorgcentra op 16 februari, een symposium rond jongdementie in Hasselt op 28 februari, een infosessie rond de gevolgen van de staatshervorming op de Brusselse zorgsector, de wintermeeting in Oostende op 2 maart, een dag rond zorg voor Allochtone Ouderen in Schaarbeek op 24 mei, een studienamiddag rond Korsakov in Dendermonde op 19 juni, het zorgsymposium in Aalst op 18 september en het geriatriesch symposium in Aalst op 21 september. Tenslotte woonde Sam ook de dementiedag aan de UCL in Brussel bij op 24 november.

Tijdens de maand juli (van 26 tot 31 juli) volgde Sam lessen Frans die voor medewerkers van CGG Brussel aangeboden werd. Daarnaast volgde hij op 1 oktober, 15 oktober, 6 november, 26 november en 17 december ook een cursus groepsdynamica die in 2013 afgerond wordt.

6 Signaalfunctie

Op het Platform dementie, georganiseerd door Minister Grouwels en Minister Uyttebroek, geeft brOes, samen met andere partners uit het Brusselse werkveld, aan waar er nood aan is. Tijdens deze overlegmomenten denkt het Brusselse werkveld na over mogelijke acties om de zorg voor de personen met dementie en hun familie in de toekomst te verbeteren. De vergaderingen gingen in 2012 door op 6 maart, 17 april, 19 juni, 28 augustus, 16 oktober, 23 oktober en 30 november. Het platform richtte in 2012 een werkgroep op die de opmaak van een dementieplan Brussel zal voorbereiden en waarin brOes betrokken is

7 Loyauteit en samenwerking tussen de negen expertisecentra onderling en het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen vzw

Medewerkeroverleg

Op 23 februari, 21 juni en 6 december nam Sam Van de Putte als verantwoordelijke van ECD brOes deel aan het medewerkeroverleg van ECD Vlaanderen.

Werkgroep VTO

Sam Van de Putte is ook lid van de werkgroep VTO. Deze kwam samen op 27 februari, 14 mei, 10 september en 5 november 2012.

Samenwerking met ECD Memo en Contact

BrOes werkt nauw samen met de collega's van ECD Memo en ECD Contact. Jaarlijks organiseren we samen een activiteit voor de Vrije Vormingsmedewerkers. Dit jaar gingen deze door op 22 november in Hasselt.

Andere

ECD brOes begeleidde samen met de collega's van ECD Memo Heikruis een referentieopleiding in Asse en startte zelf een referentieopleiding in Laken. brOes gaf daarnaast ook verschillende febi-opleidingen.

Contact

Expertisecentrum Dementie Limburg

Welzijns-campus
A. Rodenbachstraat 29 bus 9 - 3500 Hasselt
t 011 30 88 51 - f 011 30 87 08
ecd.contact@ocmwhasselt.be
ecd.limburg@dementie.be

Interne organisatie

Medewerkers

Directie: Julien Mertens, directeur Expertisecentrum Dementie Contact, OCMW Hasselt
Co-partner: Johan Abrahams, algemeen directeur Woon- en zorgcentra vzw Bejaardenzorg Grauwzusters Limburg
Chantal Grauwels: ergotherapeut, halftijds werkzaam als consulente van ECD Contact, halftijds werkzaam in het woonzorgcentrum Zonnestraat van OCMW Hasselt
Anneleen Janssens: klinisch neuropsycholoog, halftijds werkzaam als consulente en coördinatrice van ECD Contact, halftijds werkzaam in de geheugenkliniek van het Jessaziekenhuis te Hasselt
Greta Mekers: maatschappelijk werkster, halftijds werkzaam als consulente van ECD Contact
Katrien Moors: ergotherapeute, halftijds werkzaam als consulente van ECD Contact, vanaf 1 juli 2012, ter aanvulling van ziekteverlof Greta Mekers, halftijds werkzaam in OCMW Maasmechelen, dienst Ouderen en Thuiszorg, dienst Woningaanpassing.
Katja Van Goethem: communicatiedeskundige, halftijds werkzaam als consulente van ECD Contact, halftijds werkzaam als consulente van ECD Orion.

Interne overlegmomenten

Op regelmatige tijdstippen vinden overlegmomenten plaats in de vorm van teamvergaderingen, tussentijds overleg met de directeur en kernvergaderingen. Tijdens het teamoverleg worden alle aanvragen besproken en wordt nagegaan of deze passen binnen de visie en de doelstellingen van het regionale expertisecentrum. En wordt gepland wie deze vragen opneemt, alsook de tijdsbesteding, praktische organisatie, en de verdere werking wordt afgestemd. De agenda van de kernvergadering wordt hier ook voorbereid. In de kernvergaderingen, waar

naast de medewerkers en directeur van het centrum ook de co-partner aanwezig is, staat de verdere uitbouw en sturing van de werking van ECD Contact centraal.

Resultaatsgebieden

1 Informatieverstrekking

Informatie en documentatie

ECD Contact beschikt over een beperkte bibliotheek:

- 140-tal boeken kunnen worden uitgeleend
- 65-tal video's/DVD's idem
- artikels, gerangschikt volgens thema
- flyers, folders, brochures
- te koop aangeboden infoboeken

Personen met gerichte literatuurvragen (o.a. studenten) worden doorverwezen naar de provinciale bibliotheek voor het ontlene van bepaalde video's of boeken. We verwijzen eveneens door naar de bibliotheek van ECD Foton. We beschikken zelf over de literatuur- en videolijsten van beide diensten, zodat we onze cliënten gericht kunnen doorverwijzen.

Informatiestand ECD Contact

In 2012 werd de informatiestand opgesteld ondermeer bij de vertoning van de film 'Verdwaald in het geheugenpaleis' i.s.m. provincie Limburg, bij een activiteit in het kader van 'Music for Life' van Studio Brussel, m.n. in het Jessaziekenhuis-campus Salvator, bij de voorstelling van een improvisatietoneelstuk door 'Inspinzie' i.s.m. provincie Limburg, en tijdens praatcafé's dementie in onze provincie.

Bekendmaking van ECD Contact en haar activiteiten op www.dementie.be

ECD Contact zorgt voor de verdere bekendmaking van het centrum ook door regelmatig eigen bijdragen over activiteiten evenals nieuwsbrieven te laten verschijnen op de vernieuwde website www.dementie.be.

Nieuwsbrief dementie

De nieuwsbrief van ECD Contact werd in 2012 viermaal uitgebracht. Deze dementieflash heeft voornamelijk tot doel de deskundigheid van professionele hulpverleners die werken met personen met dementie te bevorderen. De nieuwsbrief wil een middel zijn tot communicatie omtrent goede praktijken in de zorg met betrekking tot dementie. Mekaar laten delen in de vele ervaringen her en der kan voor nieuwe prikkels zorgen, om de eigen zorgverlening ten aanzien van personen met dementie en hun omgeving, te blijven herdenken en inspireren.

In de uitgaven-2012 kwamen vooral volgende thema's aan bod: het minisymposium jongdementie, het symposium ' Vermiste personen met dementie', dementievriendelijke wandelingen Hasselt en Zonhoven, programma praatcafés dementie Limburg 2012, aankondigingen van studiedagen, vormingen, praatgroepen, toneel- en filmvoorstellingen, en enkele goede voorbeelden uit de praktijk.

2 Adviesverstrekking voor complexe zorg- en begeleidingssituaties in strikt uitzonderlijke gevallen

Advies bij hulpvragen

In 2012 bereikten 36 hulpvragen van mantelzorgers van personen met dementie ECD Contact. Het ging daarbij vooral om vragen naar informatie over de omgang met en opvangmogelijkheden voor personen met dementie. De consulenten van het centrum trachten in eerste instantie steeds zelf de mantelzorgers zo goed en zo volledig mogelijk te woord te staan en/of worden ze doorverwezen naar plaatselijke zorginstanties. De hulpvragers worden dan ook steeds geïnformeerd over de bestaande regionale initiatieven rond dementie. Bij vragen over diagnosestelling wordt steeds naar een geheugenkliniek doorverwezen. Daarnaast worden mantelzorgers op het expertisecentrum uitgenodigd om meer informatie over dementie te bekomen via (gratis, uit te lenen of aan te kopen) brochures, folders, boeken, en videomateriaal.

Ook aan hulpverleners uit eerstelijnsorganisaties die zich niet in staat achten om een afdoend antwoord te bieden op vragen van mantelzorgers, werd vanuit ECD Contact informatie en advies aangereikt.

3 Sensibilisering

Praatcafés dementie

In 2012 werd i.s.m. ECD Contact het aantal praatcafés dementie in Limburg verder uitgebreid van 8 naar 10 locaties, met als nieuwkomers Hamont/Achel-Overpelt-Neerpelt en Dilsen.

- ECD Contact organiseerde in 2012 zelf vier praatcafés dementie in Hasselt en Tongeren, met als thema's:
- 'Zinvolle activiteiten voor personen met dementie' door Chantal Grauwels, ergotherapeute, ECD Contact
 - 'Thuis wonen met dementie: praktische tips rond aanpassingen en hulpmiddelen' door Chantal Grauwels, ergotherapeute ECD Contact
 - 'Als het einde nadert ... palliatieve zorg bij personen met dementie' door Sonja Karremans, sociale dienst WZC Ocura Beringen en medewerkster 'Zorg op maat' Pallion.
 - Filmvoorstelling 'Iris', inleiding en nabespreking door ECD Contact.

Daarnaast was ECD Contact als gastspreker en ondersteunend aanwezig tijdens verschillende praatcafés in de andere Limburgse regio's.

De data, thema's en sprekers van de diverse regionale praatcafés werden steeds bekend gemaakt via de website www.dementie.be, via allerlei andere zorgorganisaties en via de nieuwsbrief ECD Contact.

Toneel

Het vormingstoneel 'Mannen van 85' werd op 11 december 2012 vertoond in WZC Kapittelhof te Lommel voor een heterogene groep van 150 mantelzorgers en professionelen. De nabespreking werd verzorgd door ECD Contact.

Projecten dementievriendelijke gemeenten, Koning Boudewijnstichting

Opvolging project '(H)Eerlijk op stap met personen met dementie in Hasselt en Zonhoven' Samen met de toeristische diensten van Hasselt en Zonhoven heeft ECD Contact de 3 dementievriendelijke wande-

lingen verder bekend gemaakt via de site, de dementieflash en toeristische brochures. Op de dienst toerisme van Hasselt werden er 24 brochures verkocht waarvan 11 van de zinnenprikkelende wandeling en 10 van het herinneringspad. Drie groepen bewoners van WZC deden beroep op de gids voor de zinnenprikkelende wandeling. In Zonhoven werden 25 wandelbrochures verdeeld en/of verkocht van de natuur-lijke wandeling rond de Holsteen. Bij de evaluatie werden vooral positieve reacties van de wandelaars genoteerd. Personen met dementie vonden het een leuke activiteit, vooral het reminiscerende aspect ervan.

Project Docureeks ' Leven met Dementie'

Voor de tweede maal, en deze keer als enige in Limburg werd een project bekroond dat Expertisecentrum Dementie Contact indiende bij de Koning Boudewijnstichting in het kader van de oproep 'dementievriendelijke gemeenten'. Dank zij de hiermee samenhangende subsidie, maar ook met middelen van het Limburgs provinciebestuur, en met middelen van de regionale televisie, wordt een docureeks voorbereid rond dementie en het leven zoals het is met dementie.

De eerste voorbereidende gesprekken hadden reeds plaats in 2012. Concreet zullen er 6 afleveringen worden gemaakt van telkens 10 minuten welke 's avond zullen worden uitgezonden op TV-Limburg vanaf 21 september 2013. Deze zullen telkens worden vooraf gegaan door een studiogesprek met duiding tijdens life uitzendingen in 'Studio TVL' in de namiddag.

Vermissingsproject

In samenwerking met de provincie Limburg, de Cel Vermiste Personen, politiezone HEKLA , politiezone Maasland en het Expertisecentrum Dementie Contact werd op 21 september 2012 een symposium georganiseerd rond het vermissingsprotocol voor personen met dementie.

Twaalf van de 17 Limburgse politiezones volgden deze studiedag, samen 112 deelnemers. Het Expertisecentrum Dementie Contact stelde zich voor en engageerde zich voor het aanbieden van vormingen, informatie en de nodige ondersteuning aan politiezones en woonzorgcentra die gebruik willen maken van dit protocol. Het initiatief kreeg ook veel media-aandacht (kranten, TVLimburg-nieuws).

▲ Music for Life 2012

Music for Life

ECD Contact ging in zee met het Leuvens improvisatietheater ' Inspinazie' om binnen onze regio tijdens de week van Music for Life dementie op een ludieke manier bespreekbaar te maken via straatanimatie. Op dinsdagvoormiddag 18/12 werden de Hasselaren op het Kolonel Dusartplein aangesproken door Marc en Suzanne. Marc leefde zich volledig in in een persoon met dementie en sprak de marktbezoekers aan met "Dag Germaine, dat is lang geleden " en ging vol overtuiging verder dat hij de dame in kwestie kende van toen ze nog een duim groot was. Mannelijke marktbezoekers kregen een handdruk en de begroeting: "De Jos, sé, dat is lang geleden, kende mij nog?" Op donderdagvoormiddag 20/12 herhaalde dit gebeuren zich op de markt in Genk-centrum. Ondanks de bittere koude bleken marktbezoekers diep geraakt door de confrontatie met Marc die een zeer realistisch beeld gaf van de leefwereld van een persoon met dementie. Ook de rustige ondersteuning van dochter Suzanne heeft heel wat mensen beroerd, aldus spontane getuigenissen.

ECD Contact kon bekomen dat badgedragers van Music for Life werden bedankt met een gratis wandeling o.l.v. een gids, en dit zowel in Hasselt als in Zonhoven (2 groepen). Het expertisecentrum beantwoordde in dit verband ook 11 vragen naar informatie vanuit Limburgse WZC en 7 vanuit Vlaamse welzijnsorganisaties.

4 Vorming en deskundigheidsbevordering

Onderstaande tabel geeft een overzicht van het aantal vormingen, het aantal uren en het aantal deelnemers (op-

	Aantal vormingen	Aantal uren	Aantal aanwezigen	Professionelen	Niet-professionelen
2012	27	97	1919	1200	719

gesplitst naar professionelen en niet-professionelen) voor de vormingen die door ECD Contact uitgewerkt en gegeven werden in 2012. (zie tabel hieronder)

Vorming aan studenten: Interdisciplinair postgraduaat Ouderenzorg, dpt. PHL-Healthcare

Binnen het kader van de Banaba- opleiding van de Provinciale Hogeschool Limburg verzorgde ECD Contact 3 achtereenvolgende interactieve lesnamiddagen rond het thema 'Communiceren met personen met dementie' voor een groep van 30 gedreven zorgverleners van diverse disciplines uit het werkveld.

Opleiding Referentiepersoon Dementie 2012

Afgelopen jaar heeft er een opleiding referentiepersoon dementie plaatsgevonden te Hasselt met 28 deelnemers met verschillende vooropleidingen, en waaronder zelfs een Nederlandse cursiste. Met de keuzedag die doorging op 15/5/2012 met als thema 'Fixatiereducerend beleid' bereikten we eveneens 25 deelnemers.

Improvisatietoneelstuk: 'Dag Roger'

▲ Dag Roger

In de maand november realiseerden we als ECD Contact samen met de provincie Limburg - dienst ouderenzorg en het improvisatietheater Inspinazie, een zeer succesvolle 'Dag Roger' - marathon in de Limburghal te Genk. De 3 voorstellingen op éézelfde dag mikten speciaal op verzorgenden in de thuissituatie, en dit zowel binnen openbare als private organisaties. Tijdens deze interactieve en aan de thuissituatie aangepaste impro-voorstelling werden 3 belangrijke onderwerpen in de kijker gezet: het niet-pluis gevoel, omgaan met familie en zinvolle activiteiten samen met personen met dementie.

Vorming in samenwerking met Sociaal Fonds (Fe-bi)

Een ééndaagse opleiding 'in service' werd verzorgd door ECD Contact en vond plaats in WZC Ocura te Montena-ken, met deelname van 17 professionelen.

Vrije Vormingsmedewerkers

De zes vrije vormingsmedewerkers van Contact werden enkele malen ingeschakeld om als opgeleide referentieperso- nen dementie basisvormingen over dementie te verzorgen in organisaties verspreid over de provincie. In samenwerking met ECD Memo en ECD Broes boden we in 2012 twee te- rugkomdagen aan onze vrije vormingsmedewerkers aan.

5 Concept- en methodiekstudie; studie en onderzoek

Vorming consultants regionaal ECD

In 2012 werden er regelmatig vormingen/opleidingen ge- volgd door de medewerkers van ECD Contact. Zie onder- staande tabel:

Aard vorming	Organisatie - Instelling
Minisymposium Jongdementie (zie verder)	Provincie Limburg, Alzheimer Centrum Maastricht en ECD Contact
Toneelstuk 'Lortcher Syndroom'	Warre Borgmans en Dimitri Deleu
Studiedag Cubrix. Een uniek samenwerkingsverband bezielt een kleurrijke, speelse en verhelderende kijk op organisatieontwikkeling.	Cubrix, Evenwicht en Inspinazie
Gebruik van de sociale kaart	Provincie Limburg
Toneelstuk: 'Mist in mijn hoofd'	Kristel Vranken
Internationaal Congres ' Dementievriendelijke architectuur en inrichting'	ECD Vlaanderen
'Een dag om niet (meer) te vergeten' Over het lerend vermogen van mensen met dementie.	Provincie Brabant, ECD Memo en Frans Hoogeveen
Interactief toneelstuk 'Dag Roger'	Improvisatietheater Inspinazie
Provinciale studienamiddag: ' Vermiste personen met dementie: een gedeelde zorg van politie en zorgverleners	Provincie Limburg i.s.m. ECD Contact

Toneelstuk 'Eenzaamheid en depressie bij ouderen'	CM Limburg i.s.m.CGG Genk
Ondersteunende communicatie bij personen met dementie	Chris De Rijdt
Opleiding projectmanagement	VVSG i.s.m. OCMW Hasselt
Studiedag Voedingsbegeleiding	ECD Vlaanderen
I-Brain festival Genk	vzw Breinwijzer
Symposium Jongdementie Antwerpen	Vlaamse Alzheimer Liga

Samenwerking met LISTEL vzw, de Limburgse koepelvereniging rond thuiszorg

ECD Contact participeerde aan de werkgroep 'Zorgpad dementie' binnen het POP Maasmechelen, samengesteld uit hulpverleners van diverse thuiszorgorganisaties en andere zorginstellingen. ECD Contact werkte mee aan een wetenschappelijk onderzoek dat inmiddels gepubliceerd werd in het Tijdschrift voor Geneeskunde: ' Het gebruik van observatieschalen bij tekenen van mogelijke cognitieve problemen thuis' (TVG, 68, nr. 20, 2012). Het aangepast observatieformulier werd geëvalueerd door de thuiszorgdienst van het OCMW van Maasmechelen, Dr. Truyen, Prof. Dr. Buntinx en een coördinator van Listel. Binnen het team werd overleg gepleegd om het observatieformulier te implementeren in 2013. Twee consultants van ECD Contact namen samen met Listel deel aan de voorbereidende vergaderingen om in Limburg een standaardzorgpad te ontwikkelen.

ECD Contact pleegde overleg met de Listel-coördina- tor die verantwoordelijk is voor dementiegerelateerde thema's, om in de nabije toekomst samen initiatieven te ontwikkelen en om de onderlinge samenwerking verder te versterken. De directeur van ECD Contact werd in de loop van dit jaar opgenomen binnen de Algemene Vergadering van Listel, en participeerde aan deze vergadering op 12 de- cember 2012.

Medewerking in het Euregionaal Platform 'Jong dement'

ECD Contact werkte samen met het Euroregionaal Platform 'jong dement' intensief mee aan de voorbereiding en reali- satie van het eerste Minisymposium 'Jongdementie in be- beweging!?' in onze provincie. Dit had plaats op 28 februari 2012 en kende een enorm succes (maar liefst 430 deelne-

mers!). Dit Minisymposium is een vervolg van het eerste Mi- ni-symposium jongdementie, dat plaatsvond op 25 novem- ber 2009 in Nederlands Limburg. Op het programma van 'Jongdementie in beweging!?' stonden volgende thema's: zorgbehoeften en beloop van het functioneren van jonge mensen met dementie en hun mantelzorgers – resultaten van de NeedYD (Need in Young onset Dementia) studie, wetenschappelijk onderzoek naar de rol van genetica bij jongdementie en het 10-puntenplan jongdementie, 3 years after (coördinator ECD-Vlaanderen). De getuigenissen van een jonge persoon met dementie en zijn echtgenoot, en van een echtgenote van een persoon met dementie waren ontroerend. Er werden 3 'goede praktijken' gepresenteerd: therapeutische deeltijdbehandeling-RIAGG-Maastricht, woongemeenschap De Zandkorrel-Eeklo en kleinschalig wonen-Proteion Hornerheide (Nederland).

6 Signaalfunctie Opstart Limburgs Netwerk Dementie

Om de levenskwaliteit van de personen met dementie in gans onze provincie op een structurele wijze te kunnen op- timaliseren en om de versnippering in het zorglandschap tegen te gaan werd dit jaar een project opgestart met fi- nanciële steun van LSM (Limburg Sterk Merk / Provincie Limburg), het 'Limburgs Netwerk Dementie'. Projectpart- ners zijn het ECD Contact (OCMW-Hasselt), het Limburgs provinciebestuur, de Katholieke Hogeschool Limburg (KHLim) en de vzw Bejaardenzorg Grauwzusters Limburg. ECD Contact is projectpromotor en staat in voor de co- ordinatie. Bij de ontwikkeling van het netwerk worden de belangrijkste spelers in het zorglandschap voor personen met dementie in kaart gebracht, om hen vervolgens per Limburgse welzijnsregio op regelmatige basis samen te brengen (5 regionale platforms/'dementieLinks').

Doel is expertise te delen, tekorten in de zorg op te sporen en hiervoor oplossingen, acties en methodieken te ontwikkelen. Dit provinciaal netwerk moet als een hefboom fungeren om door middel van nieuwe initiatieven de Limburgse 'dementiematrix' van hiaten en overlappingsen in de zorg gaandeweg in te vullen, en dit in het licht van het Vlaams dementieplan 2010-2014 van minister Vandeuren.

De officiële aftrap van het 'Limburgs Netwerk Dementie' was de organisatie van een forum voor alle referentiepersonen dementie in onze provincie (8 november 2012). Hier legden we de eerste steen van het 'Limburgs Netwerk Dementie', stelden we de initiatiefnemers voor en lieten we de Referentiepersonen Dementie alvast kennismaken met enkele nieuwe methodieken: de Limburgse herinneringskoffer, video interactie, inleefsessies dementie. Het forum was alvast een groot succes, met ruim 50 enthousiaste deelnemers.

Om het Limburgs Netwerk Dementie meer kenbaar te maken ontwikkelden we alvast enkele promokaartjes, die we o.a. ook uitgedeeld hebben tijdens onze regionale actie in het kader van Music for Life (zie hoger).

De verdere uitrol van het Netwerk Dementie Limburg zal echter vooral vanaf 2013 plaats hebben. Na de projectperiode (3 jaar) zal dit netwerk structureel ingebed worden binnen de reguliere werking van het expertisecentrum, waardoor dit ongetwijfeld meer draagvlak en armslag krijgt. Wordt zeker vervolgd.

Werkgroep Dementie Limburg

ECD Contact organiseert twee maal per jaar een samenvoering van de Werkgroep Dementie Limburg. Alle regionale organisatoren van de Limburgse praatcafés dementie participeren hieraan, versterkt door afvaardigingen van CM Limburg, Wit-Gele Kruis Limburg en DAGG Maaseik-Lommel. De werkgroep werd in 2012 verder aangevuld gezien het aantal praatcafés dementie in Limburg in de loop van het jaar uitgebreid werd.

Binnen de Werkgroep Dementie Limburg treedt ECD Contact raadgevend, ondersteunend en coördinerend op.

ECD Contact in beeld tijdens TVL-reportage 'Welzijn in de kijker'

I.s.m. de provincie Limburg en TVL werkten we vanuit ECD Contact mee aan een reportage met het oog op positieve beeldvorming over de zorg voor personen met dementie. Naast begeleidingsprojecten in de thuiszorg, Dementie Care Mapping binnen de Limburgse woon- en zorgcentra,

het mantelzorghuis als ontmoetingsplaats voor personen met jongdementie en hun mantelzorgers kwam ook het Limburgs Expertisecentrum Contact in beeld met zijn realisatie van de 3 dementievriendelijke wandelingen i.s.m. Toerisme Hasselt en Zonhoven.

Werkgroep Geheugenklinieken Limburg

ECD Contact organiseerde ook dit jaar het regelmatig overleg tussen de Limburgse geheugenklinieken. Dit had in 2012 drie keer plaats. Naast het uitwisselen van informatie en het ontwikkelen van samenwerkingsinitiatieven heeft deze werkgroep als meerwaarde dat alle initiatieven van ECD Contact snel en efficiënt verspreid kunnen worden ten behoeve van patiënten en mantelzorgers van de geheugenklinieken in heel de provincie.

Provinciaal Overleg

De medewerkers van ECD Contact en een afgevaardigde van de provincie Limburg pleegden in 2012 veelvuldig overleg om de verdere ontwikkelingen met betrekking tot dementie op provinciaal vlak te kunnen situeren en opvolgen. Zo werd ondermeer samengewerkt rond het vermissingsprotocol en de docureeks. Ook werden de doelstellingen vastgelegd die ECD Contact in 2013 samen met de provincie wil realiseren.

7 Loyaliteit en samenwerking tussen de negen expertisecentra onderling en het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen

Medewerkeroverleg: Contact nam deel aan de vergaderingen die doorgingen op 23/02/2012, 21/06/2012 en 06/12/2012.

Raad van Bestuur van Expertisecentrum Dementie Vlaanderen vzw: onze directeur vertegenwoordigde ECD Contact op deze vergaderingen.

Werkgroep Vorming-Training-Onderwijs (VTO): Een consulente van ECD Contact neemt deel aan de VTO-werkgroep. Deze werkgroep maakt het vormingsaanbod op van ECD Vlaanderen. Jaarlijks wordt er een vormingsbrochure van ECD Vlaanderen uitgebracht en wordt een vormingsprogramma uitgewerkt. 9

Foton

Expertisecentrum Dementie West-Vlaanderen (Brugge)

Biskajersplein 2 – 8000 Brugge
t 050 44 67 93
f 050 34 11 63
fotondoc@dementie.be

Interne organisatie

Medewerkers

Provinciaal Coördinator:

Bart Deltour, sociaal pedagoog

ECD-consulenten

Claire Meire, maatschappelijk werker; contextueel therapeut, expertisecentrum; is lid van de VTO-cel van de expertisecentra

Hilde Delameillieure, gegradueerde verpleegkundige; focus op thuisbegeleiding

Elke Poppe, sociaal verpleegkundige; thuisbegeleiding
Clarice De Cloedt, psycholoog, thuisbegeleiding, vorming
Verantwoordelijke voor het documentatiecentrum – Onthaal en administratie

Lieve Vermeulen, bibliothecaris

Vrijwilliger – vorming en muzieknamiddagen

Marleen Desmet

Vrijwilligers – activiteiten ontmoetingshuis:

Marleen D, Bernard G, Marika V, Marie-Jeanne G., Agnes D., Henriette S, Kathy W, Paul K, Filip K

Vrijwilliger – bibliotheek en administratie:

Kathy W.

Intern overleg

Teamoverleg: 9 keer en 1 denkdag

Consultenoverleg en thuisbegeleidingsteam: 7 keer

Bijeenkomsten met Foton-vrijwilligers: 7 keer

ECD-overleg [18 keer]

Raad van bestuur: 4 keer

Niveau medewerkers: 14 keer

Er waren naast het ECD-overleg nog 4 overlegmomenten op Vlaams/Federaal niveau

2 Samenwerking met zorgpartners

Overleg en externe contacten

Er was overleg en samenwerking met de geheugencentra, dagverzorgingscentra, ziekenhuizen, huisartsenkringen, diensten gezinszorg, diensten thuisverpleging, woon- en zorgcentra, praatcafé's dementie, de overlegplatforms dementie Midden- en Noord-West-Vlaanderen, de Koning Boudewijnstichting en de verschillende groepen van de Alzheimer Liga in West-Vlaanderen. We hadden ook verschillende internationale ontmoetingen. Deze geven we weer onder de rubriek sensibilisering. We hadden 69 contacten op provinciaal/regionaal niveau. We lichten er hier enkele uit.

Overlegplatform dementie Noord-West-Vlaanderen

Het overlegplatform dementie Noord-West-Vlaanderen kwam 7 keer samen.

De dementiewijzer werd verder verspreid en de zeventien exemplaren zijn zo goed als op (zie verder). Ook de actie 'Samen voor een dementievriendelijk Brugge!' (zie verder) wordt mee ondersteund door dit platform. Het overlegplatform organiseerde haar 7de jaarlijks symposium: 'Creativiteit in de zorg' (26 oktober 2012). 110 deelnemers volgden dit symposium. In het ochtendprogramma kwamen volgende thema's aan bod: 'Agitatie en agressie', 'Gefixeerd op fixatie', 'Zorgen voor... is buiten de lijnen denken'. Men kon in de namiddag kiezen voor een uitdieping van één van de thema's. Tevens was het OPD samen met de andere OPD's zeer actief rond de werelddag dementie in Brugge op zaterdag 15 september 2012.

Overlegplatform dementie Roeselare–Izegem-Tielt

Het overlegplatform dementie Roeselare-Izegem kwam 3 keer samen.

Het organiseerde de vormingsavond: *Google Maps – door de domeinen van wonen en leven – bij personen met dementie*. "Hoe kom ik te weten wat kwaliteit van wonen en leven voor mijn client, patiënt, bewoner, betekent voor elk van de levensdomeinen. (4 dec 2012)

Uitbreiding dementieplatforms dementie over de hele provincie

Een OPD is een open en pluralistisch overlegforum voor verschillende zorgaanbieders, organisaties en intra- en extramurale voorzieningen die werken met en voor personen met dementie en hun omgeving. Een OPD is ingebed in een SEL (Samenwerkingsinitiatief Eerstelijnszorg) en werkt samen met het Expertisecentrum Dementie. Het OPD maakt dementie kenbaar en bespreekbaar, niet alleen bij professionelen en mantelzorgers, maar ook in de bredere maatschappij.

De meerwaarde van een OPD bestaat o.a. uit een vlottere samenwerking en informatiedoorstroming, ondersteuning en uitwisseling tussen de leden van het platform, een signaalfunctie naar de overheid. Ook het delen van expertise maakt hiervan deel uit. Een OPD werkt organisatieoverschrijdend. Concrete realisaties zijn: de implementatie van het vermissingsproject in woon-en zorgcentra en politiezones, symposium dementie, dementiewijzer, werelddag dementie, dementievriendelijke stad....

Vanuit de ervaring van die meerwaarde werd er in 2012 op initiatief van ECD Sophia en ECD Foton in elke zorgregio in West-Vlaanderen een Overlegplatform Dementie opgericht. Dit is uniek in Vlaanderen. Foton is voorzitter van het OPD Noord West-Vlaanderen en het OPD regio Oostende-Veurne.

Voor de leden van de diverse OPD's was er op 31 mei 2012 een overkoepelende vorming 'Tussen droom en daad' waarbij het dementieplan getoetst werd aan het aanbod voor personen met dementie in West-Vlaanderen. 37 hulpverleners namen er aan deel.

Vergaderingen en/of contacten met zorgpartners omtrent protocol 3-projecten

- **WZC Regina Coeli** (Brugge, Sint-Andries): verdere uitbouw en ontwikkeling van een integraal aanbod voor mensen met jongdementie in de regio Brugge (zie verder)

- Intervisie van het team van DVC Rozemarijn door een fotonconsulent
- **OCMW Brugge en OCMW Roeselare:** 'gedifferentieerd aanbod van dagverzorging voor dementerende ouderen.' (sic) Hier geven we vormingen aan de medewerkers.
- **Zorggroep OLV 7 Weeën**, Centrum voor zorgvernieuwing Dentergem. De Oesel.

Geheugenrevalidatie Noord-West-Vlaanderen'

Verdere uitbouw en ontwikkeling van de geheugenkliniek 'Geheugenrevalidatie Noord-West-Vlaanderen' in samenwerking met de geheugenklinieken van AZ Sint-Jan en AZ Sint-Lucas (1 juni 2011 / 31 mei 2014). Dat betekent dat rehabilitatie-activiteiten doorgaan buiten de ziekenhuisomgeving, nl. in het Fotonhuis. Psychologen en ergotherapeuten van de ziekenhuizen begeleiden deze activiteiten. Op de fotonconsulenten kan een beroep gedaan worden voor ondersteuning van de cliëntsituatie. Onthaal en secretariaat worden waargenomen door de onthaalfunctie van het Fotonhuis.

We brachten een bezoek aan de geheugenrevalidatie van AZ Sint-Blasius, Dendermonde en aan de Clinique de Mémoire te Liège onder leiding van prof.dr. Salmon.

Medewerking aan het Labyrint, praatcafé dementie Brugge

Actieve participatie aan werkgroep en stuurgroep van het praatcafé dementie het Labyrint te Brugge. Actieve medewerking aan het onthaal en bekendmaking fotonactiviteiten. (3 avonden)

Alzheimergroepen West-Vlaanderen

Foton was in het verleden samen met Sophia een stuwende kracht achter de opstart van vier nieuwe Familiegroepen van de Alzheimer Liga in West-Vlaanderen.

Gezien het belang van de centrale aansturing en ondersteuning vanuit Alzheimer Liga Vlaanderen voor de familiegroepen hebben we ons vanuit Foton wat bescheidener opgesteld maar blijven we de familiegroepen ondersteunen waar mogelijk. We maken de groepen actief bekend bij mensen die op ons beroep doen en de activiteiten zijn ook opgenomen in onze activiteitenfolder voor mantelzorgers.

Er was een goede samenwerking in functie van de succesvolle Wereld Alzheimer dag 15 sept. 2012

3 Vorming – en deskundigheidsbevordering

Doelgroep	Aantal vormingen	Aantal deelnemers	Aantal uren vorming	dlhrs x uren
mantelzorgers	7	133	15:30	295:00
publiek	6	678	7:30	891:00
vrijwilligers	17	183	44:00	514:30
studenten	21	493	64:30	1510:30
niet-hulpverleners	51	1487	131:30	4044:30
hulpverleners	34	1511	116:30	3850:30
totaal door foton medewerkers	85	2998	248:00	7255:30

niet-hulpverleners	6	198	12:00	396
hulpverleners	6	126	20:00	380
vorming door vrije vormingsmedewerkers	12	324	32:00	776

algemeen totaal	97	3322	280:00	8031:30
------------------------	-----------	-------------	---------------	----------------

In 2012 werden **248 u** vorming gegeven aan **2998 personen** in **85 sessies (7255,5 vormingsuren)**.

Binnen de vorming voor hulpverleners verzorgden wij 10 vormingssessies waarbij het Expertisecentrum dementie Vlaanderen organisator was (aan 127 personen, 42 u; 612 vormingsuren)

Voor de vormingsaanvragen die wij niet zelf konden opnemen, konden wij in de eerste plaats beroep doen op een aantal met ons verbonden vrije vormingsmedewerkers. (zie resultaten tabel hierboven).

Daarnaast zorgden we ook voor een kwaliteitsvolle doorverwijzing.

Focus op enkele van onze vormingen

We kunnen onmogelijk alle vormingen toelichten maar willen er wel enkel uitlichten om de diversiteit van de verschillende doelgroepen en thema's te illustreren

Begeleiden van intervisiegroepen referentiepersonen dementie

Intervisie van enkele teams van dagverzorgingscentra

Jong-dementie

Dit jaar kwam een besloten groep van kinderen van personen met jongdementie 1x bijeen onder begeleiding van een fotonconsulent. Vanaf het najaar wordt binnen het dvc Rozemarijn een familiegroep van bezoekers begeleid door Foton. Het team dvc Rozemarijn wordt begeleid via intervisie.

Vormingen in het kader van 'Samen voor een dementievriendelijk Brugge'

Wij bereiken met deze basisvorming groepen uit het 'middenveld', lokale dienstencentra en permanente vorming.. Om de verwachte vraag naar vorming aan te kunnen werd een nieuwe pool vrije vormingsmedewerkers samengesteld. Deze vrije vormingsmedewerkers worden door ons gecoacht.

Intense samenwerking met OCMW Brugge

Basisvorming dementie binnen het onthaaltraject voor alle nieuwe medewerkers in de zorg.

Vorming 'Wat kan en wat niet kan: over de fases bij dementie' voor alle verzorgenden en logistiek personeel van het OCMW.

Intervisie van het team dagverzorging voor personen met dementie.

Info-evenement over geheugenproblematiek en dementie

Op 07/03 in de Stadsschouwburg te Brugge – breed gedragen door huisartsen (HABO, LMN) en apothekers (de Westvlaamse) en SEL, ondersteund door Stad Brugge en de firma Pfizer. Volgend op de info-avond werd de mogelijkheid tot screening bij de huisarts aangeboden.

Contextuele kijk op familiedynamieken voor studenten

Foton werkt vanuit en heeft een sterke deskundigheid opgebouwd omtrent het contextueel denkkader. Deze kennis en deskundigheid wordt ook doorgegeven aan studenten en in permanente vorming

- KATHO/HIVB Roeselare, Permanente vorming geriatrische / gerontologische zorg,. 09/02/2012

Deskundigheidsbevordering Camino

Een gespecialiseerde vrijwilligersdienst voor oppashulp bij personen met dementie. 160 vrijwilligers bieden oppas aan 180 gezinnen.

Foton geeft vorming aan de vrijwilligers en coacht de coördinatoren m.b.t. de dementieproblematiek in hun ondersteunende opdracht naar de vrijwilligers.

Dit jaar werd gewerkt aan de hand van de film 'The iron Lady'.

4 Informatie, advies en ondersteuning

Interventies informatie, advies en ondersteuning

In 2012 verrichtten we 1897 interventies, ten aanzien van 662 verschillende aanmelders.

Het betrof 410 eerste aanmeldingen, 1162 opvolgingen, en 325 ontleenbeurten

Hierin zijn de cijfergegevens van de thuisbegeleiding vervat. Een opsplitsing van thuisbegeleiding en expertisecentrum toont 1332 interventies thuisbegeleiding en 565 interventies expertisecentrum (240 interventies + 325 ontleenbeurten).

Bij de thuisbegeleiding registreren we 746 interventies met aanmeldingen door een familielid, zijn er 19 interventies waarbij de persoon met dementie zelf de hulpvraag aanbrengt, en zijn er 522 interventies aangebracht door een professionele hulpverlener.

In het geheel van de contacten met familie, 'overheersen' de interventies met dochters (259) en de vrouwelijke partners (245). Er waren toch ook 141 contacten met de mannelijke partner. Daar waar gegevens bekend zijn

over de persoon met dementie (204), registreren we 19 personen met jongdementie.

Bij het luik expertisecentrum betreft een meerderheid van de contacten deze met professionele hulpverleners (131), zijn er 46 contacten met studenten, 19 met leerkrachten/docenten/vormingswerkers, 9 met familie, 5 met vrijwilligers.

De voornaamste hoofdvragen bij *aanmelding* zijn (in die volgorde): informatie over dementie algemeen, ondersteuning, communicatie en omgang, jongdementie, documentatie om vorming te stofferen, info over specifieke projecten en initiatieven, zorgbelasting van de mantelzorger; gedragsproblemen; zinvolle activiteiten, thuiszorgondersteunende voorzieningen, ...

Bij de *opvolgingen* zijn de voornaamste hoofdvragen: ondersteuning; interventies rond jongdementie en in complexe situaties, thuiszorgdiensten, gedragsproblemen, specifieke projecten en initiatieven, thuiszorgondersteunende voorzieningen, communicatie en omgang, zorgbelasting van de mantelzorger, ...

Documentatiecentrum

Via het expertisecentrum verwerkten we 240 informatie- en adviesvragen. Daarvan kregen er 173 een antwoord binnen het documentatiecentrum (vormingsaanvragen en uitleenbeurten niet meegerekend). In het documentatiecentrum lag de focus op het invoeren van de collectie in de online catalogus. Daarvoor werken we samen met de collega's van ECD Paradox en ECD Vlaanderen.

De informatie wordt geordend in nieuwe rubrieken, en de zoekmogelijkheden worden ondersteund met een vaste trefwoordenlijst. Van het herinvoeren maken we gebruik om grondig te wieden in de collectie om de actualiteit van de informatie te kunnen waarborgen. Dat maakt dat de collectie nu netto nog 3685 titels heeft, iets minder dan vorig jaar. Voor het komende jaar voorzien we dezelfde werkpunten.

Er waren 151 ontleners (waarvan 81 nieuw). Zij ontleenden samen 880 materialen in 325 ontleenbeurten. Het profiel van de leners: 69 % zijn hulpverleners, 16 % studenten, 15 % mantelzorgers en vrijwilligers. Veel materialen worden ontleend in functie van vorming.

5 Ontmoetingshuis

Het ontmoetingshuis dementie biedt een waaier aan laagdrempelige activiteiten die kansen bieden tot ontmoeting. De vrijwilligers-ervaringsdeskundigen zorgen mee voor het

onthaal, en hebben er aandacht voor dat voldoende één-op-één-contact mogelijk is.

Ontmoetingsgroep voor mensen met dementie

De groep kwam 12 keer samen.

Getuigenissen, muzikaal omkaderd

"Mistig buitentijds", een voordracht door Lieve Van Impe, een poëtische en beeldrijke getuigenis over de dementie van haar moeder (7 mei).

'Over waardigheid in de zorg', een interview met Linus Vanlaere over de inhoud van het boek Zorg aan zet (22 oktober).

"Op reis naar de stilte": mantelzorger en vrijwilliger Bernard Gabriëls met een doorleefd fotoverslag van de reis die hij maakte na het overlijden van zijn echtgenote, als afronding en verwerking van de periode van lange zorg (22 okt).

Foton: er zit muziek in! ...

Muziek ontspant... verbindt mensen... Spreekt tot ons hart! Elke eerste woensdag van de maand vullen jonge (en minder jonge) muzikanten het Fotonhuis met wondere klanken. Bij een kopje koffie kunt u tot rust komen, genieten van de muziek, elkaar ontmoeten..., elke eerste woensdag van de maand (uitgez. januari, aug.) Dit is één van onze populairste formules. Doelpubliek zijn personen met dementie die nog thuis wonen, en hun mantelzorger. We geven ook de kans aan 2 groepjes bezoekers van een dagverzorgingscentrum om aan te sluiten.

Fotonkoor

Het koor heeft een enorme ontwikkeling doorgemaakt en is een zeer hechte groep geworden waar mensen elkaar

dragen en ondersteunen. Het koor trad op tijdens de werelddag dementie en in de week van Music for Life op de Burg in Brugge samen met vijfhonderd mensen (waaronder veel koren en koorleden). Ondertussen heeft het fotonkoor ook een eigen Foton-CD (zie verder). De vrijwilligers blijven een dragende kracht die het fotonkoor mee mogelijk maken.

Het fotonkoor kwam ook in Breakfast News op BBC en in een franse documentaire wordt het fotonlied als achtergrond gebruikt.

We waren betrokken in de stuurgroep van het project 'De stem van ons geheugen' ism Koor en Stem.

Seizoensvieringen

paasviering (4 april), stil moment rond Allerzielen (7 nov.), kerstviering (19 dec.).

Kopje Troost

Ook Kopje Troost, een ontmoetingsplek in het Fotonhuis is een laagdrempelige opstap naar de Fotonwerking. Het is een plek waar stilte, schoonheid en eenvoud een plaats krijgen. Men kan er een kopje koffie drinken en/of mensen ontmoeten. Kopje Troost staat open voor iedereen en ook mensen met dementie en hun familie zijn er welkom. Vaak vinden mensen via Kopje Troost de weg naar Foton.

6 Sensibilisering

Zotte marathon (nov. 2012)

Anne en Xavier Vanneste vatten het plan op om de Marathon van New York te lopen. Op hun blog vermeldden ze de sensibiliseringscampagnes van dementievriendelijk Brugge en onthou mens.

Zij lieten zich sponsoren om onze werking thuisbegeleiding te ondersteunen. De orkaan kwam ertussen gewaaid, maar heeft niet verhinderd dat zij toch de marathonafstand gelopen hebben
<http://zottemarathon.wordpress.com>

Balpenenactie Nico en Elena

Een persoon met dementie en zijn echtgenote verkochten balpenen met foton-logo en contactgegevens ten voordele van de thuisbegeleiding van Foton.

Bezoeken aan Fotonhuis

- team GGZ de Pont, Lier
- een groepje referentiepersonen dementie 2012
- onthaalvrijwilligers Onze Lieve Vrouwekerk 10/09
- inspiratiedag voor lesgevers zorgopleidingen 19/10

Open huis met informatiestand

- Open Monumentendag 09/09
- Werelddag dementie 15/09

Infostands documentatiecentrum

- Keuzedag ‘Vorming geven over dementie’, Brugge, 27/03
- studiedag Lerend Vermogen, Leuven, 15 juni
- 7de symposium dementie ‘Creativiteit in de zorg, Brugge, 26/10
- ‘Les geven over dementie in het onderwijs’, Gent, 27/11

Internationale contacten en bezoeken

- Foton ontvangt delegatie uit Verenigd Koninkrijk
- Op vrijdag 8 juni a.s. ontving Expertisecentrum Dementie Foton een delegatie uit het Verenigd Koninkrijk. De delegatie, onder leiding van Mevrouw Janet Crampton, was bijzonder geïnteresseerd in het project 'Samen voor een dementievriendelijk Brugge!'
- Mevrouw Janet Crampton had in het Verenigd Koninkrijk tot voor kort de leiding van verschillende nationale zorgprogramma's van het Ministerie van Volksgezondheid: het Landelijk Dementieprogramma, het nationaal zorgprogramma voor ouderen en ook preventieve campagnes. Vanuit haar expertise wordt ze vaak gevraagd om advies te geven aan lokale besturen.
- Zo is er onder meer heel concrete interesse van de gemeente York. Eerder kwamen ook al delegaties uit Frankrijk en Nederland op bezoek bij Foton. Er kwam ook een vraag uit Noorwegen.
- Changing perceptions, practice & policy

- 2nd Alzheimer Europe Conference in Vienna (4-6 okt. 2012)
- Op het Congres in Wenen werden de tien EFID-winnaars samengebracht. In een boeiende en verrijkende workshop werden heel wat ideeën uitgewisseld en contacten voor de toekomst gelegd.
- Frans Productiehuis: Aiguemarine
- 'Samen voor een dementievriendelijk Brugge!' en Foton werden opgenomen in een Franse documentaire. De filmopnames vonden plaats in september 2012.
- Alzheimer Nederland op bezoek op
- 9 oktober 2012
- Er vond een boeiende uitwisseling plaats over dementievriendelijke gemeenten en thuisbegeleiding dementie met dementieconsulenten.

Media

- Foton CD in diverse media
- Brugge for life in diverse media
- Werelddag in diverse media (Nationaal nieuws)
- Vermissingsproject Brugge
- Persvoorstelling foton-cd en Brugge for life
- Samen voor een Dementievriendelijk Brugge
- De activiteiten van het ontmoetingshuis worden bekendgemaakt in de regionale pers (Exit, regionale kranten, lichtkrant,...)

7 Concept en methodieontwikkeling

Framing, Reframing (Koning Boudewijnstichting)

Foton was verder actief in de verspreiding van de ideeën omtrent Framing en Reframing van de Koning Boudewijnstichting.

Dementieconsulent

Er was een bijeenkomst met de Vlaamse Stuurgroep Dementieconsulenten en het kabinet Vandeuren op 11 juni 2012 .

Momenteel blijft het afwachten op welke wijze onze dementieconsulenten zullen geïntegreerd worden in het transitieplan dementie.

Jong dementie. Project met WZC Regina Coeli

Voor mensen met jongdementie (personen bij wie de diagnose gesteld wordt voor de leeftijd van 65 jaar), bestond er tot voor kort enkel de werking van het expertisecentrum

en de thuisbegeleidingdienst dementie van Foton. Het project ‘Integraal zorgaanbod voor mensen met jongdementie in de Brugse regio’, goedgekeurd door het RIZIV, wordt verder ontwikkeld en uitgebouwd. Concreet betekent dit project een verdere samenwerking tussen de eerstelijnsgezondheidsdiensten en de geheugenklinieken voor een snellere herkenning en diagnosestelling. Daarnaast is er het informatieve en ondersteunende aanbod van Foton en de samenwerking met de thuisverplegingsdienst Cura. Her dagverzorgingscentrum, ‘Rozemarijn’ opgericht door het woon- en zorgcentrum Regina Coeli is ondertussen een vaste waarde en grote troef geworden in het Brugse dementie-landschap.

'Samen voor een dementievriendelijk Brugge!'

Europese EFID-award voor 'samen voor een dementievriendelijk Brugge'

Uitreiking in Brussel in het Flageygebouw op 16 januari 2012

Vermissingsproject Brugge

Het vermissingsproject is operationeel in de de woon- en zorgcentra en momenteel wordt de implemenatie in de thuiszorg voorbereid. Korpschef Van Nuffel staat 100% achter dit project en stond ondertussen pers uit Frankrijk en Engeland te woord hierover.

Om het project te helpen integreren in verschillende politiezones werd op 19 maart een provinciale studiedag georganiseerd: **‘Als het dan toch mis gaat:** Een maatschappelijk veiligheidsnetwerk bij dementie: gedeelde zorg van politie en hulpverleners’. Dhr. Alain Remue van de Cel vermiste personen was aanwezig en gaf een boeiende en enthousiasmerende lezing voor 70 personen

Contacten met schepenen omtrent mogelijke acties binnen hun beleidsdomeinen

Website ‘Samen voor een dementievriendelijk Brugge!'

<http://www.dementievriendelijkbrugge.be>

De website is op korte tijd uitgegroeid tot een van de belangrijkste communicatiemiddelen van de actie.

Dementiewijzer

Het concept van de dementiewijzer werd overgenomen door andere gemeenten.

Bijna alle 7000 dementiewijzers vonden zeer gericht hun weg tot bij de mantelzorgers. Herdruk wordt overwogen.

Vormingsaanbod voor socioculturele verenigingen, lokale dienstencentra en andere

Om een antwoord te kunnen bieden op vele, mogelijke vormingsaanvragen werken we samen met mensen uit het werkveld die in de regio Brugge basisvorming over dementie willen geven.

Lokale economie

Eind 2012 vonden de filmopnames plaats in samenwerking met de culturele sector en de lokale economie. We willen een filmpje maken waarin dementievriendelijke en dementie-onvriendelijke omgang wordt belicht in restaurant, bank, kledingwinkel, straat, kruidenierswinkel enz... Het filmpje kan als vormingsmateriaal gebruikt worden bij lezingen voor de lokale economie.

We voorzien een persvoorstelling, een sensibilisering van de lokale economie, een vormingsaanbod en het verspreiden van een sticker om aan te geven dat de zaak dementievriendelijk is en mensen met dementie dus welkom zijn. Gezien de ruwe versie van het filmpje ons inziens net het omgekeerde zou bereiken van hetgeen we feitelijk beogen hebben we beslist om opnieuw te beginnen. Dit zorgt uiteraard voor een serieuze vertraging op onze planning.

Werelddag dementie 15 september 2012

Het Expertisecentrum dementie Foton en de Vlaamse Alzheimer Liga organiseerden op 15 september 2012 de Werelddag Dementie in Brugge. De realisatie van deze dag werd mogelijk dankzij een constructieve samenwerking met Stad Brugge, de provincie West-Vlaanderen, het expertisecentrum dementie Sophia, het Overlegplatform Dementie Noord West-Vlaanderen, het Overlegplatform Midden West-Vlaanderen thuiszorgcentrum CM en het SEL (samenwerkingsinitiatief eerstelijnszorg). Met enthousiasme en een grote inzet realiseerde deze werkgroep een werelddag om nooit te vergeten. De boodschap van de werelddag 'Samen dementie dragen' is namelijk geen papieren slogan gebleven. De aanwezigheid van mensen met dementie, mantelzorgers, kunstenaars, vrijwilligers, hulpverleners, beleidsmakers, jongeren, journalisten, herca creëerde een sfeer van hoopvolle, warme betrokkenheid op elkaar. De apotheose, de onthulling van het gedicht van Dhr Leys aan het Belfort, en de flashmob van studio Credo gaf mensen met dementie een stem. Dit unieke gebeuren in het hart van de stad gaf ook het

project 'Samen voor een dementievriendelijk Brugge' een stimulans om verder te werken aan een genuanceerde beeldvorming over dementie.

Music for Life 2012

Foton CD: Je liefde nog

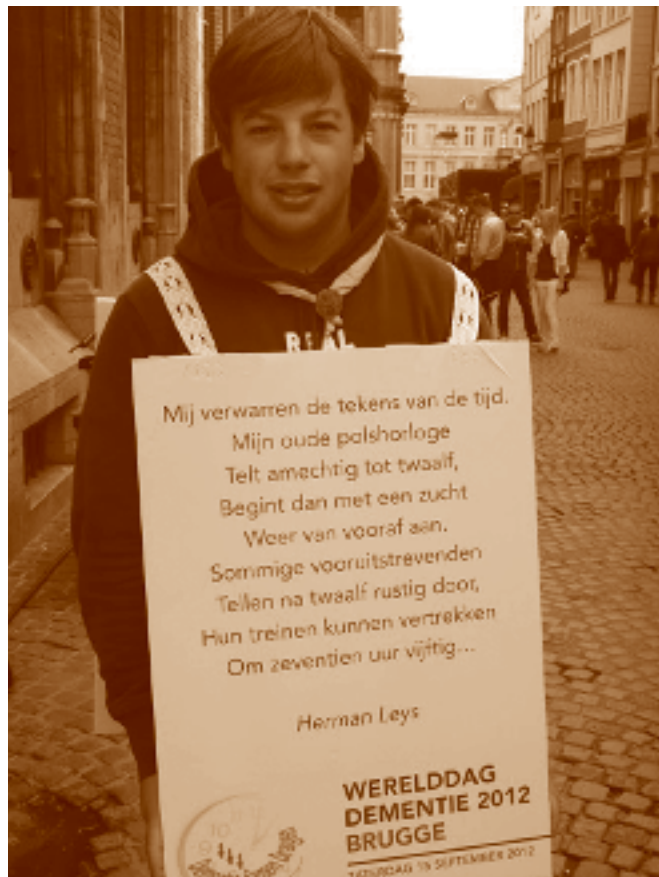
Naar aanleiding van de actie Music for Life van Studio Brussel, een solidariteitsactie in de week van 14 tot 21 december, heeft Foton keihard en met veel liefde gewerkt aan de realisatie van een Foton CD. De CD wil bijdragen tot een genuanceerde beeldvorming over dementie. Op deze cd zijn liedjes te horen van het Fotonkoor. Herman Leys leest enkele gedichten voor die hij geschreven heeft over zijn ziekte nadat hij werd getroffen door dementie. De heer Leys was gedurende 21 jaar literatuurrecensent van de Standaard der Letteren. Op de cd hoor je ook een eigen Fotonlied, tevens het titellied van de cd. Ook dit lied, daar zijn we van overtuigd, zal zeker bijdragen tot een genuanceerde beeldvorming over dementie.

Brugge for Life

Op vrijdagmiddag 14 december vond op de Burg te Brugge een meer dan geslaagd optreden plaats van het Fotonkoor. Meer dan 500 mensen waren er bij. Het Fotonkoor zong met hart en ziel. Ze brachten kerstliederen en liedjes van de Foton-cd. Verschillende Brugse koren en sympathisanten kwamen meezingen in een grote sfeer van samenhang en solidariteit. Het gedicht van Herman Leys hing naast het podium als een stille uitnodiging tot begrip en mededogen. Er heerste een sfeer van intimiteit en ingetogenheid. Elke Poppe vertolkte het titellied en andere liederen van de Foton-cd 'je liefde nog'. Ook Leen Persyn bracht een gesmaakt optreden. Muisstil was het ook toen Jan Verschaeve een lied zong voor zijn moeder met dementie. Kortom een namiddag om nooit te vergeten.

8 STUDIE / EIGEN VORMING

Er werden 27 vormingen gevolgd door de medewerkers van Foton (293 personeelsuren). 9

Meander

Expertisecentrum Dementie
Oost-Vlaanderen

Kerkstraat 115
9200 Dendermonde
t 052 26 28 23
meander@dementie.be

Interne organisatie

Directie

Erik Huyghe, waarnemend secretaris OCMW Dendermonde

Consulenten

Annemie Van Neck: ergotherapeute.
Werkt 4/5 in ECD Meander

Tanja Everaert: verpleegkundige, contextueel hulpverlener, DCM gebruiker
Werkt 4/5 in ECD Meander

Vrijwilligers

Pauwels André: helpt bij administratieve taken, houdt het documentatiecentrum up to date
Everaert Guido: logistiek ondersteuning

Stuurgroep

De stuurgroep heeft een vaste plaats binnen de werking. We verwachten enerzijds dat zij ons bevragen vanuit de noden en behoeften uit hun werkveld en dat zij anderzijds onze werking en ons aanbod ondersteunen en kritisch bekijken en dat ze dit helpen uitdragen naar hun werkveld. De intensiteit om 3x per jaar te vergaderen werd behouden.

Leden van de stuurgroep

- Dr. Y Van Wonterghem, Internist-geriater AZ Sint Blasius
- Rita De Zutter, Stagecoördinator TI St Carolus
- Karine Van Landeghem, Directeur WZC Wissekerke, Voorzitter VDOR
- Patricia Lebeer, Thuishulp Bond Moyson Oost-Vlaanderen
- Kathleen Cami, CM Waas en Dender
- Jo Vandekerckhove, Directeur WZC Sint-Job OCMW Aalst

- Paul Van Marcke, Zelfstandig thuisverpleegkundige
- Voorzitter Kring Vlaamse Beroepsvereniging Zelfstandig Verpleegkundigen regio Groot-Dendermonde
- Dr. P. Vandeweghe, Huisarts en CRA WZC Ter Veldeken Lebbeke
- Carlos Thysebaert, Directeur WZC Avondzon Erpe Mere
- Erik Huyghe, wnd secretaris en beleidsverantwoordelijke ECD Meander
- Annemie Van Neck, medewerker ECD Meander
- Tanja Everaert, medewerker ECD Meander

Toetsing aan de resultaatsgebieden

1 Informatieverstrekking

Opsomming van activiteiten

- Praatcafé's dementie
- Actie met firma Pfizer
- Studiedag Ziekte van Korsakov
- Bibliotheek
- Infomomenten voor scholen
- Infomomenten aan socio-culturele verenigingen

Praatcafé's Dementie

ECD Meander werkt samen met de **Praatcafé's Dementie** in Aalst, Waasland, Dendermonde, en Geraardsbergen. We geven de groepen logistieke ondersteuning, maar trachten ook regelmatig aanwezig te zijn op de praatcafé avonden, als spreker of als gespreksbegeleider. Jaarlijks organiseren ECD Paradox en ECD Meander samen een provinciaal overlegmoment voor de praatcafé's.

Praatcafé Dementie Waasland kende een zeer succesvolle nieuwe start: de werkgroep is vernieuwd, de praatcafé avonden hebben een ruime opkomst.

Voorkom erger en stap naar uw huisarts

De firma Pfizer organiseert samen met de gemeente Krui-beke een campagne omtrent de ziekte van Alzheimer: **‘Voorkom erger en stap naar uw huisarts’**

Op 1 maart was er een infomoment voor de huisartsen. Op 15 maart was er de theatermonoloog ‘uitgewist’ van Pol Goossen voor alle inwoners van Krui-beke. In de loop van de maand maart waren er verschillende vormings-momenten voor de professionele hulpverleners in de re-gio van Krui-beke. ECD Meander was actief betrokken bij dit project als informatieverstrekker, bij de nabespreking van de theatermonoloog en als vormingsgever.

Studienamiddag ziekte van Korsakov

In juni organiseerde ECD Meander in samenwerking met ECD Paradox een **studienamiddag rond de ziekte van Korsakov**. Er waren 120 deelnemers.

Programma	
12u30	Onthaal
13u00	Guiding van de ziekte Bart Schepers (Klinisch neuropsycholoog, Universitair Psychiatrisch Centrum Sint-Kamillus, Bierbeek)
14u00	Korsakov, maatschappelijk sociale invalshoek Ingrid Van Vaerenberg, (Hoofdmaatschappelijk assistente, OCMW Dendermonde)
15u00	Pauze met verwenkoffie
15u30	Workshop 1: Omgangstips voor mensen met de ziekte van Korsakov in de thuiszorg Nele Dejonckheere (Zorgprogrammacoördinator A Tempo, P.C.St.-Hiëronymus) Workshop 2: Omgangstips voor mensen met de ziekte van Korsakov in de residentiële setting Ria Guns (zorgmanager WZC De Zavel, Antwerpen) Workshop 3: De persoon met de ziekte van Korsakov en zijn plaats in de maatschappij Bart Schepers en Guy Lorent (Klinisch neuropsychol oog,UniversitairPsychiatrisch Centrum Sint-Kamillus, Bierbeek)

Bibliotheek

ECD Meander beschikt over een beperkte **bibliotheek**. Zo kunnen we onmiddellijk inspelen op themagebonden vragen van professionele hulpverleners en/of familieleden. Jaarlijks wordt de bibliotheek in beperkte mate aangevuld met nieuwe boeken die aansluiten bij eerder gekregen hulpvragen of vormingen. De vrijwillige medewerker labelt, leest, vat samen en klasseert de boeken. Ook krantenartikels, publicaties uit tijdschriften en webartikels worden door hem in een clas-sificatie systeem bewaard, zodat wij bij hulpvragen snel kunnen vinden wat we nodig hebben. Voor meer gespecialiseerde lectuur en beeldmateriaal ver-wijzen wij door naar het aanbod van ECD Paradox en ECD Foton. De nieuwe Openbare Bibliotheek van Dendermonde is vlak naast ECD Meander gehuisvest. Deze bibliotheek heeft een mooi aanbod van boeken rond het thema de-mentie. De bibliotheek van Dendermonde ging graag in op onze vraag om boeken aan te kopen. Dit geeft ons op dit vlak perspectieven voor de toekomst.

Scholen

Verschillende **scholen** die een opleiding voor zorgkundi-gen aanbieden, deden beroep op ECD Meander voor info over de specifieke zorg voor mensen met dementie en over de rol en taak hierin van het expertisecentrum. Het betreft KAHO Sint Lieven campus Sint-Niklaas, Sint-Au-gustinusinstituut Aalst, VHTI Dendermonde en DVM Aalst. Zoals de voorbije drie jaar verzorgden we ook in 2012 in het Sint-Jozef college van Aalst twee vormingsnamidda-gen voor alle zesdejaarsstudenten ter voorbereiding van hun sociale stage.

Socio-culturele verenigingen

Er werden infoavonden gegeven voor o.a. OKRA, Mar-kant, gemeentelijke welzijnsraden en seniorenraden.

2 Sensibilisering

Opsomming van activiteiten

- nieuwsbrief ECD Meander en folder
- Dementievriendelijke gemeenten
- Tentoonstelling
- Samenwerking campagne ‘vergeet dementie, onthou mens’
- samenwerking MFL

Nieuwsbrief en folder

ECD meander verstuurde in het voor- en najaar een ei-gen **nieuwsbrief** naar alle contactadressen. We lichten via deze weg onze werking toe en nodigen geïnteresseerden uit op activiteiten die we organiseren.

Op elke vorming of activiteit geven we aan de aanwezigen folders van onze eigen werking, maar ook het kaartje van de website www.omgaanmetdementie.be .

‘Dementievriendelijke gemeente’

‘Dendermonde, dementievriendelijke stad’

Dendermonde kreeg van de Koning Boudewijnstichting in 2009 een erkenning voor het ingediende project: 'Dender-monde, dementievriendelijke Stad'. Dit project wil in de eerste plaats dementie bespreekbaar maken in de samen-leving. Om op te vangen dat mensen met dementie soms geruisloos uit het verenigingsleven stappen en onopval-lend geïsoleerd raken, beoogt het project verschillende acties: Ondanks een nieuwe projectaanvraag geweigerd werd proberen de LDC samen met ECD Meander dit project toch verder te zetten. Ook in 2012 organiseerden de LDC activiteiten op maat van mensen met dementie en zorg-den ze voor een betere toegankelijkheid van hun reguliere activiteiten. De aangepaste activiteiten slaan maar matig aan, maar de durf van mensen met dementie om toch deel te nemen aan het reguliere aanbod is opvallend gestegen. Dit resul-taat overstijgt de verwachtingen. Mensen met dementie krijgen ondersteuning van een buddy. De buddy’s kwamen vier keer samen in een inter-visiemoment. Er zijn momenteel zes buddy’s zeer gemo-tiveerd en actief betrokken bij het project. De betrokken

▲ Samen met de buddy op wandel in Buggenhout bos

buddy's voelen zich meer zelfzeker in hun omgang met deze mensen. Wat oorspronkelijk een ‘opdracht’ leek, is nu meer ‘genieten’. In het kader van dementievriendelijk Dendermonde was er ook samenwerking met de openbare bibliotheek. Ge-durende een week werd de tentoonstelling ‘dementie uit de mist’ opgesteld aan de balie van de bibliotheek. De bibliotheek zorgde voor een uitgebreide boekenstand. Da-gelijks was er een consulente aanwezig om bezoekers info te geven of vragen te beantwoorden. De scholenkoffer met objecten om dementie bespreek-baar te maken bij 12 jarigen werd in een lagere school in deelgemeente Appels enthousiast gebruikt. Verschillende activiteiten waarbij we vooral hopen om an-dere doelgroepen (CC Belgica, handelaars, kunstenaars-kring...) te bereiken, zijn gepland voor 2013.

‘Erpe-Mere, dementievriendelijke gemeente’

In 2011 was de aanzet reeds gegeven. In februari 2012 was er een actiemaand. Ook hier werd de tentoonstel-ling opgezet in de openbare bibliotheek. In samenwerking met ECD Meander was er een vertoning van de film ‘ver-dwaald in het geheugenpaleis’ en een eenmalig praatcafé dementie met een warme oproep aan de mensen om in de toekomst aan te sluiten bij het praatcafé dementie in Aalst (3km verder).

Sint-Niklaas, dementievriendelijke stad’

In het najaar van 2012 kreeg Sint-Niklaas deze erkenning. De start werd gegeven op 14 februari. In nauwe samen-werking met ECD Meander zullen een aantal sensibilise-rende en vormende activiteiten zich verder ontplooiën in 2013. Er zal o.m. worden samengewerkt met Unizo, po-litie Sint-Niklaas, ambtenaren met een loketfunctie en de leerlingen van de Stedelijke Academie voor Schone Kun-sten. De dementiwijzer ontworpen door ECD Foton zal in een aangepaste en herwerkte versie uitgegeven worden voor Sint-Niklaas. Er is ook de start van het ontmoetings-koor ‘Cantanos’.

Tentoonstelling

De tentoonstelling ‘dementie uit de mist’ werd in de loop van 2012 opgesteld in Sint-Niklaas, Lebbeke, Aalst en buiten onze eigen werkregio in Oostende, Antwerpen en Hoeilaart.

Campagnes

ECD Meander trachtte op een actieve manier de **cam-pagnes ‘Music for Life’** en ‘**vergeet dementie, onthou mens’** te promoten.

▲ De voltallige OCMW-raad met de Music for Life badge

Bij de 'Music for life' campagne organiseerden we een fotoshoot: wie de badge droeg kon zich laten fotograferen. We voerden campagne op de wekelijkse markt. Een 40-tal mensen kwamen er op af.

De sensibiliserende activiteiten zijn vaak overlappend met het resultaatgebied informatie. Vooral onze zichtbare aanwezigheid op beurzen, praatavonden en het verspreiden van de folders beschouwen we als sensibiliserende actie naast het informatieve aspect.

3 Adviesverstrekking

Opsomming van activiteiten

- Individuele hulpvragen
- Hulpvragen van professionelen
- Zorgoverleg
- Teamcoaching
- Inloophuis

Individuele hulpvragen

We ontvingen de meeste **individuele hulpvragen** telefonisch of via mail. De beide consulenten zorgen afwisselend voor een 5 daagse telefoonpermanentie.

Regelmatig vragen mantelzorgers een individueel gesprek. De adviesverlening omvat vooral:

- thuiszorgondersteunende voorzieningen
- jong dementie met specificaties tot opvangmogelijkheden, erfelijkheid, ethiek, gedragsproblemen, juridische aspecten en zorgbelasting
- communicatie en omgang
- zorgbelasting partner
- residentiële voorzieningen
- juridische aspecten

◀ Gemotiveerde mantelzorgers

Hulpvragen van professionelen

Adviesverstrekking aan professionelen, omdat het niet alleen helpend kan zijn in de betreffende situatie, maar ook deskundigheidsbevorderend werkt. Professionelen kunnen het ingewonnen advies immers gebruiken in verschillende probleemsituaties en dit ook bespreekbaar maken bij collega's.

Zorgoverleg

Zorgcoördinatoren nodigen regelmatig een medewerker van ECD Meander uit op een **zorgoverleg**.

Teamcoaching

Twee teams vroegen **coaching** op de werkvloer bij een moeilijke casus.

Inloophuis

Het dienstencentrum 't Binnenhof in Laarne is in 2011 gestart met een **inloophuis dementie**. Ook in 2012 was er een consulente van ECD Meander één keer in de maand tijdens de namiddag aanwezig om advies op maat te leveren. In een evaluatie van deze formule bleek dat potentiële cliënten de drempel om in hun eigen omgeving op gesprek te gaan, nog te hoog is. De formule van het inloophuis wordt in 2013 verlaten.

4 Deskundigheidsbevordering

Opsomming van activiteiten:

- Vormingen op maat
- Dialogen
- Congres Studie arena

- Terugkomdagen
- Film: 'Verdwaald in het geheugenpaleis'
- 'Onderdompeling in de wereld van dementie' en training in het omgaan met mensen met dementie
- stagiaire

Het aantal vormingsuren is vergelijkbaar met andere jaren: 384 uur.

Vormingen op maat

Op vraag van de residentiële voorzieningen en thuiszorgdiensten, werden verschillende **vormingen op maat** georganiseerd: belevingswereld en omgaan met gedrags- en stemmingsstoornissen, stilstaan bij zinvolle activiteiten, communicatie met mensen met dementie, dementie en palliatieve zorg, goed communiceren met familieleden waren de meest gevraagde thema's.

Dialogen rond dementie

Tussen april en november waren er **vier dialogen** rond dementie. De dialogen zijn korte vormingsmomenten (12u-14u) waarbij na inleiding van een deskundige, de deelnemers actief ideeën uitwisselen. Bij elke dialoog waren er 25 deelnemers. Er was een algemeen positieve evaluatie zowel wat de formule betreft als de inhoud van deze dialogen.

Thema's	
Do 19/04	Balanceren op de dunne lijn tussen warme zorg en betutteling
Do 7/06	Familie, partner in de zorg of concurrent?
Do 13/09	Maaltijdgebeuren..., meer dan voedsel toedienen?
Do 15/11	Kleinschalig samenwonen binnen een bestaande structuur, haalbaar of niet?

Programma	
11.30u	Balanceren op de dunne lijn tussen warme zorg en betutteling
12u	Kadering van het thema door ECD Meander samen met een ervaringsdeskundige
12.30u	Dialoog met de aanwezigen
13.55u	Samenvatting en afronding

Naar een concept van ECD Memo Leuven

Vormingen op maat

Een medewerker van ECD Meander werd uitgenodigd op het **congres** 'Palliatieve zorg, van autonomie naar afhankelijkheid' Georganiseerd door Studie Arena Nederland in Lunteren om daar een workshop te geven rond 'de stem als sleutel in belevingsgericht contact'. Vormingen op maat

Terugkomdagen

In het najaar 2012 startte een nieuwe reeks van 4 **terugkomdagen** voor reeds afgestudeerde referentiepersonen. Er zijn 10 deelnemers.

Film

Regelmatig werd beroep gedaan op medewerkers om inleiding en nabespreking te doen van de **film**: 'Verdwaald in het geheugenpaleis'.

Onderdompeling en training

Vier Woonzorgcentra deden beroep op ECD Meander voor de '**Onderdompeling in de wereld van dementie' en de vierdaagse training in het omgaan met mensen met dementie**. Deze formule wordt aan de woonzorgcentra in de private sector aangeboden met ondersteuning van Fe-Bi. ECD Meander treedt op als lesgever.

Stagiares

In 2012 begeleidde ECD Meander 2 **stagiaires**: 1 studente toegepaste psychologie van de Lessius Hoge school Antwerpen en 1 studente Medico-Sociale Administratie van DVM Aalst.

5 Concept en methodiekstudie

Opsomming van activiteiten

- ontmoetingsgroep
- eigen vormingen
- werkgroepondersteuning

Het concept van de **ontmoetingsgroep voor personen met een beginnende dementie** ging van start. Momenteel zijn er 9 vaste deelnemers. Deze geven aan dat de ontmoetingsgroep zeer ondersteunend werkt. De bijeenkomsten vanaf september 2012 van tweemaandelijks naar maandelijks gebracht.

De consultants volgden in 2012 **ondersteunende vormen**:

- Architectuur en dementie
- Dementia Care Mapping: Een medewerker volgde in het najaar de opleiding advanced user DCM in navolging van de basisopleiding gevolgd in 2011.

In 2012 bleef ECD Meander samenwerken met de **werkgroep dementie van 't Punt**, thuiszorgorganisatie van het OCMW Sint-Niklaas,

6 Signaalfunctie

Opsomming van activiteiten

- project vermissing
- provinciaal overleg PC dementie
- deelname aan SEL vergaderingen

Op verschillende locaties (Wetteren, Sint-Niklaas, Aalst) werd er een aanzet gegeven om een samenwerkingsovereenkomst tussen de zorgsector en de politie te concretiseren in het effectief gebruik van het **vermissingsprotocol**. In Sint-Niklaas is er intussen een samenwerkingsovereenkomst getekend.

Ook in 2012 was er een **overleg op provinciaal** niveau van de verschillende praatcafés dementie. In dit overleg worden de knelpunten en positieve ervaringen besproken. De verschillende groepen bevragen elkaar zodat de kwaliteit bewaakt blijft. De verschillende groepen geven elkaar ook nieuwe input. De provinciale overheid zorgt voor logistieke ondersteuning van de praatcafés.

ECD Meander zetelt in de verschillende **SEL** groepen binnen zijn regio. Dat ervaren we als zeer zinvol omdat het een sterk hulpmiddel is bij de netwerkvorming. Fysiek aanwezig zijn geeft het ECD een meer duidelijke stem en plaats in het zorglandschap.

7 Loyauteit en samenwerking tussen de 9 regionale ECD's en ECD Vlaanderen vzw

Raad van Bestuur wordt opgevolgd door onze beleidsverantwoordelijke Erik Huyghe.

De consulente, Tanja Everaert, neemt deel aan de VTO-werkgroep.

Beide consultants leverden een bijdrage aan het werkboek: *Dementie, van begrijpen naar begeleiden* uitg. Politeia.

Driemaandelijks is er een overleg met de collega's van ECD Paradox om de werking op mekaar af te stemmen. Beide consultants nemen ook, indien mogelijk, deel aan het medewerkersoverleg en de jaarlijkse studiedag van ECD Vlaanderen.

Besluit

Meer en meer merken we een zekere continuïteit in de activiteiten van ECD Meander. De praatcafés, de ontmoetingsgroep, werkgroep 't Punt Sint-Niklaas... het blijkt geen eendagsvlieg te zijn. Het blijvende succes mag toch gezien worden als een teken van kwaliteit. Uit de stijgende vormingsvraag blijkt dat de zorgsector zich bewust is van de noodzaak van blijvend leren. Goede zorg aan mensen met dementie is pas mogelijk met gelijk gespecialiseerd opgeleid personeel en voldoende geïnformeerde mantelzorgers. Mensen opleiden werkt emancipatorisch en maakt hen zodoende sterker om de uitdagingen in het omgaan met mensen met dementie zelfstandig en professioneel aan te pakken. ECD Meander investeert graag in opleiding, maar wil ook klaar staan voor zij die begeleiding en ondersteuning nodig hebben. **9**

Memo

Expertisecentrum Dementie
Vlaams-Brabant

Wingerdstraat 14 – 3000 Leuven
t 016 50 29 06 – f 016 20 44 45
memo@dementie.be

Interne organisatie

Directie
Rudiger De Belie

Medewerkers
Regio Leuven

Annemie Janssens, deeltijds (1/2^e) consulente, psychologe.
Stien Claus, deeltijds (1/2^e) consulente, maatschappelijk werker.
Stefanie Meeuws, vanaf 1 april 2012, deeltijds (1/2^e) consulente, ergotherapeut.

Steunpunt Halle-Vilvoorde

Jasmijn Driegelinck, deeltijds (4/5^e) consulente, psychologe.
Veerle Derijcke, deeltijds (1/5^e) consulente, maatschappelijk werker.

Interne overlegmomenten

Er vonden op regelmatige tijdstippen vergaderingen plaats met de directie van Memo, namelijk op 21/02, 05/04, 05/06, 13/09 en 29/11. Aansluitend vindt er meestal een intern werkoverleg plaats met de werknemers. De medewerkers van Memo in Leuven en Heikruis hebben daarnaast ook wekelijks een overlegmoment.

1 Informatieverstrekking

In 2012 beantwoordde Memo 1113 vragen naar informatie over diverse aspecten van dementie.

Memonews Nieuwsflits

Memo verzond in 2012 5 elektronische nieuwsbrieven: in maart, mei, september en 2 in december. Op die manier informeren we alle professionelen en geïnteresseerden in de provincie blijvend over onze activiteiten. Er schrijven zich steeds meer mensen spontaan in op deze nieuwsbrief.

Website ecdmemo.be

Om de werking van ons centrum nog meer bekend te maken, kozen we ervoor om een eigen website op te zetten. Op www.ecdmemo.be kan iedereen vanaf eind juni 2008 onze werking vernemen, onze lokale vormingen en praatcafés opzoeken, online ons boeken- en DVD bestand raadplegen,...

Documentatiecentrum

Het documentatiecentrum werd verder ontwikkeld. Het verhuisde in maart en kende en bestaat nu uit 2 ruimtes ipv 1. Deze 2 ruimtes zijn verdeeld over 2 etages maar liggen wel in eenzelfde centrale gang en zijn met behulp van trap of lift met elkaar verbonden. Op de bovenverdieping werd een leesruimte gecreëerd waar men informatie kan terug vinden in tijdschriften en folders. Folders kunnen steeds meegenomen worden en de informatie uit tijdschriften kan gekopieerd worden. Op de benedenverdieping werd de bibliotheek met boeken en een digitale ruimte ontwikkeld. Er zijn 2 computers beschikbaar waar

▲ De leesruimte

▲ De bibliotheek en digitale ruimte

bezoekers digitaal informatie kunnen opzoeken. Er werd een nieuw classificatiesysteem voor de boeken ontwikkeld per thema ipv per auteur om zo de gezochte informatie nog sneller terug te vinden.

In het documentatiecentrum in Memo Leuven kan men nu 242 boeken en 46 DVD/video's ontlenuen. Ook in het steunpunt van Memo te Heikruis kunnen een 50-tal boeken en tijdschriften en een 20-tal DVD's of video's ontleend worden. Men kan al het uitleenmateriaal online raadplegen op de website www.ecdmemo.be.

'Oblivium'

In april 2012 contacteerde Dhr. E. Moens van de Theaterfactorij Leuven, Memo in verband met het uitwerken van een nieuw theaterstuk 'Oblivium', een voorstelling over vergeten. Op 25/05 ging een overleg door in Leuven met Memo, De Vlaamse Alzheimer Liga, ECD Vlaanderen en de provincie Vlaams-Brabant om te bekijken wat het theaterstuk beoogt en wat de mogelijkheden naar samenwerking

king zouden kunnen zijn. Op advies van Memo nam het project 'Vergeten naar buiten te komen', dementievriendelijke gemeente Leuven 'Oblivium' op in haar project en dit ism het cultuurcentrum van Leuven, 30CC. Deze nam 'Oblivium' op in haar programmatie 2012-2013. Er gaan acht voorstellingen in het Dormitorium te Leuven door tussen 15 en 23 januari 2013. Op 16, 22 en 24 januari 2013 is er een nabespreking oa. door Memo en is er eveneens een infostand van Memo en andere voorzieningen rond dementie aanwezig.

Praatcafés dementie

In 2012 werden op 14 verschillende locaties in onze provincie praatcafés dementie georganiseerd, namelijk in Aarschot, Affligem, Asse, Diest, Dilbeek, Grimbergen, Kapelle-op-den-Bos, Londerzeel, Wolvenem/Meise, Haacht, Heikruis, Leuven, Tienen en Zaventem. Op deze manier vonden er in 2012 in totaal 55 praatcafés dementie plaats, die door Memo werden ondersteund. Telkens waren er tussen de 20 en 80 familieleden en geïnteresseerden aanwezig. Daarnaast organiseerde Memo opnieuw vijf praatcafés jongdementie in Leuven, speciaal gericht naar familieleden van personen met jongdementie. Ook een aantal personen met jongdementie zelf namen hier aan deel.

Op 20/12 maakte de provincie Vlaams-Brabant via een persconferentie bekend dat ze de praatcafés dementie een hart onder de riem willen steken. De provincie gaf immers 6.500 euro aan geschenkbonnen aan Memo voor de organisatie van de praatcafés dementie in Vlaams-Brabant. Deze steun moet het netwerk voor personen met dementie ondersteunen.

▲ De provincie gaf 6.500 euro aan geschenkbonnen aan Memo

Rubriek in huiskranten

In de huiskrant van WZC De Wingerd en WZC Mater Dei heeft Memo een vaste rubriek.

2 Uitbouwen van een informatie- en adviesfunctie aan mantelzorgers en betrokkenen rond cliëntsituaties

Consulten

In 2012 heeft Memo 94 consulten beantwoord van zorgvragers, die specifiek nood hadden aan advies en/of ondersteuning en doorverwijzing. Bij Memo Leuven kwamen veel hulpvragen rond jongdementie, namelijk 111 in 2012.

Samenwerking met de Vlaamse Alzheimer Liga:

- **Leuven:** Ook in 2012 organiseerde de Vlaamse Alzheimer Liga en CGG Vlaams-Brabant Oost opnieuw een familiegroep. Er werden 4 bijeenkomsten georganiseerd in het LDC Wijnveld. Memo maakte de bijeenkomsten mee bekend.

- **Heikruis:** In 2012 vonden er 6 bijeenkomsten plaats van de familiegroep. De familiegroep telt een twintigtal vaste leden. De bijeenkomsten gaan telkens over een bepaald thema ivm dementie en worden voorbereid door een kerngroep. Memo was steeds aanwezig op deze bijeenkomsten en begeleidt af en toe ook inhoudelijk een thema. Memo maakt eveneens deel uit van de kerngroep.

- **Melsbroek:** Memo werd in mei 2012 gecontacteerd door Hilde Meulemans, coördinator van het lokaal dienstencentrum Omikron in Melsbroek. Men wou graag starten met een familiegroep voor mensen die een familielid met dementie verzorgen. Op 31/05 ging een overleg door met Memo om mogelijkheden naar samenwerking te bespreken. De eerste familiebijeenkomst werd gepland op 25/10.

- **Infobrochure 'Dementie, u staat er niet alleen voor' ism de provincie Vlaams-Brabant:** Memo werkte samen met de provincie Vlaams-Brabant, cel ouderen verschillende acties uit rond de thematiek dementie. Zo ging er op 15/06 een studiedag door rond het lerend vermogen van mensen met dementie onder de titel 'Een dag om niet (meer) te vergeten' (Zie verder). Een andere actie was het maken en verspreiden van de infobrochure 'Dementie, u staat er niet alleen voor'. Wie te maken krijgt met dementie in zijn naaste omgeving, zit vaak met vele vragen. Ook in de provincie Vlaams-Brabant was er nood aan degelijke, zeer toegankelijke informatie. Memo nam contact op met de regionale ECD's Orion (Antwerpen) en Contact (Limburg), die elk reeds ervaring hadden met het opmaken van zo'n info-

brochure. Memo paste hun bestaande brochures aan en werkte teksten bij en voegde een eigen sociale kaart toe met een overzicht van alle organisaties en diensten in de provincie die een aanbod hebben voor personen met dementie. Nieuw is ook dat er in het midden van de brochure een geheugentest terug te vinden is. Hierbij worden een aantal vragen gesteld die kunnen beantwoord worden door de betrokkene zelf of door een familielid. Testresultaten kunnen mogelijks een indicatie zijn voor eventuele geheugenproblemen, maar willen zeker niet noodzakelijk zeggen dat de persoon voor wie de test werd ingevuld, aan dementie lijdt.

De gratis brochure werd voorgesteld aan een 180-tal professionelen en mantelzorgers op de studiedag 'Een dag om niet (meer) te vergeten' op 15/06. De aanwezigen kregen toen eveneens de mogelijkheid de brochure al in grote hoeveelheden mee te nemen naar hun werkplek. Via verschillende kanalen werd de brochure bekendgemaakt, oa. via de elektronische nieuwsbrief Memo en de WEL. De brochure is gratis te bestellen via ouderen@vlaamsbrabant.be en kan gratis gedownload worden op www.vlaamsbrabant.be/dementie. De eerste druk kende een oplage van 9000 exemplaren. Een 2de druk werd gerealiseerd eind september 2012.

- **Digitale sociale kaart dementie ism de provincie:** Samen met het ontwikkelen en ter beschikking stellen van de infobrochure 'Dementie, u staat er niet alleen voor', werd een digitale sociale kaart met alle organisaties en diensten voor personen met dementie uitgewerkt en online gepresenteerd. Het webadres is www.vlaamsbrabant.be/wegwijsdementie. Hier vindt men per arrondissement een overzicht van alle diagnosecentra, diensten voor informatie en ondersteuning, diensten in de thuiszorg en informatie over de residentiële zorg. Men kan eveneens per gemeente opzoeken welke specifieke organisaties, hulpmiddelen, tegemoetkomingen en diensten er zijn. Deze website is een afgeleide van de bestaande sociale kaart van de provincie Vlaams-Brabant en wordt door hen beheerd. De brochure 'Dementie, u staat er niet alleen voor' wordt eveneens op deze website vermeld. Voordeel van de website is dat wijzigingen aan adresgegevens veel adequater en sneller kunnen aangepast worden. Deze nieuwe website werd eveneens voorgesteld aan een 180-tal professionelen en mantelzorgers op de studiedag 'Een dag om niet (meer) te vergeten' op 15/06.

- **Regio-afbakening van Memo:** In overeenstemming met de nieuwe convenant tussen de Vlaamse Gemeenschap en de expertisecentra dementie, paste Memo zijn werkingsgebied aan aan de werkingsgebieden van de lokale SEL. Het werkingsgebied van Memo veranderde

van het volledige arrondissement Leuven naar het arrondissement Leuven en de gemeente Kampenhout, maar zonder Tervuren. Deze laatste gemeente hoort nu bij het werkingsgebied van het steunpunt van Memo. Deze wijziging werd ook aangekondigd op www.ecdmemo.be.

- **Gezamenlijk aanbod psychosociale ondersteuning bij dementie:** CGG PassAnt nam het initiatief om het volledige aanbod psychosociale ondersteuning in de regio Leuven in kaart te brengen en op een overzichtelijke en laagdrempelige manier bekend te maken aan iedereen in de regio dmv een folder.

3 Sensibilisering

- **Dementievriendelijke gemeente Bierbeek:** Een Memo-consulente gaf een voordracht voor de Welzijnsraad en Seniorenraad Bierbeek over mogelijke acties dementievriendelijke gemeente op 21/02. De inspiratiegids 'dementievriendelijke gemeente van KBS' werd rondgedeeld en heel wat folders en informatie. Op 22/06 kwam een delegatie van de Welzijns- en Seniorenraad Bierbeek op bezoek in WZC de Wingerd te Leuven. Aansluitend was er opnieuw een uitwisseling rond mogelijke actiepunten ivm een dementievriendelijk Bierbeek.
- **Dementievriendelijke gemeente Leuven:** De stad en het OCMW Leuven dienden een aanvraag tot verlenging in van het project 'vergeten naar buiten te komen?' bij de KBS. Dit werd opnieuw goedgekeurd. Het project kreeg in november 2012 ook de prijs van het European Local Inclusion & Social Action Network (ELISAN). Memo maakt deel uit van de partnergroep, met als andere partners: CGG, Seniorama, Stad Leuven (seniorenconsulente), educatief medewerkers cultureel centrum 30CC en Vlaamse Alzheimer Liga. Het project wil het thuiswonende personen met dementie gemakkelijker maken om deel te nemen aan het culturele leven in Leuven. Geïnteresseerden krijgen ondersteuning van het project om een keuze te maken uit het cultuuraanbod. De projectbegeleider komt langs en stelt met de betrokkene een programma op. Indien gewenst zorgt hij voor vervoer en begeleiding tijdens de activiteit. Het project werd uitgebreid met een luik 'sensibilisering rond dementie naar een ruimer publiek' via het toneelstuk 'Oblivium' (zie ook p. 2).
- **Filmvoorstelling 'Verdwaald in het geheugenpaleis':** Deze film is de eerste documentaire over leven met dementie gezien door de ogen van mensen met dementie zelf. In 2012 maakte Memo er werk van om deze documentaire aan te bieden aan familieleden van personen met dementie en andere geïnteresseerden:

- **07/02:** Filmvoorstelling in CC Den Blank, Overijse. 276 aanwezigen. Memo was aanwezig, eveneens stand Memo.
- **16/02:** In het kader van het project 'Fit in je hoofd' van het Logo Zenneland, werd het thema dementie mee opgenomen in één van de aandachtspunten. Op 16/02 werd de film 'Verdwaald in het geheugenpaleis' vertoond in 't Moment te Meise. Memo zorgde voor de inleiding van de film. 25 aanwezigen.
- **12/12:** Ism de stad Halle en CC 't Vondel werd de film vertoond voor een breed publiek. Memo zorgde voor de inleiding. Er waren een 80-tal aanwezigen.

- **Muzikale voorstelling:** 'Terug naar de eenvoud': Tijdens de voorstelling 'Terug naar de eenvoud' brengt Raf De Bruyn het verhaal van zijn grootmoeder voor wie hij mantelzorger geweest is tijdens haar dementieproces. Het verhaal wordt ondersteund door muziek die hij geschreven heeft vanuit zijn persoonlijke en werkervaringen. Deze voorstelling zet mensen aan tot nadenken, het geeft aanleiding tot dialoog en het legt een basis om het taboe te doorbreken. Raf De Bruyn is een geriatrisch verpleegkundige, die zich verdiept heeft in de problematiek van dementie, en is lesgever aan de Karel de Grote hogeschool in Antwerpen. Deze muzikale voorstelling werd op verschillende wijzen aangeboden aan het grote publiek:
 - 'Terug naar de eenvoud' wordt een aantal keren vertoond ikv de praatcafés dementie, bv. op 06/02 in Dilbeek en op 18/09 in Heikruis.
 - Op 02/10 werd deze voorstelling vertoond in GC De Corren te Steenokkerzeel. Organisatoren van deze avond zijn SEL Zorgnetwerk Zenneland, Memo en de gemeente Steenokkerzeel. Doelpubliek zijn professionele hulpverleners en het brede publiek. Memo zorgde voor de inleiding en een informatiestand.

- **Sensibiliseringscampagne dementie** ism Pfizer: In het voorjaar van 2012 startte een samenwerking tussen de firma Pfizer en een aantal partners in het Leuvense die rond dementie actief zijn, oa. prof. Tournoy, (Geheugenkliniek UZ Gasthuisberg) dr. B. Schoenmaekers, (Academisch centrum huisartsgeneeskunde) MCH en ECD Memo. Het project bestond uit twee delen. Het eerste deel was een informatienamiddag op 7/02 voor naar huisartsen uit de regio Leuven over het vroegtijdig herkennen van dementie, met als titel '(H)erkennen van dementie binnen de eerste lijn'. Het tweede deel was een vormingsnamiddag voor professionelen in de thuiszorg, mantelzorgers en mensen met dementie rond het thema 'Thuis vergeten...en nu?' Partners hier waren: Landelijke Thuiszorg, Vlaamse Alzheimer Liga, CGG Vlaams-Brabant Oost en CGG PassAnt, SEL GOAL, Fa-

miliehulp, CM, Wit-Gele Kruis, Brabants Apothekers Forum, OCMW Leuven, Academisch Centrum Huisartsen, Geheugenkliniek van UZ Leuven, Stad Leuven (seniorenconsulente) en firma Pfizer.

- **Music for Life:** naar aanleiding van de Music for Life actie organiseerde Memo een feestelijke week met volgende activiteiten: opening van het vernieuwde documentatiecentrum waarbij bezoekers het ruim documentatieaanbod over dementie ontdekten bij een drankje. Er werd eveneens een leuke attentie voorzien bij een ontlening. Op 18/12 ging het geheugenkoor 'Qué sera, sera ' door ism kinderkoor en versterkt door een aantal jongeren van de KU Leuven. Een laatste activiteit was een bewegings- en ontmoetingssessie voor personen met beginnende dementie ism cgg PassAnt. Dit ging door op 20 december. De badge van Music for Life werd massaal verkocht aan sympathisanten. Allerhande organisaties oa politie Leuven leenden sensibiliseringsmateriaal uit bij Memo.
- Op 03/12 werd een consulente van Memo uitgenodigd in de opnamestudio van een lokale radiozender in Halle voor de **opname van het programma 'openhartig'** met als centraal thema dementie. Dit programma werd op 12/12 uitgezonden.

4 Deskundigheidsbevordering

- **Studiedag over het lerend vermogen van mensen met dementie:** Onder de titel 'Een dag om niet (meer) te vergeten' organiseerden Memo en de Cel Ouderen van de provincie Vlaams-Brabant een studiedag over het lerend vermogen van mensen met dementie op 15/06. Op deze dag werd ook de brochure 'Dementie, U staat er niet alleen voor' en de bijhorende website www.vlaamsbrabant.be/wegwijsdementie aan het publiek voorgesteld. De studiedag ging door in het Provinciehuis en was volledig gratis. Er werd een mooie folder ontworpen, die zowel elektronisch als met de post werd opgestuurd naar alle seniorenraden, partners in thuiszorg, ziekenhuis- en residentiële zorg. Er waren een 180-tal aanwezigen.

Programma:

- in de voormiddag plenaire sessies met alle aanwezigen
- Verwelkoming door Mevr. Monique Swinnen, gedeputeerde voor welzijn, Vlaams-Brabant
 - Voorstelling brochure en website 'Dementie. U staat er niet alleen voor' door Mevr. Annemie Balcaen, Cel ouderen en thuiszorg, prov. Vlaams-Brabant
 - Hoe werkt ons geheugen? Wat gaat er mis bij dementie? door Mevr. Anneleen Janssens, klinisch neuropsycholoog Geheugenkliniek Jessaziekenhuis, Hasselt
 - Over het lerend vermogen van mensen met dementie. Hoe kunnen we als hulpverlener of mantelzorger dit lerend vermogen aanspreken en optimaliseren? Door Dhr. Frans Hoogeveen, lector psychogeriatricie aan de Haagse Hogeschool.

In de namiddag waren er 6 werkwinkels in kleinere groep. Iedere deelnemer kon twee werkwinkels kiezen:

- Werkwinkel 1: Aan de slag met 'Het lerend vermogen van mensen met dementie': handvatten in de praktijk. Door Dhr. Frans Hoogeveen
- Werkwinkel 2: Hulpmiddelen in de communicatie met mensen met dementie. Hoe kan je ze gebruiken en evt. zelf ontwerpen? Door Mevr. Chris De Rijdt, praktijklector aan de Hogeschool Gent.
- Werkwinkel 3: Spreken met mensen met dementie over hun ziekte: hoe doe je dat? Door Dr. Lieve Lemey, AZ Sint-Jan Brugge.
- Werkwinkel 4: De kracht van live-muziek en samen-zang bij dementie. Door Dhr. Flor Peeters, systeem-theoretisch psychotherapeut, speelt bij de Broomsticks.
- Werkwinkel 5: De invloed van onze stem als sleutel tot belevingsgericht contact. Door Mevr. Annemie Van Neck, consulente ECD Meander, Dendermonde
- Werkwinkel 6: Het lerend vermogen van mensen met dementie toegepast op gedragsproblemen. Door Dr. Dirk Liessens, psychiater UPC Sint-Kamillus Bierbeek
- Tijdens de voormiddag (bij aankomst, en tijdens koffie-en middagpauze) was er een infomarkt, waar een 20-tal organisaties uit de zorg- en welzijnswereld voor ouderen en/ of mensen met dementie hun aanbod presenteerden. Hiervoor was heel veel belangstelling.

- **Pluk de dag – dialogen rond dementie:** De regionale televisie Kempen en Mechelen zond in 2010 de docureeks 'Pluk de Dag – Leven met dementie' uit, een soort 'het leven zoals het is met dementie'. Deze unieke docureeks gaf aanleiding tot zinvolle gesprekken over de sociale integratie van dementie. Ze nodigde uit om na te denken over de verhoging van kwaliteitszorg aan personen met dementie, thuis en in een zorgvoorziening. Gebaseerd op het succes van de uitzendingen, ontstonden de Pluk de dag-dialogen, laagdrempelige interactieve gespreksmomenten over dementie in al zijn aspecten. Deze dialogen zijn gebaseerd op de beelden van de docureeks en zijn een initiatief van het Dementienetwerk Provincie Antwerpen. Memo introduceerde deze pluk de dag – dialogen in 2012 in Vlaams-Brabant en maakte, na overleg met ECD Orion, een folder op om dit aanbod kenbaar te maken aan een 450-tal organisaties en diensten in de provincie.

- **Vrije vormingsmedewerkers:** Via het inschakelen van Vrije Vormingsmedewerkers kunnen de regionale expertisecentra tegemoetkomen aan de toenemende vraag naar basisvorming over dementie. De VVM-ers volgden de opleiding referentiepersonen dementie en scholen zich permanent bij om ook vorming te kunnen geven. Op 22/11 werd in Hasselt een vormingsmoment georganiseerd voor de Vrije Vormingsmedewerkers van 3 regionale ECD's, nl. ECD Contact (Limburg), ECD BrOes (Brussel Hoofdstedelijk gewest) en Memo (Vlaams-Brabant). Thema van deze bijeenkomst was bijscholing rond 'vorming geven aan familieleden'. De methodiek van de pluk de dag-dialogen werd aangeleerd.

- **Opleiding referentiepersoon dementie 2012:** ECD Vlaanderen wil een degelijke, op evidentie gebaseerde opleiding aanbieden die voorbereidt op de uitoefening van de functie referentiepersoon dementie. In 2012 ging deze opleiding door op vijf locaties in Vlaanderen, nl. Brugge, Gent, Antwerpen, Hasselt en Asse. Memo omkaderde, in samenwerking met het ECD BrOes en met steun van de provincie Vlaams-Brabant, de opleiding in Asse.

- **Een referentiepersoon met slagkracht:** Memo omkaderde deze vierdaagse vorming die ingericht werd door ECD Vlaanderen en gegeven werd door Pia Dewachtere. 14 referentiepersonen namen hieraan deel op 27/01, 10/02, 09/03 en 23/03. De vorming ging door in de Jeugdherberg te Leuven.

- **Omkadering studiedag 'Omgaan met moeilijk hanteerbaar gedrag', ingericht door ECD Vlaanderen.** Deze studiedag ging door in het seniorencentrum Breugheldal in Dilbeek op 23/11 en bereikte 26 professionele hulpverleners.

- **Vorming en opleiding gegeven door Memo:** Naast een actieve rol in de organisatie van vormingsinitiatieven in samenwerking met ECD Vlaanderen, verzorgde Memo ook vorming op maat. In totaal gaf Memo 180.5 uren vorming op maat aan 1627 personen, waarvan 55 % professionele hulpverleners en 44.4% familieleden en vrijwilligers.

5 Concept- en methodiekstudie, studie en onderzoek

- **Eerste ontmoetingsdag jongdementie in Vlaanderen:** Op 5/05 ging de eerste Vlaamse ontmoetingsdag jongdementie door. Met meer dan 10 sprekers en ongeveer 120 aanwezige families en personen met jongdementie werd deze dag een groot succes. Samen brachten we een gezellige, ondersteunende en informatieve dag door. Er waren plenaire activiteiten en workshops: een apart aanbod voor de jonge kinderen, voor de jonge personen met dementie zelf, voor de partners,... De ontmoetingsdag was een organisatie van Memo, samen met de Vlaamse Alzheimer Liga, het Mantelzorghuis Jongdementie Limburg en een 10-tal partners van jonge personen met dementie.

▲ *Annemie Janssens*

Alle stuurgroepleden (Memo, Vlaamse Alzheimer Liga, Mantelzorghuis jongdementie en 5 familieleden) gaven te kennen samen een tweede ontmoetingsdag te willen organiseren in 2013. ECD Vlaanderen sluit zich aan. Vanuit de evaluatiedocumenten, gesprekken met aanwezige kinderen en e-mail blijkt dat er een dringende nood is bij de kinderen van jonge personen met dementie om elkaar op geregelde tijdstippen opnieuw te ontmoeten, ervaringen uit te wisselen, te leren omgaan met moeilijke thuissituaties en mekaar te ondersteunen. De kinderen willen dit deels online en deels via georganiseerde ontmoetingsmomenten. We willen hiervan werk maken in 2013.

- **Herziening boek 'Wegwijs in dementie op jonge leeftijd':** In 2011 contacteerde uitgeverij LannooCampus Memo met vraag tot samenwerking rond een volledig herziene druk van het boek Wegwijs in dementie op jonge leeftijd. Dit boek werd in november 2007 op de markt gebracht en was uitverkocht. De uitgever wilde een dergelijk boek graag terug uitgeven, mits volledige revisie van de tekst, ten aanzien van de nieuwste medische, sociale en financiële inzichten en wetgeving. Ook zag men opportuniteiten om het boek uit te brengen op de Nederlandse markt. Het boek is immers nog steeds het enige Nederlandstalige over dit thema. Inmiddels is een tijdelijke herdruk in omloop en wordt een nieuw boek voorbereid. Het editorschap van het boek ligt in handen van Annemie Janssens, Memo en Dr. Marjolein de Vugt, coördinator van het Alzheimer Centrum in Maastricht. Het boek zal in 2013 uitkomen onder een nieuwe titel en met een andere inhoud.

- **Flanders Care: zorgtraject jongdementie:** Het WZC De Wingerd contacteerde Memo om de opties te bekijken naar het indienen van een voorstel voor de projectoproep Flanders' Care 2012. Het thema was het uittesten van een zorgtraject jongdementie op verschillende plaatsen in Vlaanderen. Andere betrokken organisaties waren Lucas, ECD Vlaanderen, WZC Sint Elisabeth, Eeklo, WZC De Korenbloem, Kortrijk, WZC Grauwzusters, Limburg en WZC Regina Coeli, Brugge.

- **Project Cloudina (vroegere 'blue call phone'):** De Blue Call Phone is een smartphone met bijzondere functies die de zelfredzaamheid van personen met een beperking wil vergroten. Het omvat onder meer een kalenderfunctie, een hulpfunctie, een telefoonfunctie, V-pad (wordt ontwikkeld) en een fotofunctie. De BlueCall Phone werd ontwikkeld door een Oostendse vzw, Ithaka, bekend in het domein van personen met een handicap. Met de ondersteuning van Flanders' Care zullen zij de bruikbaarheid van de Blue Call Phone onder meer uittesten bij personen met beginnende dementie. Deze organisatie zoekt contact met Memo om een aantal personen met beginnende dementie en hun begeleiders te informeren over dit project. Een eerste stap was hun product voorstellen aan diensten die in contact komen met mensen met beginnende dementie en met potentiële gebruikers in een 'smaakmaaksessie' die doorging op 25/10 in WZC De Wingerd in Leuven. Een demonstratiesessie voor de gebruiker en zijn mantelzorger ging door op 18/12 in Leuven. Begin februari 2013 zullen gebruikers starten met de Blue Call Phone, gedurende 10 weken. Nadien kan de toepassing tegen een kleine vergoeding verder gebruikt worden.

- **Project 'Vermissing' in samenwerking met politiezone Kampenhout, Steenokkerzeel en Zemst (KASTZE):** Op 20 februari 2002 werd de Ministeriële Richtlijn inzake de opsporing van vermiste personen aan de verschillende eenheden van de Federale Politie en Lokale Politie verspreid. Er kan van alles grondig fout lopen wanneer een schakel in de ketting van Justitie zwak is of ontbrekende. De politiezone HEKLA (Hove, Edegem, Kontich, Lint en Aartselaar) startte naar aanleiding van deze richtlijn, samen met het ECD Orion en verschillende andere partners het project 'Vermissing' op, met de focus op vermissing van personen met dementie. Er werd een draaiboek opgemaakt, een protocol opgesteld en vormingen rond dementie en omgaan met dementie uitgewerkt voor agenten. Het project kent tot op heden een succes en werd onder tussen overgenomen in verschillende andere politiezones. In april 2012 werd Memo gecontacteerd door Frank Pierco, inspecteur dienst slachtofferzorg van de politiezones. De politiezone KASTZE wou ook zeer graag van start gaan met het project 'Vermissing' en vroeg Memo om partner te zijn binnen dit project. Op 10/05 ging een eerste bijeenkomst door in het centraal commissariaat te Steenokkerzeel. Deze bijeenkomst werd ingeleid door hoofdinspecteur Crabbé van de politiezone HEKLA en bezieler van het project. Op 12/06 vond een werkvergadering plaats te Steenokkerzeel met Frank Pierco (politiezone KASTZE) en het WZC Floordam. Doel van dit overleg was om het bestaande protocol bij vermissing van een bewoner met dementie te actualiseren en aan te passen aan deze regio. Op 6/11 werd in een overleg het vervolgtraject van dit project besproken.

- **Project ontmoetingsgroepen voor personen met beginnende dementie, ism CGG PassAnt:** Dit project ging van start in september 2008. Het project werd toen voor de eerste maal ingediend bij Provincie Vlaams-Brabant, door CGG PassAnt en Memo, in een functioneel samenwerkingsverband. Sindsdien zijn er twee ontmoetingsgroepen actief, nl. in Leuven en in Halle. Iedere bijeenkomst duurt 2,5u en bestaat uit drie onderdelen: motorische en relaxatieoefeningen, informeel contact en groepstherapie onder begeleiding van twee gesprekstherapeuten. Memo is partner bij de ontmoetingsgroep en treedt als facilitator op: hulp bij de bekendmaking, toeleiding, opvolging van het project. Op regelmatige tijdstippen is er een overleg gepland om de ontmoetingsgroepen op te volgen.

- Deelname Memo aan de **werkgroepen** dementie in Leuven en Heikruis.

- **Eigen vorming en opleiding:**

- Omkadering opleiding referentiepersoon dementie 2012 op 23/01, 30/01, 05/03, 12/03, 15/03, 20/03, 26/03 en 18/06. Telkens 6u, behalve 15/03 3u vorming.
- 10/01/2012: Voorstelling 'Dag Roger' door Inspinazie, in CC De Zandloper in Wemmel. 3u.
- 28/02/2012: Symposium Jongdementie in Beweging, Bokrijk.
- 22/05/2012: Piekurtje met als thema 'Veranderingen en mogelijkheden binnen GGZ als gevolg van artikel 107'. In Heikruis. 1u.
- 24/05/2012: Congres 'Dementievriendelijke architectuur en inrichting' in Mechelen. (6u)
- 23/11/2012: Studiedag 'omgaan met moeilijk hanteerbaar gedrag' in Dilbeek. (6u)
- 25/11/2012 I-brain& aging', een festival over uw rijpend brein, 13-19u, De Bijloke, Gent (6u)
- Een referentiepersoon met slagkracht: door Pia De wachtere. Op 27/01, 10/02, 09/03 en 23/03. De vorming ging door in de Jeugdherberg te Leuven.

6 Signaalfunctie

- **Lokaal sociaal beleid Halle:** Memo neemt deel aan de vergaderingen van de werkgroep 'Zorg' van het lokaal sociaal beleidsplan van de stad Halle. Deze overleggroep heeft tot doel de operationele doelstellingen van het beleidsplan te vertalen en mogelijke acties en een actieve sociale kaart op te bouwen. Memo krijgt op deze manier de kans een signaalfunctie op te nemen. Deze overleggroep kwam samen op 15/10.

- Augustus 2012: **Opmaken jaarverslag** (1 juli 2011– 30 juni 2012) Memo voor de provincie Vlaams-Brabant.

- Memo maakt maandelijks een **verslag van alle registraties en activiteiten** voor het dagelijks bestuur van de moederorganisatie.

7 Samenwerking met andere regionale Expertisecentra Dementie en het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen

- **Medewerkeroverleg ECD's:** Memo was aanwezig op de vergaderingen, die doorgingen op 23/02, 21/06 en 06/12.

- **Raad van bestuur van het expertisecentrum dementie Vlaanderen:** Rudiger De Belie vertegenwoordigt Memo op dit overleg.

- **VTO-werkgroep:** Plannen en programmeren van het vormingsaanbod van ECD-Vlaanderen en alles wat met Vorming, Training en Opleiding te maken heeft. Memo blijft actief meewerken in deze werkgroep.

- **Jongdementie:** Memo werkt met ECD Vlaanderen samen in de Vlaamse Werkgroep Jongdementie, het nieuwe boek jongdementie, vragen rond pers,... (zie hierboven)

- **Beeldvormingscampagne dementie Vlaamse Overheid:** Vergeet dementie, onthou mens!

Minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, Jo Vandeuren, heeft, naar aanleiding van de Werelddag dementie op 21 september 2011, op een goed bijgevoonde avond in Kinopolis Hasselt zijn plannen toegelicht voor een dementievriendelijker Vlaanderen.

Een meer genuanceerde beeldvorming over dementie is daarvoor een belangrijke eerste stap. Daarom start de Vlaamse overheid met een campagneplatform dat de komende jaren initiatieven zal ondersteunen en nieuwe initiatieven zal opzetten die een andere kijk op dementie uitdragen. De campagne 'Vergeet dementie, onthou mens' wil ervoor zorgen dat, als we over dementie spreken, de mens met dementie centraal blijft staan. De persoon zelf mag niet verdwijnen achter de aandoening. Elke persoon met dementie heeft een levensverhaal, liefdevolle contacten, gelukkige momenten, verdriet. De campagnewebsites www.onthoumens.be en www.vergeetdementie.be bieden daarom 'dementie- en mensvriendelijk' materiaal aan voor iedereen die over dementie spreekt, schrijft of er iets rond organiseert. Zo vind men op de website illustraties van Ilah, gratis professionele foto's, getuigenissen en ambassadeurs, affiches, folders, logo's en sjablonen. Het ECD Vlaanderen zal de websites actueel houden en contacten leggen met initiatiefnemers. De uitvoering van het hele communicatieactieplan wordt begeleid door communicatiedeskundigen.

Memo ondersteunt deze campagne dmv diverse acties:

- Het logo van de sensibiliseringscampagne wordt consequent gebruikt in elk communicatiekanaal: mail, brief, folder, affiche.
- Een banner met een foto en slogan van de campagne kan ontleend worden bij Memo door elke organisatie die een activiteit wil organiseren.
- Een artikel in de huiskrant De Wingerd Leuven.
- De doelstellingen en slogan van deze campagne vormden eveneens de rode draad doorheen het project dat met de provincie Vlaams-Brabant uitgewerkt wordt: de studiedag 'Een dag om niet (meer) te vergeten' op 15/06, de brochure 'Dementie, u staat er niet alleen voor' en de digitale sociale kaart dementie van de provincie Vlaams-Brabant (zie hierboven). **9**

Orion

Expertisecentrum Dementie
Antwerpen

Sint-Bavostraat 29 – 2610 Wilrijk
t 03 820 73 22
orion@dementie.be

Interne organisatie

Directie

Bernadette Van Den Heuvel: beleidsverantwoordelijke van het regionaal ECD Orion (hierna ECD Orion) t.e.m. 14/12/12. Tot aan de aanstelling van een nieuwe beleidsverantwoordelijke volgt zij het beleid van ECD Orion verder op en neemt ze de rol op van vertegenwoordiger van ECD Orion in de Raad van Bestuur van ECD Vlaanderen vzw waar. ECD Orion wordt geëxploiteerd door de vzw Gasthuuszusters Antwerpen.

Medewerkers

Hilde Vanderlinden: coördinator, werkt deeltijds: 26u/38u t.e.m. 31/07/2012 en 28/38u sinds 01/08/2012

Katja Van Goethem: consulent, werkt deeltijds: 27u/38u t.e.m. 31/07/2012 en 19/38u sinds 01/08/2012

Joke Vermeir: consulent, werkt deeltijds: 11,5u/38u t.e.m. 31/07/2012 en 17,5/38u sinds 01/08/2012

Joke Vermeir: administratief medewerker, werkt deeltijds: 7,5u/38u

Werkinggebied

Het werkingsgebied van ECD Orion beslaat de regio SEL Amberes en SEL Mechelen. In de praktijk is ECD Orion actief in de regio SEL Amberes en een deel van de deelregio Boom (Boom zonder Vaartland) van SEL Mechelen. In de andere deelregio's van SEL Mechelen (Lier en Mechelen) worden de werkzaamheden uitgevoerd in samenwerking met de provinciale medewerker van het Psychogeriatrisch Netwerk (PGN) Dementie, hierna PGN Dementie, in Lier. Op die manier kan ECD Orion, samen met de collega's van ECD Tandem in Turnhout, gebiedsdekking garanderen voor de hele provincie Antwerpen. ECD Orion, ECD Tandem en PGN Dementie vormen, met steun van de provincie, het DementieNetwerk Provincie Antwerpen (hierna DPA) van waaruit verschillende activiteiten samen georganiseerd worden.

Stuurgroep

ECD Orion wordt omkaderd door een stuurgroep die 3 tot 4 maal per jaar vergaderde. Gezien de drukke agenda van vele stuurgroepleden zal de stuurgroep van ECD Orion vanaf 01/01/2013 omgevormd worden tot een adviesgroep die 1 maal per jaar zal samenkomen. ECD Orion zetelt op haar beurt in de stuur- en adviesgroepen van verschillende partners.

Resultaatsgebieden convenant

1 Informatieverstrekking

Informatiesessies voor het brede publiek

Voordrachten in lokale (diensten)centra en (senioren)organisaties over dementie, omgaan met en opvang voor personen met dementie en hun omgeving

Eén van de belangrijkste opdrachten van ECD Orion blijft nog steeds het bespreekbaar maken van dementie o.a. door middel van informatieoverdracht. In 2012 organiseerde ECD Orion zo'n 8 interactieve discussienamiddagen in lokale centra, onder de vorm van Pluk de Dagdialogen (zie 4.2), buiten de impulsnamiddagen om.

Pluk-de-Dag-Dialogen

Zie 4.3 'Verderzetting 'Aan de slag met Pluk de Dag'-Dialogen

Faciliteren van praatcafés dementie

Activiteiten binnen bestaande praatcafés

Eenmaal per jaar neemt ECD Orion deel aan de stuurgroepvergaderingen van Praatcafé Noorderlicht¹ en van Praatcafé Dwaallicht². Aldus wordt ECD Orion betrokken bij de programmatie, de jaarplanning, de keuze van de sprekers en de bewaking van de inhoud en de methodiek van beide Praatcafés. Af en toe fungeert een medewerker van ECD Orion ook als geïnterviewde.

Voor praatcafé Noorderlicht was dit het geval op:

- 07/02/2012: Hilde Vanderlinden – thema: 'Hoe ga ik op bezoek bij een persoon met dementie'
- 06/11/2012: Katja Van Goethem – thema: 'Dwaal- en doolgedrag bij personen met dementie'

Hilde Vanderlinden trad ook aan als geïnterviewde in Praatcafé Dwaallicht over het thema 'Hoe ga ik op bezoek bij een persoon met dementie' op 12/06/2012. Katja Van Goethem was ook te gast als geïnterviewde in Praatcafé Dementie Mechelen rond het thema 'Vermissing bij personen met dementie' op 28/11/2012.

Oprichting nieuwe praatcafés dementie in het arrondissement Antwerpen

In 2010 werd het dementiecafé in Antwerpen stopgezet. ECD Orion maakt, op initiatief van het Lokaal Sociaal Beleid Antwerpen, deel uit van de werkgroep dementie van de Stad Antwerpen, die zich o.a. buigt over een doorstart van het dementiecafé Antwerpen. ECD Orion werkte mee aan de realisatie van de folder, maar zette zich voornamelijk in voor het bewaken van de methodiek van het Praatcafé en voor de inhoud ervan. De keuze en het contacteren van de sprekers is één van haar kerntaken hierin. Op 12/11/2012 vond de eerste editie van het Praatcafé Dementie plaats in DC Den Oever in Antwerpen met als thema 'Wat is Dementie'. Geïnterviewde van dienst was Dr. Inge De Groof, geriater.

In de loop van 2012 werd ook het project 'Dementievriendelijke Gemeenten Rupelstreek' goedgekeurd. Dit betekende ook het startschot voor de opstart van een nieuw Praatcafé Dementie in de Rupelstreek. Samen met IMSIR³ heeft ECD Orion ook hier zijn schouders mee ondergezet. Doelstelling was ook hier de methodiek van de Praatcafés en de inhoud/sprekers/programmatie

.....

1 Noorderlicht: regio Essen, Kalmthout, Wuustwezel, Kapellen, Sta-brroek en Brasschaat

2 Dwaallicht: regio Beerse, Brecht, Hoogstraten, Malle, Ranst, Schilde, Zandhoven en Zoersel

3 IMSIR: samenwerkingsverband tussen de gemeenten en OCMW's van Boom, Hemiksem, Niel en Rumst, actief in de sociale en psychosociale dienstverlening voor OCMW's, en ondersteuning van een aantal regionale socio-economische overlegorganen

mee te bepalen. De eerste editie gaat door in februari 2013.

Een WZC uit Wijnegem en een dienstencentrum uit Schoten namen samen het initiatief om een praatcafé Dementie in hun regio uit te bouwen. ECD Orion werd uitgenodigd op een aantal vergaderingen hiertoe. In 2013 zijn 2 Praatcafés gepland in deze regio. ECD Orion ondersteunt deze en is vragende partij om vanaf 2014 een uitbreiding te doen naar de omliggende gemeenten.

De doelstelling van ECD Orion is om in 2013-2014 een gebiedsdekking te realiseren van het hele arrondissement Antwerpen. Hiertoe worden en werden contacten gelegd met een aantal reeds bestaande, lokale initiatieven om dit te kunnen waarmaken.

Op initiatief van het SEL Amberes Antwerpen zijn er ook besprekingen aan de gang om een gemeenschappelijke folder uit te geven die een overzicht biedt van alle praatcafés uit het arrondissement.

De opvolging van de Praatcafés Mechelen, Vaartland-Klein Brabant, Lier en Heist-op-den-Berg is in handen van de provinciale collega van PGN Dementie in Lier.

Beeldvorming

Sinds het voorjaar van 2012 beschikken de partners van het DPA over banners (standmateriaal) die de samenhang van het DPA uitstralen. Ook de stijl van groeten- en visitekaartjes werd opgefrist en gelinkt aan de andere partners uit het DPA.

Nog steeds vragen dienstencentra, praatcafés, geheugen-centra, artsen en residentiële instellingen het ECD Orion om een pakket folders. Sensibilisering en bekendmaking gaan blijkbaar nog steeds vaak via flyers en folders, hoewel de huidige generatie 'ouderen' steeds meer toegang vindt via en gebruik maakt van het internet.

www.dementienetwerkantwerpen.be

Gezien onze gebruikers meer en meer informatie zoeken via het internet, werd in 2012 geopteerd om te starten met de uitbouw van een nieuwe website van het DPA. Deze website is vooral bedoeld om de gebruikers wegwijs te maken in de projecten, vormingen en nieuwigheden die het DPA te bieden heeft. De voorstelling van het DPA, als ook de gezamenlijke projecten, zijn te vinden op de homepage. Zowel ECD Orion, ECD Tandem als PGN Dementie hebben elk een aparte pagina waarin ze hun eigen projecten, vormingen, de praatcafés uit de regio e.d. bekend maken aan het grote publiek.

Pluk-de-Dag op ZorgAndersTv

Ook in 2012 besloot ECD Orion verder te bouwen aan hun 'Pluk de Dag-verhaal'. In samenspraak met het DPA zond ZorgAndersTV sinds begin september 2012 de docusoap 'Pluk de Dag' uit over leven met dementie. Hiermee krijgt de kijker een ideale kans om meer zicht te krijgen op wat dementie nu precies inhoudt. 'Pluk de dag' is een docusoap over mensen die geconfronteerd worden met dementie. De beelden van deze docureeks passen immers mooi in de huidige tendens om een positiever en vooral realistischer beeld te brengen over het ziektebeeld dementie en de zieke. Ook via Telenet digital Tv kan men alle afleveringen steeds opvragen. Naar aanleiding van de lancering van de 'Pluk de Dag'-reeks, trakteerde ZorgAndersTv en het DPA enkele kijkers in oktober op vormingspakketten van 'Aan de slag met Pluk de Dag' via een eenvoudige wedstrijd.

'Onthou mens, vergeet dementie' in de provincie Antwerpen

De Vlaamse Overheid tracht sinds 2011 het heersende beeld over dementie bij te stellen tot een beeld waarin de mens centraal staat. Ook de provincie Antwerpen trachtte hier in 2012 haar steentje toe bij te dragen. De dienst Welzijn van de provincie Antwerpen richtte daartoe een provinciale werkgroep op i.s.m. met verschillende andere provinciale departementen (cultuur en toerisme), ECD Vlaanderen vzw en het DPA. Er werden 3 informatiesessies georganiseerd (in Antwerpen, Turnhout en Mechelen).

De sessie in Antwerpen vond plaats op 16/11/2012 en werd mee ondersteund door ECD Orion als partner van het DPA. Tijdens deze sessie kregen de aanwezigen informatie over de Vlaamse campagne en over genuanceerde

beeldvorming van dementie. Daarnaast stelden telkens 3 initiatiefnemers hun project voor. Allen waren 'good practices'. Hiermee wilde de organisatie de aanwezigen stimuleren om ook acties te ondernemen in hun gemeenten en organisaties. In Antwerpen konden we meer dan 50 personen motiveren om hierbij aanwezig te zijn.

Music for Life

De VRT-radio, meer bepaald Studio Brussel, organiseerde samen met ECD Vlaanderen vzw en 2 andere partners, met name de Alzheimer Liga en de Stichting Alzheimer, zijn Music for Life actie rond dementie.

De partners van het DPA en ECD Orion hebben mee hun schouders gezet onder deze actie die als doel had het taboe rond dementie te doorbreken en een genuanceerde beeldvorming van dementie op de agenda zetten.

Op 14/09/2012 werd de actie bekend gemaakt in het programma 'Siska staat op'. Dit programma werd live uitgezonden vanuit het kantoor van ECD Orion. Hoofdgast in het programma was Jurn Verschraegen van ECD Vlaanderen vzw, maar ook de medewerkers van ECD Orion konden hier hun werking kort toelichten.

Op 14/12/2012 kon Hilde Vanderlinden de werking van ECD Orion, meer bepaald het inloophuis, bekendmaken tijdens een interview in het programma 'Siska staat op', live vanuit het Centraal Station in Antwerpen.

Op 17/12/2012 gaf Hilde Vanderlinden van ECD Orion toelichting bij het onderdeel dementie dat ruim aan bod kwam in het live-programma 'Hautekiet' op Radio 1. 14/12/2012 was ook de kick-offdatum van de actieweek, waarbij luisteraars op 3 manieren aan de actie konden deelnemen:

door een Song for Life te registreren, de Badge for Life te kopen en te dragen én door bedankacties op te zetten voor mensen die een badge droegen. Vanuit ECD Orion werden heel wat acties opgezet/ondersteund:

- 17/12 'Lekkere inloop in het inloophuis' i.s.m. WZC Sint-Bavo en hun 'after examen kerstdrink'
- 17/12 'Soep om nooit te vergeten' i.s.m. oudercomité GBS Mozaïek Humbeek en Thomas More hogeschool: 3 infosessies a.d.h.v. de scholenkoffer van de collega's van ECD Meander
- 18/12 'Kindersurprise om nooit te vergeten' i.s.m. Parkschool Ieperman Wilrijk: knutselwerkjes van de kinderen en een versnapering aan alle badgedragers op de markt in Wilrijk
- 18/12 'Dessertenbuffet for life' Infobeurs vanuit ECD Orion voor de studenten toegepaste psychologie op het bedankingsdessertenbuffet Thomas More- hogeschool
- 19/12 Film 'Benjamin en de andere' Artesis Hogeschool, voor-en nabespreking van film door ECD Orion
- 19/12 'Soep om nooit te vergeten' i.s.m. oudercomité GBS Mozaïek Humbeek en Thomas More hogeschool delen we soep uit aan alle ouders, kinderen en leerkrachten die een badge dragen
- 21/12 'Chocomelk for life' Sint-Theresiacollege Kapelle-op-den-bos – korte info door regionaal ECD Orion en Thomas More hogeschool en chocomelkactie
- 21/12 'Een hart voor dementie': ECD Orion deelt hartjes uit in het station Antwerpen Centraal aan alle badgedragers

Aanwezigheid op beurzen

Beurs EXPO Health Care

Op 02/10/2012 ging een nieuwe editie van Health Care van start in Mechelen. Omdat Health Care vooral een netwerking-event is, kon het DPA hier niet ontbreken, samen met zo'n 250 andere organisaties die hun aanbod en innovaties in de kijker wilden zetten. Daar de beurs zich vooral richt naar professionals uit de hele zorgsector, kwamen de meeste bezoekers toch uit de ouderenzorg. In totaal werden er 50 seminars georganiseerd van telkens één uur waarin interessante informatie over de meest diverse thema's in de zorgsector werd meegegeven.

Het Zorgdorp op de jaarlijkse handelsbeurs Accenta in Gent

ZorgAndersTv organiseerde op Accenta (van 7 tot 17/09/2012) een Zorgdorp. Het DPA had hierop een onbemande stand met folders en ander promotiemateriaal. Op 14/09/12 waren ECD Orion en PGN Dementie aan-

wezig op de nocturne van het Zorgdorp en werd Herman Wauters van PGN Dementie geïnterviewd n.a.v. de lancering van de docureeks van Pluk-de-Dag op ZorgAndersTv.

Woon- en leefbeurs Wilrijk

Ieder jaar organiseert het district Wilrijk een woon- en leefbeurs om senioren wegwijs te maken in organisaties, verenigingen, zorgverlening, ... die Wilrijk te bieden heeft. Op vrijdag 21/09/2012 was ECD Orion ook van de partij. De senioren konden allerlei informatie zoals folders, brochures, boekjes... meenemen en allerhande vragen stellen met betrekking tot dementie. Nadien kregen ze de mogelijkheid om verschillende workshops te volgen rond brand- en inbraakpreventie, woonkantoren, openbaar vervoer, e.d..

Jaarmarkt Wilrijk

Op 12/08/2012 stond de 121ste editie van de Jaarmarkt in Wilrijk op de agenda. Elk jaar zakken hier duizenden mensen naar af. In de voormiddag kregen Wilrijkse organisaties en verenigingen de kans om hun werking en projecten voorstellen. Daar ECD Orion zich bekender wil maken bij de Wilrijkse bevolking, was dit de gelegenheid bij uitstek. Zowel de werking van het ECD Orion en het Inloophuis als het project 'Dementievriendelijk Wilrijk' werden hier toegelicht. (Zie 3.3.2 Wilrijk).

Bereikbaarheid voor informatie en doorverwijzing

ECD Orion is telefonisch (bij afwezigheid is er een antwoordapparaat) en via e-mail bereikbaar voor professionals en mantelzorgers wanneer zij informatie nodig hebben i.v.m. dementie. Dit kan zijn onder de vorm van brochures, boeken, websites, maar ook doorverwijzing naar thuiszorgdiensten, dagopvang, kortverblijf, residentiële opvang, diagnostische centra, praatcafés, Alzheimer Liga, mantelzorgverenigingen, enz....

Zie ook 2.2 Inloophuis Dementie.

Bezoekers konden vanaf eind november 2012 makkelijker hun weg vinden naar ECD Orion, omdat de verbouwingswerken van het WZC St-Bavo, waar ECD Orion gevestigd is, voltooid waren. De ingang van ECD Orion ligt nu aan een druk gebruikte bushalte en de bezoekers dienen niet meer via de ingang van het WZC te komen, maar komen rechtstreeks binnen op het bureau van het ECD. Het postadres blijft echter hetzelfde.

2 Adviesverstrekking voor complexe zorg- en begeleidingssituaties

Advies en consult

Via telefoon, e-mail of in persoonlijke gesprekken wil ECD Orion ondersteuning en strategieën aanbieden aan de zorgvrager en zijn brede omgeving. Ook in 2012 had ECD Orion 24 contacten **buiten de setting van het Inloophuis**. Daarnaast waren er ook nog tientallen vragen die via mail gesteld werden. Hierbij ging het om adviesverstrekking aan personen met dementie en vooral hun mantelzorgers.

Vanuit professionele hoek kreeg ECD Orion regelmatig de vraag voor advies, coaching, informatie voor eindwerken e.d.. Deze vragen kwamen dikwijls uit de residentiële ouderenzorg, maar ook uit de thuiszorgdiensten, huisartsen, zelfstandige thuisverpleging, verpleeghuizen voor mensen met een beperking, palliatief netwerk, nachtzorg, docenten en studenten (geriatrische) verpleegkunde en orthopedagogie.

Om aan de stijgende vraag van laagdrempelig advies- en informatieverstrekking tegemoet te komen besloot ECD Orion om de werking van het Inloophuis Dementie verder uit te bouwen met de steun van de provincie Antwerpen.

Inloophuis Dementie

Sinds hun ontstaan behoort informatie- en adviesverstrekking tot de activiteiten van de ECD en dus ook tot deze van ECD Orion.

Begin februari 2010 opende ECD Orion, in antwoord op de eerste oproep van de Koning Boudewijnstichting rond de ontwikkeling van dementievriendelijke gemeentes, een

Inloophuis Dementie in Wilrijk. Eind 2011 kreeg ECD Orion een gift van een anonieme schenker om het Inloophuis Dementie verder uit te bouwen. Met deze bijkomende middelen besloot ECD Orion om naast het Inloophuis in Wilrijk, bijkomende inloophuizen te openen in Zoersel en Antwerpen centrum. Omdat de opkomst in Antwerpen Centrum te laag was, besloot ECD Orion om daar over te gaan naar advies op afspraak.

Tijdens het schooljaar opent ECD Orion de deuren van zijn inloophuis elke woensdagvoormiddag en vrijdagnamiddag. In Zoersel kunnen de mensen elke eerste en derde maandag van de maand terecht en in Antwerpen Centrum op afspraak.

Volgende diensten worden aangeboden:

- gerichte informatie verstrekken aan de personen met dementie en hun brede omgeving
- informele contacten bevorderen tussen personen met dementie en/of mantelzorgers
- professioneel advies verstrekken over (omgaan met) dementie en aangepaste doorverwijzing
- In 2012 kreeg het Inloophuis ongeveer 150 bezoekers over de vloer: studenten, docenten, professionele hulpverleners, personen met dementie en vooral mantelzorgers.

Familiepraatgroep i.s.m. de Vlaamse Alzheimer Liga

In de loop van 2012 is de Vlaamse Alzheimer Liga gestart met een familiegroep Antwerpen Centrum waar ECD Orion vanuit het Inloophuis regelmatig naar doorverwijst. Katja Van Goethem verzorgde op 23/10/2012 de workshop 'Verbale en non-verbale communicatietips bij dementie' via het Mens-erger-je-nietspel. 57 familieleden deelden die avond lief en leed, en sprokkelde heel wat tips bij mekaar om thuis weer mee aan de slag te gaan.

3 Sensibilisering

Vermist@hekla

Studiedag "'Vermist', een maatschappelijk veiligheidsnet bij dementie"

Mechelen De Nekker – 22/03/2012

Bedoeling van deze provinciale studiedag was om zorgverleners, seniorenconsulenten, lokale overheden en politie kennis te laten maken met de kenmerken van het dwaal-gedrag bij personen met dementie én het protocol 'Vermist'. Bovendien wil het DPA het protocol in zoveel mogelijk politiezones implementeren. Dit kan uiteraard niet zonder de actieve samenwerking van de gemeentebestu-

ren. De studiedag wil daarom de eerste aanzet vormen voor verdere samenwerking.

Dankzij de intense samenwerking tussen de politiezone HEKLA, ECD Orion en verschillende zorgpartners ontstond enkele jaren geleden een makkelijk toepasbaar 'vermissingsprotocol'. Dit protocol werd samen met het draaiboek 'Als er toch iets mis gaat' vorig jaar door ECD Vlaanderen en in aanwezigheid van Vlaams minister van Welzijn, Jo Vandeurzen en de federale minister, Annemie Turtelboom (toenmalig bevoegd voor binnenlandse zaken), aan de nationale pers voorgesteld.

Het programma zag er als volgt uit:

- Hilde Stroobants (ECD Tandem) opende de dag met korte voorstelling van het DPA
- Katja Van Goethem (ECD Orion), vanaf het eerste uur betrokken bij het project 'Vermist', weerlegde aan de hand van een aantal stellingen enkele hardnekkige misvattingen en vooroordelen omtrent dementie en dwaalgedrag
- Met pakkende beelden en harde, voor zichzelf spreken-de, cijfers toonde Alain Remue, hoofd van de Cel Vermiste Personen van de Federale Politie, dat het dwaalgedrag bij ouderen een onderschat probleem vormt
- Namens de Politiezone HEKLA (Hemiksem, Edegem, Kontich, Lint en Aartselaar) lichtte Patrick Crabbé, in de namiddag de brochure 'Als het dan toch mis gaat' toe.
- PGN Dementie leidde een fragment in uit de met een Oscar bekroonde film 'IRIS'. De beelden toonden het typische gedrag bij het dwalen van personen met dementie, de emoties en spanningen bij de vermissing en het zoeken, en de opluchting en dankbaarheid bij het levend terug brengen van de vermiste persoon
- Herman Wauters interviewde drie professionele getuigen over hoe je concreet aan de slag kan gaan met het draaiboek. Aan het woord kwamen Katja Van Goethem (ECD Orion), Elke Simons, (thuiszorgconsulente voor de OCMW's van Boechout, Hove, Lint en Mortsel) en Luc Geens (Korpschef van de Lokale Politie Heist-op-den-Berg)
- Patrick Crabbé sloot af met een vurig pleidooi voor vlotte samenwerking tussen de verschillende partners in de zorg voor ouderen met dementie

Met de steun van het provinciebestuur Antwerpen kon het DPA ook ruim werven. Méér dan 90 professionals uit verschillende sectoren namen deel. De aanwezigen evalueerden deze studiedag tot één van de beste uit zijn soort. RTV Mechelen/Kempen versloeg de studiedag in hun nieuwsuitzending van 22/03/2012 door o.m. een krachtig interview met Alain Remue.

De uitbreiding en de continuïteit van het Project Vermist@Hekla.be

Als gevolg van bovenvermelde studiedag namen de steden Lier en Mechelen contact met PGN Dementie om het project 'Vermist' mee te helpen uitwerken in hun politiezone.

Vanuit het OCMW Bornem werden n.a.v. deze studiedag ook contacten gelegd met de Lokale Politiezone Klein-Brabant. PGN Dementie gaf de informatie ter verantwoording. Op dinsdag 18/09/2012 ondertekenden het parket van Antwerpen, de Lokale Politiezone Noord, de gemeenten en OCMW's van Kapellen en Stabroek, verschillende woon-en zorgcentra uit de regio en het ECD Orion het 'Protocol tot samenwerking met betrekking tot de vermissing van personen met dementie', in aanwezigheid van de lokale pers.

Vanuit WZC St-Jozef in Rumst werden ook contacten gelegd met Ivan Boterberg van de Lokale Politiezone Ruppel. Dit kadert binnen het project Dementievriendelijke gemeenten Ruppelstreek dat geleid wordt door de thuiszorgdienst IMSIR in Boom in samenwerking met het ECD Orion. De gesprekken om dit in een protocol te gieten zijn gepland voor begin 2013.

ECD Orion maakt nog steeds deel uit van de stuurgroep van Vermist@Hekla.be. In 2012 werd met de thuiszorg en lokale partners uit residentiële voorzieningen, het UZA en initiatieven voor Bijzondere Jeugdzorg verder gewerkt aan het project vermissing. Door reflectie werden hiaten opgespoord en het projectdossier aangepast. Voorjaar 2012 haalde het project 'Vermissing' binnen-en buitenlandse media door het winnen van de EFID Awards2012 'Living well with Dementia in the Community'. De zomer en het najaar van 2012 stonden vooral in teken van uitbreiding van het project. In alle andere Vlaamse provincies stelden politiekorpsen de vraag om het project te komen toelichten en hierbij werd het regionale expertisecentrum vaak betrokken. De folder 'Vermissing voorkomen: 15 tips' kwam tot stand dankzij een samenwerking met ECD Contact, dat voor een frisse lay-out zorgde. De leuke cartoon van Griet Blockx op de voorpagina, was de kers op de slagroomtaart. Voortaan kan er uitgepakt worden met een helder en overzichtelijk document voor de mantelzorger om pre-

ventief aan de slag te gaan met de problematiek dwaal-of doolgedrag.

Documentaire 'Verdwaald in het Geheugenpaleis'

Documentairemaakster Klara Van Es maakte de documentaire 'Verdwaald in het geheugenpaleis' over 'leven met dementie door de ogen van personen met dementie'. Deze documentaire werd gedraaid in WZC De Bijster in Essen en gelanceerd in september 2010. Op verzoek van ECD Vlaanderen en in samenwerking met het productiehuis verzorgde ECD Orion ook in 2012 de voor- en/of nabespreking van de film op 3 verschillende gelegenheden (in dienstencentra en woon- en zorgcentra).

Dementievriendelijke gemeenten

Wilrijk

ECD Orion zette reeds in 2011 enkele stappen om begin 2012 een project 'dementievriendelijke gemeente Wilrijk' in te dienen naar aanleiding van de derde oproep hiertoe van de Koning Boudewijnstichting. Het project beoogt de levenskwaliteit en de sociale integratie van personen met dementie en hun mantelzorgers te verhogen, door lokale handelaren en horecazaken te informeren over en te leren omgaan met dementie. Jammer genoeg werd het project niet goedgekeurd door de KBS. Toch gaan we in 2013 verder met een 'light' versie van het project i.s.m. het district Wilrijk.

Ruppelstreek

Naast de organisatie van Praatcafé Ruppelstreek en de opzet van een project Vermist, werden in het kader van de dementievriendelijke gemeenten Ruppelstreek 'focus op de mens in dementie' nog een aantal projecten goedgekeurd waar ECD Orion en PGN Dementie nauw bij betrokken zullen worden:

- Project rond verlieservaring mantelzorgers i.s.m. PGN Dementie
- Project Dementie binnen opleiding polyvalent verzorgende van IMSIR i.s.m. ECD Orion en Vlaamse Alzheimer Liga
- Project familiegroep i.s.m. Vlaamse Alzheimer Liga, ECD Orion en CGG De Pont
- Organisatie van infoavonden in de 6 Ruppelgemeenten, waarvan er reeds twee gerealiseerd werden in Niel in 2012, met ECD Orion als gastspreker
- Oprichting van een Platform referentiepersonen dementie in de Ruppelstreek i.s.m. ECD Orion en CGG De Pont
- DementieNetwerk in de 6 Ruppelgemeenten opstarten i.s.m. de huidige partners van het Praatcafé

Music for Life, 'Onthou mens, vergeet dementie', Pluk de Dag

Zie bij 1. Informatieverstrekking.

4 Deskundigheidsbevordering

Bijdrage aan VTO-beleid van ECD Vlaanderen vzw

De partners van het DPA maakten onderling de afspraak om afwisselend de opleiding referentiepersoon dementie te organiseren. In 2012 was ECD Orion aan zet.

Op 17/01/2012 stonden 28 gemotiveerde referentiepersonen dementie in spe te trappelen om te starten aan een opleiding die hun denkwijze over dementie, en hopelijk ook hun attitude, helemaal zouden veranderen. De groep deelnemers kende een grote verscheidenheid aan werkervaringen. Jonge ergotherapeuten konden leren van zeer ervaren hoofdverpleegkundigen, die op hun beurt weer werden geënthousiasmeerd door werknemers uit de thuiszorgsector of de ziekenhuissetting. Het centrale woord van de opleiding was in ieder geval: leergierigheid. Er kwam geen stop op de vragen naar nog meer casuïstiek of verdieping.

Place tot be was Bibliotheek Permeke in Antwerpen. Het zeer ruime klaslokaal was nodig om theorie te kunnen afwisselen met heel wat nieuwe methodieken en oefeningen.

Joke Vermeir en Katja Van Goethem van ECD Orion begeleidden samen dag 1 en legden de klemtoon op kennismaking, structuur, inhoud van de opleiding en de verduidelijking van de praktijkopdracht. Dag 6 van de Opleiding Referentiepersoon stond in teken van de praktijkopdracht. Hilde Vanderlinden en Katja Van Goethem brachten verduidelijking in de functieomschrijving van een referentiepersoon en hoe hij/zij die taak goed kan invullen. Onze groep cursisten bleek plots bezorgd of en hoe ze zouden beantwoorden aan de verwachtingen. De lat werd (mede door hen zelf) zeer hoog gelegd. Op dag 6bis kregen de leidinggevenden de kans om te beluisteren wat hun pupillen konden betekenen in hun voorziening en hoe zij hen konden ondersteunen bij het opnemen van dit mandaat. De opkomst en het enthousiasme waren bijzonder hoog die 29^e februari. Ook hier waren Katja en Hilde van de partij.

Na de 7 basisdagen konden de deelnemers extra bagage opdoen tijdens 3 keuzedagen. Katja Van Goethem gaf volgende keuzedagen:

- Op 27 maart 'Vorming geven over Dementie' in Brugge
- Op 24 april 'Animatieve Grondhouding' in Leuven
- Op 22 mei 'Zorgen voor Jezelf' in Leuven
- Op 29 mei 'Spreken voor publiek' in Hasselt

De opleiding werd afgesloten op 19/06/2012 met de presentatie van de opdrachten en een fijne receptie. Iedereen ging tevreden, een pak wijzer en met heel wat bagage terug naar eigen werkvloer.

Naast de opleiding tot Referentiepersoon Dementie werkte ECD Orion ook actief mee aan het VTO-beleid van ECD Vlaanderen. Katja Van Goethem woonde 5 VTO-vergaderingen bij die telkens een hele dag duurden. Bovendien werd de Impuls:' Lesgeven over dementie aan het onderwijs' op 27/11 in Gent verzorgd door zowel Hilde Vanderlinden als Katja Van Goethem. Deze laatste schreef eveneens een bijdrage over 'Zelfzorg' aan het handboek: 'Dementie: van begrijpen naar begeleiden'.

Verderzetting Aan de slag met 'Pluk de Dag'

Voor het eerst sedert 2009 kende de vraag naar Pluk de Dag-dialogen in 2012 een terugval. Bijna alle diensten-centra hadden immers de afgelopen jaren 1 of 2 Pluk de Dag-dialogen op hun programma gezet en de formule leek opgebruikt. Toch blijft deze methodiek ook handig om vormingen in te vullen. Een 8-tal keer werd Pluk de Dag gevraagd als vormingsthema.

In navolging van het succes in de provincie Antwerpen stelde ECD Memo deze methodiek voor aan de voorzieningen in de provincie Vlaams-Brabant. In 2012 werden 6 Pluk de Dag-dialogen georganiseerd in opdracht van ECD Memo.

Terugkomdagen voor Referentiepersonen Dementie

Het 4-daagse vervolgtraject 'Terugkomdagen Referentiepersoon Dementie' van het schooljaar 2010-2011 werd in 2012 hernomen. Deze dagen bevatten telkens een inhoudelijk deel (voormiddag) met vorming over een nieuw thema en een leermoment (namiddag) aan de hand van casuïstiek en creatieve methodiek(en). Doelpubliek was nieuwe afgestudeerde referentiepersonen uit de provincie Antwerpen en referentiepersonen die de eerste keer niet konden deelnemen. Er werd bewust geen onderscheid gemaakt tussen RIZIV-referentiepersonen (gesubsidieerden) en niet-RIZIV-referentiepersonen.

De 'Terugkomdagen' werden op twee plaatsen tegelijkertijd aangeboden, met name in Turnhout en Mechelen (in de lokalen van CGG De Pont). ECD Orion was partner bij de voorbereiding en de uitvoering ervan in Mechelen.

Eenzelfde programma als in 2010-2011, gespreid over het najaar en het voorjaar, werd gevolgd:

- 9/10/2012: 'Referentiepersoon dementie: waarheid, durven of doen?': uitwisseling over het eigen functioneren als referentiepersoon dementie
- 4/12/2012: 'Kritische families hebben (on)gelijk?'
- 5/02/2013: 'Met je rug tegen de muur!': omgaan met (on)macht
- 16/04/2013: 'Aan de slag': kennismaking met nieuwe methodieken voor gespreks-, info- en vormingsmomenten

In Mechelen namen 13 referentiepersonen en in Turnhout 15.

Aanbod van allerlei vormingen op maat voor WZC's, thuiszorgdiensten, scholen, enz.

In 2012 gaf ECD Orion in totaal zo'n 304 uur vorming, verdeeld over 86 sessies, met als doelpubliek professionelen, artsen, familie, mantelzorgers, studenten,... Deze uren werden gespreid over: 145,5 uur i.o.v. ECD Vlaanderen (Fe-Bi 78 uur, Opleiding Referentiepersoon Dementie 32 uur, overige 35,5 uur) en regionale vormingen (waarden en normen: 14 uur, basisvormingen: 16 uur, Pluk De Dag: 23 uur, omgaan met moeilijk hanteerbaar gedrag en onmacht: 28 uur, overige: 77,5 uur). Deze vormingen waren meestal kortstondig van aard (1 of 2 dagdelen). Soms ging het om meerdaagse vormingen en in één geval ging het ook om een op maat gemaakt meerdaags traject.

Buiten bovenstaande vormingen, kwamen volgende thema's nog aan bod: op bezoek gaan bij een persoon met dementie, voeding en dementie, angst en agressie en vermissing.

Aan het brede publiek, studenten, mantelzorgers en familieleden werd in totaal 32,5 uur aan vorming of infosessies gegeven. Voor professionelen kwam dit op 271,5 uur vorming.

Palliatie en Dementie i.s.m. de Netwerken Palliatieve Zorg van de provincie

De organisatie van studiedagen rond dit thema werd omwille van andere prioriteiten verdaagd naar 2013.

Gevolgde vormingen

Daarnaast volgden de medewerkers van ECD Orion zelf ook nog enkele opleidingen:

- **Interregionale conferenties**
Conferenties in 's Hertogenbosch op 05/04/2012 en Geel 25/09/2012
Naar een andere beeldvorming: Internationale werkconferenties voor participanten van de koplopergemeenten uit De Kempen (BE), Noord-Brabant (NL), Limburg (NL) en Krefeld (DE). Gemeenten uit Vlaanderen en Nederland werken samen verder aan een genuanceerde beeldvorming over dementie: personen met dementie zijn volwaardige burgers, met beperkingen, maar zeker ook met mogelijkheden.
- **Ontspoorde zorg**
Het regionaal overleg oudermisbehandeling organiseerde 19/04/2012 een informatienamiddag met als thema 'Ontspoorde Zorg'. De namiddag werd voorgezeten door verschillende partners uit het werkveld die regelmatig te maken krijgen met situaties waarin de zorg ontspoord is. De rol van de verschillende diensten in die zorg werd toegelicht, als ook de ondersteuningsmogelijkheden en leemtes in het werkveld.
- **Levensvragen**
Vereenzaming, depressie en zelfdoding zijn een reëel probleem bij een grote groep ouderen. Is het probleem werkelijk zo groot als men denkt en hoe gaan we hier als mantelzorger/professional dan mee om? Dit alles werd toegelicht op 31/05/2012 door professionals die ouderen begeleiden bij levensvragen en georganiseerd door Hogere Leergangen voor Fiscale en Sociale Wetenschappen cvo, afdeling Seniorenconsulentenvorming.
- **De Ziekte van Korsakov**
19/6/2012 organiseerden ECD Meander en Paradox uit Oost-Vlaanderen een studienamiddag rond de ziekte van Korsakov. Niet enkel de ziekte werd geduid, ook de maatschappelijk sociale invalshoek werd bekeken. In de namiddag stonden er enkele workshops op het programma die o.a. omgangstips uit de doeken deden.
- **'Dementie, nu en straks'**
Op 22/10/2012 organiseerde het Davidsfonds (afdelingen Niel en Boom) een infoavond rond 'Dementie, nu en straks'. Sprekers van dienst waren Jurn Verschraegen (ECD Vlaanderen) en prof. Dr. Christine Van Broeckhoven. ECD Orion kreeg de kans om hun werking, projecten, inloophuis,... voor te stellen aan het publiek via een infostand.
- **Mini-symposium nav het 5-jarig bestaan van het dagziekenhuis geriatrie sint-Jozef Mortsel**
Op 28/03/12 werd op initiatief van Dr Mulkens een mini-

symposium georganiseerd. Er werd eerst een overzicht gegeven rond de ontwikkeling van zorgpaden in Vlaanderen en het nut daarvan. Daarnaast gaven verschillende medewerkers van het dagziekenhuis, waaronder een psychologe en een ergotherapeute, toelichting bij hun werkgebied binnen de diagnosestelling dementie in het dagziekenhuis.

- **Gezondheidsdag 20/01**

Deze studievoormiddag vond plaats op 20/01/2012 in de Bell-Toren in Antwerpen, en was een initiatief van het Lokaal Sociaal Beleid Antwerpen. Het gezondheidsbeleid van de stad Antwerpen en de visie van het OCMW op eerstelijnszorg waren hierin belangrijke thema's.

- **Symposium Jongdementie**

Dementie treft niet enkel de oudere bevolking, ook jonge mensen kunnen getroffen worden door de ziekte. De Vlaamse Alzheimer Liga organiseerde hieromtrent een symposium op 17/11/2012 in Antwerpen. De doelstelling van deze voormiddag was bestaande taboes te doorbreken door aandacht te schenken aan alle fases van de aandoening en zowel jongere als oudere mensen met dementie aan het woord te laten.

- **I-Brain & Ageing, een festival over uw rijpend brein**
Topexperten uit universiteiten in België en Nederland kleurden de affiche van het I-Brain & Ageing-festival op 25/11/2012 in Gent. Mensen verouderen niet enkel lichamelijk, ook ons brein gaat achteruit. Er werd een antwoord geformuleerd op de vraag 'Wat zijn mogelijkheden en grenzen van het verouderende brein?' en de bezoekers konden zowel een debatten, workshops als getuigenissen volgen.

- **IWT Flanders Care**

Flanders Care organiseerde op 23/01/2012 een infosessie rond twee nieuwe oproepen voor demonstratieprojecten in Antwerpen. Flanders Care heeft als opdracht kwaliteitsvolle zorg te verbeteren en verantwoord ondernemerschap te stimuleren. Hiervoor doen ze beroep op demonstratieprojecten met als thema's preventie, zelfredzaamheid, revalidatie, zo lang mogelijk thuis blijven wonen en isolement doorbreken. Geïnteresseerden waren welkom op deze infosessie die werden georganiseerd in elke Vlaamse provincie.

- **Coaching en werken met groepen: Pia De Wagtere (Tabor)**

ECD Vlaanderen organiseerde deze cursus voor alle geïnteresseerde regionale medewerkers. 2 medewerkers van ECD Orion schreven zich in, maar jammer genoeg werd deze cursus onderbroken na enkele sessies wegens ziekte van de lesgever.

5 Concept- en methodiekstudie; studie en onderzoek

Zorgpad Dementie

ECD Orion maakt deel uit van de werkgroep rond de uitwerking van een Zorgpad Dementie binnen de provincie Antwerpen in de regio Malle-Zoersel, dat gelanceerd werd in september 2010. De werkgroep komt nog 2 maal per jaar samen om de werking van het Zorgpad te evalueren en bij te sturen.

ECD Orion stelde het zorgpad ook voor op de Algemene Vergadering van SEL Amberes, dat geïnteresseerd is om een dergelijke zorgpad ook uit te bouwen binnen haar werkgebied.

6 Signaalfunctie

ECD Orion wil verschillende lacunes aangeven naar de verschillende overheden toe.

De belangrijkste zijn:

- ECD Orion blijft de aandacht vestigen op de nood aan (vooral psychische) ondersteuning bij de mantelzorgers en hoopt daar met het Inloophuis Dementie deels aan tegemoet te kunnen komen.
- Partners en ouders van personen met jongdementie komen nog steeds regelmatig terecht bij ECD Orion met de klacht dat er weinig geschikte opvang voor deze mensen is en dat zij nog steeds terechtkomen in de psychiatrie of in de klassieke woon- en zorgcentra of dagverzorgingscentra waar de gemiddelde leeftijd veel hoger ligt. ECD Orion signaleert deze problematiek aan ECD Vlaanderen.
- Mantelzorgers van personen met dementie klagen dikwijls over de lange weg die men moet afleggen alvorens men een diagnose krijgt. De partners van het DementieNetwerk Provincie Antwerpen willen samen proberen daaraan iets te verhelpen door verschillende projecten op te zetten ism of voor huisartsen.

7 Loyauteit en samenwerking tussen de negen expertisecentra onderling en ECD Vlaanderen vzw

Samenwerking met SEL, provinciale en lokale overheden

ECD Orion maakt als netwerkorganisatie deel uit van SEL Amberes en SEL Mechelen (samen met PGN Dementie)

en kan uitgenodigd worden op een MDO indien dit gewenst is.

Verder maakt ECD Orion deel uit van de stuurgroep Nachtzorg.

ECD Orion was samen met de firma Pfizer betrokken bij een 7-tal infosessies rond dementie voor het brede publiek in de regio van SEL Amberes.

ECD Orion maakt deel uit van de stuurgroep 'Zorgpad dementie Malle-Zoersel', waarvan de werking ook zal opgenomen en aangepast worden voor andere regio's binnen SEL Amberes.

ECD Orion is lid van twee provinciale werkgroepen, ouderenzorgoverleg en ouderenmis-(be)handeling, waar projecten uitgewerkt worden samen met verschillende partners van het werkveld, in samenwerking met het provinciebestuur.

Binnen het kader van de provinciale werking houdt het DementieNetwerk Provincie Antwerpen 3 keer per jaar een beleidsvergadering (met de beleidsverantwoordelijken en de coördinatoren van elke partner van het DPA en een vertegenwoordiger van de provincie). Binnen deze vergadering wordt het beleid van de 3 partners op mekaar afgestemd.

ECD Orion maakt ook deel uit van de stedelijke werkgroepen 'Dementie' en 'Platform Ouderenzorg', beiden voorzeten door Lokaal Sociaal Beleid Antwerpen.

Samenwerking met andere regionale ECD's en DPA

ECD Orion is deel van het DPA, samen met ECD Tandem (Turnhout) en PGN Dementie (Lier). Het DPA verspreidt gezamenlijk een folder, werkt samen aan bepaalde projecten die afgestemd worden in het provinciaal medewerkersoverleg en ondersteunt provinciale activiteiten. Op 21/11/2012 werd er een 'Denkdag' georganiseerd met de medewerkers en het beleid van het DPA o.l.v. Tom Wouters. Doel was om de visie van het DPA voor de komende jaren vast te leggen en de samenwerking verder te verankeren.

Samenwerking met ECD Vlaanderen vzw

Zie 4.1 Bijdrage aan VTO-beleid van ECD Vlaanderen vzw.

9

Paradox

Expertisecentrum Dementie
Oost-Vlaanderen

Molenaarsstraat 34, 9000 Gent
t 09 233 14 38 – f 09 233 95 65
paradox@dementie.be

Interne organisatie

Directie

Dirk Dhondt

Medewerkers:

Christian Verelst: coördinator, ergotherapeut/maatschappelijk assistent, halftijds

Sabine Boerjan: projectverantwoordelijke, logopediste, halftijds (gedurende 4 maanden voltijds ter tijdelijke vervanging van Nadine Praet)

Nadine Praet: vormingsverantwoordelijke, ergotherapeute, halftijds gedurende 8 maanden

Ann Kestens: administratief medewerkster, grafisch vormgeefster, halftijds (gedurende 4 maanden vervangen door Klaartje Osselaer ifv zwangerschap)

Veerle De Bou: verantwoordelijke informatie en documentatie, verpleegkundige, 2/5

Stuurgroep ECD Paradox

Dirk Dhondt, algemeen directeur

Dr. Thierry Goetghebuer: huisarts en CRA WZC Sint-Jozef vzw

Christian Verelst, coördinator ECD Paradox

Locatie

Het Expertisecentrum Dementie Paradox verhuisde in januari 2012 naar een nieuwe locatie in de Molenaarsstraat 34, te Gent. Dankzij de nieuwe locatie zijn, is het ECD zichtbaarder in het straatbeeld en makkelijker bereikbaar.

9

▲ Bibliotheek Paradox

1 Informatieverstrekking

Informatieverstrekking gebeurde voornamelijk via onze uitgebreide bibliotheek, maar vragen bereikten ons ook telefonisch of per mail of via andere kanalen zoals vorming of via het Praatcafé Dementie.

De bibliotheek kreeg een nieuwe locatie, die zo optimaal mogelijk en aantrekkelijk werd ingericht om tegemoet te komen aan de noden van de bezoekers ervan.

Bezoekers bestonden uit zowel professionele hulpverleners als mantelzorgers. Opvallend voor 2012 is dat het aandeel van studenten die de weg vonden naar het expertisecentrum zeer groot was.

▲ Laagdrempelig Informatiecentrum

De afstemming van het digitaliseren met het documentatiecentrum Foton en ECD Vlaanderen werd verdergezet in 2012.

Het Expertisecentrum Dementie Paradox werd op verschillende lokaties gevraagd om haar werking toe te lichten (vnl. zorgorganisaties en scholen).

2 Uitbouwen van een informatie- en adviesfunctie aan mantelzorgers en betrokkenen rond cliëntsituaties

Cliëntvragen

Heel wat verschillende vragen bereikten ons over alle aspecten die te maken hebben met dementie. Naast de vragen rond algemene zaken met betrekking tot dementie, zagen we een toename van het aantal heel specifieke zaken, bv. specifieke vormen van dementie.

Forum jongdementie

In samenwerking met de Alzheimer Liga regio Gent, werd er in 2011 gestart met een 'forum jonge personen met dementie'.

Het programma voor 2011/2012 liep verder en een nieuw programma werd opgesteld in samenwerking met de Vlaamse Alzheimer Liga regio Gent voor de werking van 2012-2013. De bijeenkomsten worden geleid door een medewerker van ECD Paradox en van de Alzheimer Liga, aangevuld met een externe spreker per thema.

- 29/02/2012: Juridische aspecten bij dementie op jonge leeftijd
- 09/05/2012: Praktische ondersteuning in de zorg voor jonge personen met dementie
- 03/10/2012: Zinnvolle momenten delen
- 05/12/2012: Moeilijk hanteerbaar gedrag, een uitdaging

3 Sensibilisering

Door het organiseren of ondersteunen van sensibiliserende activiteiten wil ECD Paradox de bredere bevolking bereiken, hun kennis omtrent dementie verruimen en meewerken aan een positieve beeldvorming ten opzichte van de ziekte.

Ook de beeldvorming ten aanzien van de hulp- en dienstverlening aan personen met dementie en hun omgeving is een belangrijk aandachtspunt.

Website

De website www.ecd-paradox.be werd voortdurend verder bekend gemaakt. Via de website, die regelmatig aangepast wordt, kunnen mensen informatie krijgen over onze werking, actuele initiatieven, alsook de bibliotheek-catalogus bekijken.

Praatcafé Dementie

De nood aan lotgenotencontact werd in Oost-Vlaanderen voornamelijk ingevuld via 10 Praatcafés Dementie. De Praatcafés Dementie zijn het resultaat van samenwerking van verschillende organisaties uit eenzelfde regio. Vanuit het ECD worden deze initiatieven voornamelijk inhoudelijk ondersteund en opgevolgd. Een medewerker van ECD Paradox nam telkens deel aan de 6 stuurgroepvergaderingen uit onze regio die telkens vijf keer samen kwamen. ECD Paradox ondersteunde in 2012 de Praatcafés Dementie in de regio's Vlaamse Ardennen (Oudenaarde), Gent, Lochristi, Leie & Schelde, Meetjesland en Vlaamse Ardennen (Zottegem-Herzele-Lierde). Dit laatste Praatcafé Dementie werd nieuw opgestart in 2012. De officiële opening met persmoment vond plaats op 7 november; het eerste praatcafé startte op 27 november met een optreden van Raf De Bruyn.

De andere regio's werden ondersteund door de collega's van ECD Meander.

In samenwerking met ECD Meander bracht ECD Paradox dit jaar opnieuw de regio's samen op een provinciaal overleg. De praatcafés uit de provincie werden geëvalueerd en ervaringen werden uitgewisseld.

Een gemeenschappelijke folder en affichecampagne voor 2013 werd uitgewerkt met ondersteuning van de provincie Oost-Vlaanderen. Dit ter duidelijkheid en uniformiteit van het concept Praatcafé Dementie. Daarnaast werden eveneens beachvlaggen gemaakt voor elk Praatcafé Dementie teneinde het initiatief nog duidelijker in beeld te kunnen brengen.

De website www.praatcafedementie.be ging in 2012 operationeel. Bezoekers vinden hier op een heel makkelijke manier info over de verschillende praatcafés in de provincie Oost-Vlaanderen.

I-brain

ECD Paradox werkte actief mee aan het I-brainfestival, een festival over het rijpend brein dat werd georganiseerd door Breinwijzer vzw. In afstemming met ECD Vlaanderen was het regionaal Expertisecentrum aanwezig in de Bijloke op 25 november.

Music for Life

Ook ECD Paradox werkte mee aan de campagne van StuBru 'Music for Life'. De campagne werd mee bekend gemaakt en regionale acties werden ondersteund. Zo konden veel organisaties ondersteund worden door informatie te voorzien die kon gebruikt worden op standen allerlei. Medewerkers van Paradox waren in de actieweek zelf aanwezig met een informatiestand tijdens congressen die werden georganiseerd in het kader van de campagne in het AZ Sint-Lucas en UZ te Gent.

Naast het ondersteunen van acties, werd er ook een eigen initiatief georganiseerd. Medewerkers van het expertisecentrum trokken de straat op om mensen die een badge hadden opgespeld te bedanken met een 'thumbs up-I like!' sleutelhanger. Op een minimum van tijd werden 150 sleutelhangers verdeeld. Er werden foto's genomen van de gelukkigen en op de eigen website geplaatst,

waar ze opgevraagd konden worden. Op die manier vonden opnieuw heel wat mensen de weg naar het expertisecentrum.

Nieuwsbrief

We verstuurden in 2012 opnieuw tweemaal een nieuwsbrief. Via dit kanaal hielden we onze contactpersonen op de hoogte van de werking en activiteiten van het ECD. Naast de nieuwsbrieven werden nog korte nieuwsflashes ad hoc verstuurd afhankelijk van ontwikkelingen.

Projecten in het kader van dementievriendelijke gemeenten

In de regio Eeklo loopt nog steeds het 5 jaren project 'Koppig dementievriendelijk Eeklo'.

Doelstellingen voor het jaar 2012 waar ECD Paradox actief aan meewerkte:

- Installeren van een infopunt dementie: dit is gerealiseerd in eerste instantie door een vast moment in de maand, na bijsturing werd dit een interne medewerker die steeds kan worden gecontacteerd bij casussen met betrekking tot dementie. Deze stadsmedewerker staat in nauw contact met het expertisecentrum dementie.
- Opleiding van het stadspersoneel: deze vormingen werden gegeven door ECD Paradox
- Informatienamiddag voor geïnteresseerden op 19 oktober. Een medewerker verzorgde deze namiddag in CC de Herbakker. Er waren ongeveer 120 aanwezigen.

In Assenede werd een nieuw project goedgekeurd. De eerste verkennende gesprekken met het expertisecentrum dementie vonden reeds plaats. Een vervolg wordt verwacht in 2013.

In Aalter werd er geen project goedgekeurd, maar gingen desalniettemin toch van start met dementievriendelijke acties. Naast inhoudelijke ondersteuning was ECD Paradox zichtbaar op een filmvertoning 'verdwaald in het geheugenpaleis' met nabespreking op 20 september. Hierop waren ongeveer 150 mensen aanwezig.

4 Deskundigheidsbevordering

Gegeven vorming

In 2012 werden er 107 vormingen gegeven. Alles bij elkaar hebben werden in 341,5 vormingsuren 3015 mensen bijgeschoold.

Het overgrote deel van de vormingen had als doelpubliek professionals (74). Slechts 21 vormingsmomenten waren bedoeld voor een uitsluitend niet-professioneel publiek en 3 voor een gemengd publiek. Twee vormingsmomenten waren specifiek gericht naar studenten.

In vergelijking met het werkingsjaar 2011, kunnen we stellen dat de vormingsvragen en aanbod opnieuw zeer licht steeg.

Het gemiddeld aantal deelnemers aan een vorming was 28 personen. Uitgenomen van deze uitschieters kunnen we zeggen dat het streefcijfer van 20 tot 25 deelnemers (ifv efficiëntie en praktijkgerichtheid) bewaard bleef.

Bovenstaande registraties van vormingen betreffen zowel vormingen op vraag van organisaties als vormingsmomenten georganiseerd door ECD Paradox, exclusief de opleiding referentiepersoon dementie (zie verder).

Samenwerking OCMW Gent

In 2012 werd de bestaande samenwerking met OCMW Gent verder uitgebouwd voor de volgende drie jaar. Er werd overeengekomen dat ECD Paradox in de komende 3 jaar zal zorgen voor opleiding en ondersteuning in 60 sessies.

Open studiedagen

Naast vormingen op vraag organiseerde ECD Paradox in 2012 een open studiedag.

Op 20 november vond de studiedag 'Dementie: familie en zorg – een evenwicht tussen ondersteuning en samenwerking' plaats te Gent. Er waren 123 aanwezigen en had plaats in vormingsinstituut Guislain te Gent.

Programma:

- De zorgdriehoek (Sabine Boerjan)
- Onderhandelde zorg (Iris Decoster)
- Het belang van de ondersteuning van de mantelzorgers (Dr. Birgitte Schoenmakers)
- Familie: een belangrijke schakel in de zorg (Huub Buijssen)
- Familie: een evenwicht tussen samenwerking en ondersteuning (Huub Buijssen)

In samenwerking met het collega expertisecentrum dementie Meander werd er nog een studienamiddag op dinsdag 19 juni georganiseerd. De namiddag had als thema 'De ziekte van Korsakov'. Het programma:

- Duiding van de ziekte (Bart Schepers)
- Korsakov, maatschappelijk sociale invalshoek (Ingrid Van Vaerenberg)
- Workshops:
 - Omgangstips voor personen met Korsakov in de thuiszorg (Nele Dejonckheere)
 - Omgangstips voor personen met Korsakov in de residentiële setting (Ria Guns)
 - De persoon met de ziekte van Korsakov en zijn plaats in de maatschappij (Bart Schepers en Guy Lorent)

Die dag mochten we 121 personen ontvangen in zaal Steenpoort te Dendermonde.

Werkgroep logopedie en dementie

De werkgroep logopedie & dementie kwam drie keer samen in 2012 (16/01/2012, 21/05/2012, 15/10/2012).

Thema's die aan bod kwamen waren de volgende:

- Overlopen gevolgd studiedagen (kennisoverdracht)
- Scripties: begeleiding van leden vanuit de WG, voorstellen uitwerken, resultaten bespreken
- Bespreking wetenschappelijke artikels van eigen leden
- Laxeermiddelen en slokstoornissen
- Voedselweigering
- Casussen bespreken
- Actualiteiten
- Werkdocument maaltijdgebeuren bij personen met dementie.

In de werkgroep zijn 21 leden actief met een gemiddelde van 15 aanwezigen per bijeenkomst, soms aangevuld met stagiaires of genodigden.

Een medewerkster vanuit Paradox volgt deze vergaderingen in functie van zowel het bieden van ondersteuning, netwerking als contact met het werkveld.

Vermissing

In 2012 werd er heel wat gerealiseerd op het gebied van het protocol 'vermissing'. De basis hiervoor werd al veel

eerder gelegd, de resultaten laten zich nu zien. In verschillende politiezones werd het protocol ondertekend in samenwerking met de betreffende woonzorgcentra. Dit was het geval voor de zones Leie en Schelde, Eeklo, Puyenbroek, Aalter/Knesselare.

In de regio groot-Gent werden alle voorbereidingen getroffen en zal dit gefinaliseerd worden begin 2013.

Daarnaast zijn er nog verschillende zones die de basis gelegd hebben.

Bij alle projecten hieromtrent is het Expertisecentrum Dementie Paradox actieve partner.

Dialogen rond dementie

'Dialogen rond dementie' zijn 4 ontmoetingsmomenten voor professionals (en laatstejaarsstudenten) waarbij er rond een vooraf bepaald thema gedialogeerd kan worden. (concept: ECD Memo) Een ervaringsdeskundige vanuit het werkveld geeft input vanuit zijn/haar expertise, terwijl een medewerker van het Expertisecentrum het gesprek in goede banen leidt. Bedoeling is om ervaringen uit te wisselen met andere professionals en stil te staan bij de manier waarop men omgaat met personen met dementie.

De concrete thema's waren:

- 27/03/2012: Is het dementie, depressie of beide? Ondersteuning: een evenwicht tussen veiligheid en autonomie.
- 26/06/2012: Ken ik jouw levensverhaal? Om te begrijpen wie je nu bent.
- 25/09/2012: Liefdevol omarmen...!! Hoe kan ik blijvend goede zorg bieden? De verzonken fase bij personen met dementie.
- 27/11/2012: Als het einde nadert...wil of wet? Wilsverklaring en euthanasie bij personen met dementie.

De dialogen rond dementie duren twee uur en vinden plaats tijdens het middagmoment tussen 12u en 14u.

Opleiding referentiepersoon dementie

De opleiding tot referentiepersoon dementie werd in 2012 in Oost-Vlaanderen door ECD Paradox georganiseerd.

Ook deze keer was de opleiding reeds lang voor aanvang volzet. Zowel mensen uit de residentiële setting als thuiszorg waren vertegenwoordigd, hoewel het toch voornamelijk mensen uit de residentiële settings waren die de opleiding volgden.

De cursisten werden klaargestoomd om hun opgedane kennis en attitudes om te zetten in de praktijk en over te dragen naar hun collega's. De opleiding werd gerealiseerd in nauwe samenwerking en afstemming met ECD Vlaanderen.

▲ Kersverse referentiepersonen dementie

5 Concept- en methodiekstudie; studie en onderzoek

In voorbereiding van een nog uit te geven publicatie, werd er reeds een diepgaande literatuurstudie verricht met betrekking tot 'dementie en voeding'. De publicatie wordt verwacht medio 2013 in samenwerking met uitgeverij acco.

6 Signaalfunctie

Op regionaal niveau nam het expertisecentrum deze taak op door actief deel te nemen aan verschillende overlegorganen. Een aantal van deze overlegmomenten zijn structureel georganiseerd, andere waren eenmalig.

Stuurgroepen praatcafés dementie

ECD Paradox participeerde aan de stuurgroepen van de praatcafés dementie. Deze stuurgroepen kunnen we beschouwen als regionale netwerken dementie. Het is een voorbeeld van samenwerking binnen één regio, waar het ECD een signaalfunctie heeft.

Nauwe samenwerking met het ECD Meander was hierbij onontbeerlijk om een provinciaal draagvlak te kunnen creëren.

NOGGGG

ECD Paradox werd netwerkpartner van NOGGGG (netwerk ouderen geestelijke gezondheidszorg regio groot Gent).

De partners van het netwerk engageren zich om binnen de regio en binnen de mogelijkheden die elke partner ter beschikking staan, een zo goed mogelijk samenhangend zorgaanbod te organiseren voor de omschreven doel-

groep. Hiertoe dienen zij de noden van deze doelgroep te detecteren en in samenwerking alternatieven voor te stellen en uit te werken.

Het netwerk kwam 4 keer samen in 2012 en organiseerde op 29 maart een informatie en communicatiemoment. We konden 80 personen verwelkomen.

Project- en werkgroepen

Naast de regionale georganiseerde netwerken, nam ECD Paradox ook een signaalfunctie op in overlegmomenten met verschillende organisaties en/of hulpverleners binnen eenzelfde thema. Zo participeerden we aan een werkgroep rond jongdementie, namen we verder de coördinerende functie op van de werkgroep logopedie en dementie en participeerden we aan verschillende regionale welzijns-overlegmomenten.

Samenwerking provincie Oost-Vlaanderen

Om de tendensen met betrekking tot dementie op provinciaal vlak te kunnen blijven situeren kwamen ECD Paradox, ECD Meander en een afgevaardigde van de provincie Oost-Vlaanderen in het voorjaar samen om zaken uit te wisselen.

Provinciale overlegplatformen

Dhr. Dhondt, directeur van ECD Paradox, nam deel aan diverse provinciale overlegplatformen in het kader van wonen en welzijn. Hij participeerde tevens in de stuurgroep van de pilootprojecten woonzorgcentra.

Binnen netwerkorganisatie Tabor participeerde de directeur aan de directieoverleggroepen en aan de beleidsadviesgroep Tabor.

Regionaal woonde dhr. Dirk Dhondt de verschillende bijeenkomsten bij van het coördinatiecomité en waren er diverse contacten met het OCMW Gent.

Overleg met Vlaamse en federale overheid

Dirk Dhondt participeerde vanuit zijn functie als lid van de Raad van Bestuur van ECD Vlaanderen aan overlegmomenten met de Vlaamse Overheid.

7 Loyaliteit en samenwerking tussen de negen expertisecentra onderling en het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen vzw

Provinciale samenwerking

Er is een zeer nauwe samenwerking met het collega ECD Meander in onze provincie.

We kwamen driemaal structureel samen voor overleg rond de algemene afstemming. Los van deze samenkomsten, waren er verscheidene overlegmomenten in het kader van specifieke projecten.

Collega ECD's

Contacten met collega ECD's uit andere provincies verliepen ad hoc. Uitwisseling van informatie, ondersteuning rond hulpvragen en vormingsvragen,... zijn zaken die in een aangename sfeer verliepen.

ECD Vlaanderen

Ook met het ECD Vlaanderen werd nauw samengewerkt. Actieve aanwezigheid op de werkgroep VTO was hierbij essentieel om afspraken te kunnen maken en een planning te opstellen.

Het medewerkersoverleg met de collega's van alle expertisecentra in Vlaanderen werd telkens bijgewoond.

Huisstijl

Het Expertisecentrum Dementie Paradox heeft zijn eigen logo, slogan en huisstijl dewelke gebruikt worden wanneer er extern wordt gecommuniceerd (folders, flyers, vormingen, visitekaartjes, affiches,...). De huisstijl van ECD Paradox is afgestemd op de huisstijl van ECD Vlaanderen door consequent gebruik te maken van dezelfde pantone kleuren.

Sophia

Expertisecentrum Dementie
West-Vlaanderen

Budastraat 20 – 8500 Kortrijk
t 056 32 10 75 – f 056 32 12 00
sophia@dementie.be

Interne organisatie

Algemeen directeur

Dhr. W. Baeckelandt

Opdrachten

Expertisecentrum dementie Sophia:

- coaching van medewerkers ECD Sophia
 - coördinator interne en externe contacten
 - Expertisecentrum dementie Vlaanderen vzw:
 - Net als de voorbijaande jaren was Dhr. Baeckelandt waarnemend voorzitter van de vereniging Expertisecentrum dementie Vlaanderen vzw.
- (Voor meer informatie, zie hoger)

Medewerkers ECD Sophia

Mevr. Charlotte Cool (master in de klinische psychologie)

- in dienst sinds 16/05/2011
- zwangschapsverlof vanaf 26/03/12 tot en met 13/08/12
- werkt 4/5de sedert 13/08/12
- neemt deel aan VTO-overleg ECD-Vlaanderen en de werkgroep jongdementie

Mevr. Ilse Masselis (gegr. in de psychologie)

- werkt 4/5^{de}

Intern overleg directie – medewerkers ECD Sophia

4 keer per jaar vindt er een overleg plaats tussen de medewerkers van het ECD en directie. Daarin worden ondernomen acties en geplande activiteiten besproken.

Werkingsgebied ECD Sophia

Regio Zuid-West-Vlaanderen

Regio Midden-West-Vlaanderen

1 Informatieverstrekking

Informatie over ziektebeeld dementie, omgaan met dementie en sociale kaart

ECD Sophia beschikt over een basisbibliotheek waar boeken, DVD's, video's, artikels, ed. kunnen uitgeleend worden.

Personen met heel gerichte literatuurvragen (meestal studenten) worden doorverwezen naar het documentatiecentrum van Foton.

Daarnaast zetten we mensen ook aan om gebruik te maken van de websites www.dementie.be of www.omgaan-metdementie.be.

Om mensen wegwijs te maken in de sociale kaart, doen we beroep op de boekjes 'wegwijs in de thuiszorg' van het SEL. Deze boekjes bieden een overzicht van welke thuiszorgdiensten er binnen een bepaalde regio bestaan en hoe die kunnen gecontacteerd worden.

Informatie over ECD Sophia

Het blijft een belangrijk aandachtspunt om de ruime bevolking te (blijven) informeren over het bestaan en de werking van ECD Sophia.

Daartoe werden in 2012 volgende accenten gelegd:

- Nieuwsbrief: In 2012 werd vanuit ECD Sophia gestart met het verspreiden van een regionale nieuwsbrief. Momenteel kent deze nieuwsbrief 400 abonnees. Vaste rubrieken die aan bod komen in deze nieuwsbrief zijn: aanbod ECD Sophia, regionale activiteiten, nieuws vanuit Vlaanderen, vraag en antwoord, vakliteratuur samengevat en interview met een expert.
- Dienstvoorstellingen: ECD Sophia werd op verschillende fora voorgesteld, oa. verschillende onderwijsinstellingen, ouderenvoorspraak, familieraden,...

- De moederorganisatie Woon en Zorg H. Hart participeerde in 2012 aan de Dag van de Zorg. Er werd doorheen het Woon- en Zorghotel een zorgroute uitgestippeld waar de deelnemers konden kennis maken met de verschillende initiatieven die het H. Hart aanbiedt. ECD Sophia had ook een stand op deze zorgroute.
- Stand en folder ECD Sophia: consulente van ECD Sophia waren op verschillende initiatieven aanwezig met de stand. Folders werden ook veel aangevraagd in 2012, oa. door RVT's, ziekenhuizen,...
- Vooral in de actieweek van Music for Life werden vaak folders aangevraagd.

2 Adviesverstrekking voor complexe zorg- en begeleidingssituaties

Mantelzorgers en familieleden van personen met dementie kunnen in ECD Sophia terecht voor advies en ondersteuning.

Onderwerpen die het vaakst aan bod kwamen tijdens deze gesprekken waren: omgaan met veranderd gedrag, zorgen voor jezelf als mantelzorger, verwerkingsproces, opvangmogelijkheden,...

In 2012 bereikten ons ook heel wat vragen van mantelzorgers van personen met jongdementie.

In de individuele contacten met hen voelden we ook heel vaak de behoefte om samen te komen met andere mantelzorgers en op die manier ervaringen en zorgen te kunnen delen. Dit resulteerde in de opstart van een praatgroep voor personen met jongdementie. (zie verder)

Ook hulpverleners vanuit eerstelijnsdiensten kunnen beroep doen op ECD Sophia wanneer zij het gevoel hebben niet voldoende te kunnen ingaan op de eerste vragen van mantelzorgers.

3 Sensibilisering

Music for life

Music for Life 2012 stond volledig in het teken van dementie. De bedoeling van de actie was het doorbreken van het taboe rond dementie en het opzetten van een genuanceerdere beeldvorming rond dementie.

Ook heel veel organisaties in Midden- en Zuid-West-Vlaanderen liepen warm voor deze actie. Massaal werden acties opgezet, oa. tentoonstellingen, poëzieavond, kerstmarkten met koren, samen zingen met personen met dementie, ... We kregen in ECD Sophia dan ook heel wat vragen naar folders en het uitlenen van de infostand.

ECD Sophia werkte daarnaast ook mee aan 2 acties.

De firma Goods3K organiseerde in samenwerking met Fitness Pure Senses te Brugge en Proudfield een groot-schalige sponsorloop. Heel Vlaanderen werd op 7 dagen tijd 24u op 24 doorkruist met een PrimeUT GPS tracker die steeds werd doorgegeven en iedere kilometer registreerde.

De sponsorloop startte op vrijdagavond 14/12 op de Grote Markt te Kortrijk. ECD Sophia was daarop aanwezig met een infostand. Er werd toen ook een bedanktactie aan gekoppeld. De eerste 30 mensen met een badge aan de stand ontvingen een goodiebag.

Onze moederorganisatie H. Hart organiseerde in de actieweek van Music for Life ook een sensibiliseringsactie. Er werd een korte film gemaakt over een aantal gebeurtenissen in het WZC oa. het bewonerskoor, het zingen bij een verjaardag, het versieren van de kerstboom, ... Dit filmpje werd gedurende een week vertoond op een groot scherm op de Grote Markt in Kortrijk. Als afsluiter van de actie werd de film ook vertoond voor het personeel in aanwezigheid van het bewonerskoor. Om het personeel te bedanken aandacht te hebben voor dementie, werd er opnieuw een bedanktactie aan gekoppeld vanuit ECD Sophia.

Praatcafé dementie leper – Kortrijk

In 2012 ging het praatcafé terug 4 keer door voor de regio Kortrijk en 4 keer voor de regio leper.

Onderwerpen die aan bod kwamen: omgaan met dementie, diagnostiek en behandeling van dementie, dementie en depressie en tijdige zorgplanning.

In leper kwamen er gemiddeld een 25-tal mantelzorgers, in Kortrijk een 40-tal.

Op het open praatcafé (waar ook professionele hulpverleners welkom zijn) werd de Britse documentaire 'Mum and me' vertoond gevolgd door een panelgesprek. Zowel in Kortrijk als leper telden we een 100-tal aanwezigen.

De consulente van het ECD Sophia waren op al deze praatcafés aanwezig met een boekenstand en om informatie te geven en vragen te beantwoorden van de aanwezige familieleden.

De consulente maken ook deel uit van de stuurgroep van het praatcafé dementie. Deze stuurgroep kwam in 2012 twee keer bijeen.

In september werd ook een bijeenkomst georganiseerd voor verantwoordelijken van DVC's en referentiepersonen

dementie van de verschillende RVT's van de regio Kortrijk. Bedoeling van deze bijeenkomst was om te beluisteren bij hen of zij het praatcafé voldoende kennen, of ze hier een meerwaarde in zien en hoe er met het promotiemateriaal omgesprongen wordt.

Praatgroep voor familieleden van personen met dementie

In 2012 werd er opnieuw van start gegaan met een praatgroep voor mantelzorgers van personen met dementie.

In 2011 organiseerde ECD Sophia ism. Ziekenzorg een 5-delige vormingsreeks voor mantelzorgers. Op het einde van deze reeks uitten een aantal deelnemers de wens om te blijven samenkomen. Dit resulteerde in de heropstart van de praatgroep.

Deze praatgroep kwam in 2012 al 2 keer bijeen met gemiddeld een 8-tal deelnemers.

De praatgroep wordt voorlopig nog begeleid door een consulente van ECD Sophia. Bedoeling is om op zoek te gaan naar een ervaringsdeskundige die deze groep verder kan begeleiden.

Praatgroep voor familieleden van personen met jongdementie

Steeds vaker kregen we in het ECD Sophia vragen rond de problematiek van jongdementie. Naar aanleiding van deze ontwikkeling organiseerden we op 20 november 2012 een bijeenkomst voor familieleden van personen met jongdementie. We mochten 10 deelnemers ontvangen. De bedoeling van deze bijeenkomst was het beluisteren van de noden en behoeften van mantelzorgers in het zorgen voor personen met jongdementie. Mantelzorgers konden elkaar ook beter leren kennen en met elkaar in dialoog gaan.

Het werd al snel duidelijk dat er in het reguliere hulpverleningscircuit niet altijd ruimte is voor 'familie van'. Daardoor betekende deze bijeenkomst veel voor de deelnemers. Ook al zijn de concrete ervaringen misschien verschillend, men deelt eenzelfde gevoel met elkaar. Een gevoel van onzekerheid, verdriet en angst voor hoe verder moet.

Daarnaast vroegen de deelnemers ook handvatten naar hoe ze best zelf omgaan met hun partner of ouder met jongdementie. Apathie, claimgedrag, hamsteren en onrust zijn een aantal gedragingen die aan bod kwamen. Deze gedragsproblemen worden als zeer emotioneel belastend ervaren. Hieraan gekoppeld kwam het thema zorgen voor jezelf aan bod. De deelnemers hadden hier graag tips rond ontvangen.

De groep besliste unaniem in de toekomst nog samen te willen komen. ECD Sophia organiseert vanaf 2013 vier keer per jaar een praatgroep. Het accent ligt op ontmoeting, maar er is ook plaats voor het aanbieden van informatie.

Mantelzorgnamiddagen ism. Ziekenzorg CM

In 2011 werd samen met Ziekenzorg een 5-delige vormingsreeks uitgewerkt voor mantelzorgers. Accent ligt op informatie-uitwisseling en ontmoeting.

Deze reeks werd in 2012 drie keer georganiseerd, nl. voor de regio Kortrijk, regio Roeselare en regio Poperinge.

Netwerking professionelen

Overlegplatform dementie Zuid-West-Vlaanderen

Het overlegplatform dementie Zuid-West-Vlaanderen kende zijn start op 23 januari 2013 met 35 deelnemers (zowel uit residentiële sector als uit thuiszorgorganisaties). Voorzitter van het OPD is ECD Sophia in een heel nauwe samenwerking met de stafmedewerker van SEL Zuid-West-Vlaanderen.

Op de startvergadering werd de historiek geschetst van de OPD's en werden de deelnemers zelf ook aan het werk gezet. In kleine groep werd er nagedacht over de opdracht en doelstellingen van een OPD en de meerwaarde van het OPD.

Deze ideeën werden verzameld en gebundeld in een overzicht, dat besproken werd op de 2de vergadering van mei. Daar werden ook de vaste items van het OPD bepaald, nl. voorstelling van een lid van het OPD, inhoudelijke punten (projecten, initiatieven,...), nieuws vanuit het ECD en mededelingen vanuit de groep.

Het OPD ging 4 keer door in 2012 met zo'n 30 tot 45 deelnemers.

Overlegplatform dementie Midden-West-Vlaanderen

Omwille van de uitgestrektheid van het gebied Midden-West-Vlaanderen werd beslist om 2 OPD's op te richten, nl. regio Poperinge-leper-Diksmuide en regio Roeselare-Izegem-Tielt.

Het OPD Poperinge-leper-Diksmuide werd in 2011 opgericht en ECD Sophia is lid van dit OPD.

Het OPD Roeselare-Izegem-Tielt bestaat al lang. Bedoeling is dat ECD Sophia lid wordt van dit OPD vanaf 2013.

4 Deskundigheidsbevordering

Vorming vanuit Vlaanderen

Opleiding tot referentiepersoon dementie

In 2012 werd er opnieuw een opleiding tot referentiepersoon georganiseerd in Boeverbos Brugge, waar we 25 deelnemers mochten op verwelkomen.

De begeleiding en logistieke ondersteuning van deze opleiding werd ook in 2012 terug volledig opgenomen door de consultants van ECD Sophia.

▲ Kersverse referentiepersonen dementie

Daarnaast stonden de consultants van ECD Sophia ook in voor dag 6 (de functie van referentiepersoon dementie waarmaken), dag 6 bis (namiddag voor leidinggevend) en dag 11 (voorstelling projecten en functie-omschrijving referentiepersoon dementie).

Impuls dementie

20/04 Moeilijk hanteerbaar gedrag – Provinciaal Noord-Zuid-Centrum Roeselare

Training in het omgaan met personen met dementie (ism. Fe-bi)

Deze module is bedoeld voor basishulpverleners, werkzaam in een privaat rusthuis of rust- en verzorgingstehuis. In deze module ligt de focus op oefeningen die aansluiten bij concrete levensechte situaties, maar ook op reflectie op ervaringen in de eigen praktijk.

Er werd in 2012 één training in-service gegeven in een WZC voor 10 personeelsleden.

Onderdompeling in de wereld van dementie (ism. Fe-bi)

ECD Sophia verzorgde twee onderdompelingen, één georganiseerd vanuit ECD Vlaanderen (28 deelnemers) en

één in-service voor een WZC uit Avelgem (14 deelnemers).

Vorming op maat

In 2012 werden in het totaal 52 uren vorming gegeven, waarvan 15,5 uren aan niet-professionelen en 36,5 uren aan professionelen.

We hebben via onze vormingen in het totaal 360 personen bereikt, waarvan 135 niet-professionelen en 225 professionelen.

De vormingen gegeven voor niet-professionelen betroffen meestal kortdurende basisvormingen voor grotere groepen.

Voor professionelen ging het meer om specifiekere vormingen voor kleinere groepen, vb. een team van een WZC.

Vorming gegeven door vrije vormingsmedewerkers

Door onze vrije vormingsmedewerkers werden in 2012 twee nabesprekingen gehouden bij de documentaire ‘verdwaald in het geheugenpaleis’. Daarnaast werd ook een basisvorming dementie gegeven van 1,5 uur aan 50 niet-professionelen.

Gevolgdde vorming

De consultants van ECD Sophia namen deel aan volgende vormingen:

- 17/04 Omgaan met een palliatieve bewoners
- 31/05 Dementieplan, één jaar later (georganiseerd door de OPD's)
- 12/12 Symposium Geheugenkliniek AZ Groeninge

5 Samenwerking

Samenwerking ECD Vlaanderen

Aanwezigheid van allebei de consultants op medewerkersoverleg: 23/02, 21/06 en 06/12.

Deelname VTO-overleg door consultant ECD Sophia

Samenwerking met ECD Foton

Op 15/03 en 19/11 was er een provinciaal overleg met het collega ECD Foton.

De provinciale studiedag rond vermissing werd in dit overleg voorbereid. Verder werden ook de werking van de OPD's en concrete projecten besproken.

Samenwerking provinciebestuur

Op 30 augustus werden de beide ECD's Sophia en Foton uitgenodigd bij het provinciebestuur. Daarin werd de werking van de OPD's bekeken en besproken hoe het provinciebestuur die werking evt. kan ondersteunen.

Samenwerking SEL

ECD Sophia maakt deel uit van de algemene vergadering van de 4 SEL's van West-Vlaanderen.

Er is een intense samenwerking met de SEL's inzake de OPD's.

Samenwerking Alzheimer Liga West-Vlaanderen

Op 15 september vond in Brugge de Werelddag dementie plaats. Dit is een organisatie van de Vlaamse Alzheimer Liga in samenwerking met de ECD's.

Er vond in mei ook een overleg plaats tussen de consultants van het ECD en de stafmedewerkster van de Vlaamse Alzheimer Liga. Daarin werd vooral ingegaan op de geschiedenis van de familiegroep in Kortrijk en de evt. heropstart ervan.

De stafmedewerkster werd ook uitgenodigd op het OPD in december om toelichting te komen geven over de werking van de Vlaamse Alzheimer Liga en het opstarten van familiegroepen.

Samenwerking 'De Misthoorn' Ingelmunster

De Misthoorn is een initiatief van woon- en zorgcentrum Maria Rustoord, OCMW en gemeente Ingelmunster.

De Misthoorn wil voor de inwoners van Ingelmunster een aanspreekpunt zijn, dicht in de buurt, waar men terecht kan met alle vragen rond dementie.

ECD Sophia maakt deel uit van de adviesgroep van de Misthoorn.

Samenwerking met de moederorganisatie

In 2012 volgden 2 personeelsleden van het H.-Hart de opleiding tot referentiepersoon dementie.

Zij nemen de functie ook op en krijgen hierin de nodige ondersteuning vanuit ECD Sophia.

Voor het personeel van het dagverzorgingscentrum werd een vorming gegeven door ECD Sophia over jongdementie en hoe ermee om te gaan.

6 Projectwerking

Vermissingen van personen met dementie

Op 19 maart 2012 werd door ECD Sophia en ECD Foton een provinciale studiedag georganiseerd rond het protocol vermissing bij personen met dementie. Deze studiedag richtte zich naar personeel van WZC en politiezones van West-Vlaanderen.

Deze studiedag ging door in provinciehuis Boeverbos en kende 62 deelnemers.

Tijdens deze studiedag werd door Alain Remue dieper ingegaan op het cijfermateriaal bij vermissing en de zoektocht. Daarna werd het woord gegeven aan 2 personeelsleden van een WZC en 2 vertegenwoordigers van politiezones. Zij vertelden hoe zij van start zijn gegaan met het protocol en hoe zij dit nu evalueren.

Eind 2012 werd ook een schrijven gericht aan alle politiezones van West-Vlaanderen met daarin de vraag of er reeds gewerkt wordt met het protocol en zo ja, wie er contactpersoon is binnen de zone.

Intussentijd werden ook al een aantal stappen gezet in de vertaling van het protocol naar de thuissituatie. Om dit te doen werd een werkgroep samengesteld die bestaat uit ECD Sophia, SEL, voorzitter LST Kortrijk en vertegenwoordigers van thuiszorgdiensten. Deze werkgroep kwam al twee keer bijeen om een leidraad en stroomdiagram uit te werken.

Dit zal dan verder bekeken worden op een werkgroep op West-Vlaams niveau.

PRoF 3 'Gepersonaliseerde rusthuiskamer van de toekomst'

In 2010 ontwikkelde een uniek en gemotiveerd consortium, een denktank van gebruikers, onderwijs- en kennisinstellingen, fabrikanten en beroepsorganisaties The Patient Room of the Future, een nieuw concept van patiëntenkamer. De partners bundelden na het succes van dit eerste project opnieuw de krachten en creëerden een verrassend concept voor leeftijdbestendig wonen, de 'Personalized Residence of the Future'. Een derde initiatief concentreert zich op de rusthuiskamer van de toekomst: PRoF 3.0 is geboren!

De 'Gepersonaliseerde rusthuiskamer van de toekomst' is het eindresultaat van een intensief vooronderzoek naar de behoeften en vragen op vlak van veroudering. De wereld rondom ons wordt in het kader van onze veroudering met steeds meer specifieke vragen geconfronteerd omwille van het toenemend aantal ouderen, de onvoldoende groei

van zorgverlening, de beperkte financiële mogelijkheden van de overheid, de optredende vereenzaming, enz. PRoF speelt hierop in door de verouderende persoon in zijn eigen leefomgeving centraal te stellen, met oog voor duurzaamheid, functionaliteit, gebruiksgemak en hedendaags design, en dit alles volgens de geldende Europese, nationale en regionale toegankelijkheidsnormen.

Het regionaal expertisecentrum Sophia werd lid van het groot consortium na de lancering van PRoF 2.0.

Op 25 september 2012 vond de lancering van het PRoF 3.0 plaats. Naar aanleiding hiervan werd een poster opgesteld, om de werking van ECD Sophia voor te stellen.

Innovate dementia

Innovate dementia is een Interreg IV-project gericht op het ondersteunen van de kwaliteit van leven van mensen met dementie. In België wordt dit project wetenschappelijk begeleid door LUCAS.

De ondersteuning die 'Innovate dementia' wil bieden aan mensen met dementie zal gebeuren door ruimtelijke omgevingsfactoren aan te passen of te implementeren zodat agitatie, onrust en dwaalgedrag voorkomen worden of verminderen.

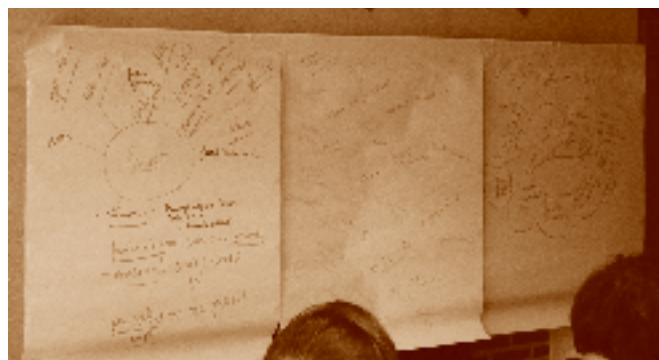
Het project bestaat uit 3 fasen: ontwerp en inventarisatie van interventies, implementatie in reële leefsituaties en evaluatie.

Voor het Living Lab België zet het onderzoeksconsortium een nauwe samenwerking op met de industriële partners vanuit het PRoF-consortium en met de regionale expertisecentra Sophia en Foton.

De bijdrage vanuit Sophia en Foton ligt op verschillende vlakken:

- Hulp bij de recrutering en organisatie van focusgroepen met betrokkenen (2012)
- Actieve medewerking bij de realisatie van de Living Labs (2013-2014)
- Bekendmaking en verdere valorisatie van de resultaten.

De eerste bijdrage werd reeds geleverd in 2012. Sophia en Foton engageerden zich voor het organiseren van de focusgroepen. Sophia nam de organisatie van de focusgroep voor professionele hulpverleners op zich. Deze focusgroep ging door op 18 december. De bedoeling van deze focusgroep was het verkrijgen van informatie van mensen die (dagelijks) met de problematiek van agitatie bij dementie te maken krijgen.

▲ *Innovate dementia*

Tandem

Expertisecentrum Dementie Antwerpen

Graatakker 4 – 2300 Turnhout

t 056 32 10 75 – f 056 32 12 00 - t/f 014 47 83 71

tandem@dementie.be

Het regionaal expertisecentrum dementie Tandem (verder ECD Tandem) is een vzw en heeft dus een raad van bestuur en een algemene vergadering. De dagelijkse werking wordt opgevolgd door een coördinatieteam. Daarnaast wordt het ECD Tandem inhoudelijk ondersteund door een stuurgroep die ongeveer 6 keer per jaar samenkomt. Binnen alle (beleids)organen van de vzw zijn vele zorgactoren actief, zowel woon- en zorgcentra, thuiszorgdiensten, ziekenhuizen als mutualiteiten, huisartsen, ...

Interne organisatie

Voorzitter Tandem vzw en vertegenwoordiger van ECD Tandem in de raad van bestuur van ECDVlaanderen vzw

Dhr. Stefaan Voet

Coördinatieteam:

Dhr. Stefaan Voet, Dhr. Bob Van de Putte, Mevr. Diane Vanspringel/Mevr. Eefje Meynen (RVB 20 maart 2012), Mevr. Hilde Stroobants.

Medewerkers

Hilde Stroobants: coördinator en consulente, 70 % FTE

Ria Caers: consulente, 50 % FTE

Karolien Verschueren (vanaf 16/01/2012): consulente, 50% FTE

Karolien Verschueren (01/09/2012-30/11/2012): consulente, 25% FTE in het kader van Sociale Maribel

Ellen Weyers (10/09/2012-09/12/2012): administratief medewerkster, 100% FTE in het kader van Sociale Maribel

Het werkingsgebied van ECD Tandem is het arrondissement Turnhout binnen de provincie Antwerpen. Dit valt samen met de regio van SEL Kempen, waarmee ECD Tandem samenwerkt. Binnen de provincie Antwerpen, werkt het ECD Tandem ook nauw samen met het regi-

onaal ECD Orion in Wilrijk (arrondissement Antwerpen) en het Psychogeriatrisch Netwerk PGN (arrondissement Mechelen). Met de steun van de provincie Antwerpen, vormen deze 3 partners samen het Dementienetwerk Provincie Antwerpen (DPA) om zo gebiedsdekking te kunnen garanderen voor de hele provincie Antwerpen.

Resultaatsgebieden

1 Informatieverstrekking

Informatiesessies voor het brede publiek en mantelzorgers

Jaar na jaar stellen we vast dat er een blijvende nood is aan laagdrempelige basisinformatie rond dementie. Daarom bood ECD Tandem ook in 2012 opnieuw heel wat informatiesessies aan aan senioren en mantelzorgers omtrent verschillende thema's rond dementie. Deze vonden plaats zowel in lokale en regionale dienstencentra, als bij mutualiteiten, woon- en zorgcentra, thuiszorgdiensten, OCMW's, ... Het opzet van deze informatiesessies is om mantelzorgers een forum aan te bieden waar ze geïnformeerd worden over het ziektebeeld dementie en hoe ermee omgaan. Zo kunnen ze beter begrijpen wat personen met dementie ervaren om vanuit die kennis op een gepaste wijze te kunnen reageren. Heel wat senioren stellen ook vragen naar preventie van dementie. Zij kunnen tijdens, voor en na zo'n informatiesessie ook bij Tandem terecht voor verder advies én er is plaats voor het uitwisselen van persoonlijke ervaringen. Deze sessies worden bewust kleinschalig gehouden om maximale betrokkenheid van de mantelzorgers te garanderen.

Tijdens deze informatiesessies wordt vaak ook gebruik gemaakt van het beeldmateriaal van de docureeks Pluk de Dag. Deze beelden passen immers mooi in de hui-

dige tendens om een realistisch beeld te brengen over demantie en het taboe errond te doorbreken door demantie maatschappelijk bespreekbaar te maken.

Informatieaanbod dmv folders, infostanden en websites

Sinds het voorjaar van 2012 beschikken de partners van het DPA over banners (standmateriaal) die tevens de samenhang van het DPA uitstralen. Het ECD Tandem heeft bovendien ook 2 roll-up-banners van de campagne 'Onthou mens'. Verder hebben we een pakket folders, brochures en (inkijk)boeken ter beschikking. Deze worden door onszelf gebruikt tijdens vormings- en contactmomenten. Tevens wordt dit informatiepakket ook regelmatig aangevraagd door externen: dienstencentra, praatcafés, residentiële instellingen, ... Sensibilisering en bekendmaking gaan blijkbaar nog steeds vaak via flyers en folders, hoewel ook de huidige generatie 'ouderen' steeds meer toegang vindt via en gebruik maakt van het internet. Tijdens contactmomenten met senioren en mantelzorgers verspreiden we dan ook veelvuldig de informatiekaartjes van de website www.omgaanmetdementie.be. Via deze weg komen ze ook terecht op de website www.dementie.be, waar ook ECD Tandem terug te vinden is. Gezien onze gebruikers meer en meer informatie zoeken via het internet, werd in 2012 geopteerd om te starten met de uitbouw van een nieuwe, eigen website van het DPA: www.dementienetwerkantwerpen.be. Deze website is vooral bedoeld om de gebruikers wegwijs te maken in de projecten, vormingen en nieuwigheden die het DPA te bieden heeft. De voorstelling van het DPA, alsook de gezamenlijke projecten, zullen te vinden zijn op de homepage. Verder hebben zowel ECD Orion, ECD Tandem als PGN Dementie elk een aparte pagina waarin ze hun eigen projecten, vormingen, de praatcafés uit de regio e.d. kunnen bekendmaken aan het grote publiek.

Informatieverstrekking dmv infostanden

ZorgAndersTv organiseerde op de handelsbeurs Accenta (van 7 tot 17/09/2012 in Gent) een Zorgdorp. Het DPA had hierop een stand met folders en ander promotiemateriaal. Op 14/09/12 waren ECD Orion en PGN Dementie namens het DPA aanwezig op de nocturne van het Zorgdorp en werd Herman Wauters van PGN Dementie geïnterviewd n.a.v. de lancering van de docureeks van Pluk-de-Dag op ZorgAndersTv vanaf september 2012. Ook via Telenet digital Tv en via de website, kan men de afleveringen opvragen. Naar aanleiding van de lancering van de 'Pluk de Dag'-reeks, organiseerden ZorgAndersTv en het DPA een kijkerswedstrijd waarmee enkele kijkers een vormingspakket van 'Aan de slag met Pluk de Dag' konden winnen.

Op 02/10/2012 ging een nieuwe editie van Health Care van start in Brussel. Omdat dit vooral een netwerking-event is, kon het DPA hier niet ontbreken, samen met zo'n 250 andere organisaties die hun aanbod en innovaties in de kijker wilden zetten. Daar de beurs zich vooral richt naar professionals uit alle hoeken van de zorgsector, kwamen de meeste bezoekers toch uit de ouderenzorg. In totaal werden er 50 seminaries georganiseerd van telkens één uur waarin interessante informatie over de meest diverse thema's in de zorgsector werd meegegeven. Op 22 november 2012 werd vanuit het Thuiszorgcentrum in samenwerking met Ziekenzorg en ECD Tandem een ontmoetingsmoment georganiseerd voor personen met demantie en hun mantelzorgers: 'zingen vanuit herinneringen'. De Broomsticks vormden live, op ludieke wijze een zeer gevarieerd meezing-jukebox met heel wat liedjes uit de oude doos. Vooral de aanwezige personen met demantie, maar ook hun mantelzorgers genoten volop! Het werd dan ook een luchtige activiteit, gekoppeld aan een informatiebeurs waar ook oa ECD Tandem een infostand had. Tijdens de pauzes en voor- en na de activiteit, kon men daar terecht voor concrete vragen, informatie of advies.

In Turnhout is op 20 december 2012 het demantiepunt geopend. Dit wil in de regio Turnhout een eerste aanspreekpunt zijn waar alle mensen met vragen rond demantie terecht kunnen en is een samenwerking tussen het OCMW Turnhout enerzijds en de familiegroep Turnhout van de Vlaamse Alzheimer Liga anderzijds. ECD Tandem heeft hierbij tevens een ondersteunende rol. Men vindt in het demantiepunt nuttige informatie, een luisterend oor, advies en, indien gewenst, word je verder begeleid naar meer gespecialiseerde hulpverlening. Het demantiepunt richt zich op personen met demantie, hun mantelzorgers, kinderen en familieleden, burens, vrienden en andere betrokkenen. Ter gelegenheid van de opening werd gedurende de namiddag en vooravond van 20 december 2012 een infobeurs demantie georganiseerd. Verschillende diensten en organisaties stelden hun werking voor en boden informatie aan, waaronder het ECD Tandem. Tijdens deze beurs vertoonde ECD Tandem de Pluk de dag-reeks, zorgden we voor een informatiestand en beantwoordden we de vragen van bezoekers. Dit waren zowel professionals als mantelzorgers, alsook bewoners van de serviceflats en het WZC.

Music for Life

In december 2012 pakte Studio Brussel uit met de jaarlijkse Music for Life-actie, met ditmaal als centraal thema 'demantie'. ECD Vlaanderen vzw en 2 andere partners, met name de Vlaamse Alzheimer Liga en de Stichting Alzheimer, werden hierbij betrokken.

Ook de partners van het DPA en ECD Tandem hebben uiteraard mee hun schouders gezet onder deze actie die als doel had het taboe rond demantie te doorbreken en een genuanceerde beeldvorming van demantie op de agenda zetten. Op 14/12/2012 werd de uiteindelijke kick-off gegeven voor de actieweek, waarbij luisteraars op 3 manieren aan de actie konden deelnemen: door een Song for Life te registreren, de Badge for Life te kopen en te dragen én door bedankacties op te zetten voor mensen die een badge droegen. Via de speciaal ontworpen website van StuBru, stelden we vast dat in het arrondissement Turnhout zeer veel bedankacties opgezet werden, zowel inhoudelijke als ludieke acties. Ook ECD Tandem werkte met een aantal partners samen om zelf een actie te organiseren of –indien gevraagd– tips of ondersteuning te geven. Als regionaal ECD wilden ook wij iedereen die een actie opzette, oprecht bedanken om het thema demantie in de kijker te zetten. Hiervoor ontwierpen we een bedank-affiche die we persoonlijk bezorgden bij de partners in de regio die aan Music for Life meewerkten.

Het praatcafé demantie

Reeds enkele jaren bestaat in Turnhout een praatcafé demantie. Er werd hiervoor een stuurgroep samengesteld: een intense samenwerking van ECD Tandem met de Alzheimer Liga en het OCMW van Turnhout werd aangevuld met vertegenwoordigers uit woon- en zorgcentra, thuiszorgdiensten, mutualiteiten, ziekenhuizen, apothekers, ... uit de ruime Turnhoutse regio. Om de praktische uitwerking van het praatcafé te optimaliseren, is er een kerngroep actief met 3 partners: het ECD Tandem, de Alzheimer Liga (regio Turnhout) en het OCMW Turnhout. In 2012 vonden 4 praatcafé's demantie plaats in Turnhout. Ook in de gemeente Westerlo is een praatcafé van start gegaan. ECD Tandem heeft hierbij een ondersteunend aanbod gedaan en werd tevens gevraagd als gastspreker tijdens 2 praatcafés.

Op vraag van Westerlo en enkele andere gemeenten en initiatiefnemers, is ECD Tandem ook in 2012 gevraagd om deel te nemen aan enkele vergaderingen ter voorbereiding van de opstart van een praatcafé, vaak in het kader van een demantievriendelijke gemeente (zie verder). In de loop van de komende jaren zullen in het arrondissement Turnhout dan ook praatcafés werkzaam zijn in meerdere regio's.

Bereikbaarheid voor informatie aan en doorverwijzing van de omgeving van de persoon met demantie

Het regionaal ECD Tandem heeft sinds 2012 een telefonische permanentie op maandag, dinsdag en donderdagvoormiddag. Buiten deze permanentiemomenten is er een antwoordapparaat waarop een boodschap kan ingesproken worden, zodat wij nadien terug contact kunnen opnemen. Ook is ECD Tandem steeds bereikbaar voor professionals en mantelzorgers via e-mail. Bij contactname hebben zij vaak een specifieke vraag naar advies. Wanneer zij informatie nodig hebben kan dat meteen telefonisch gegeven worden of onder de vorm van brochures, boeken, websites, maar ook doorverwijzing naar thuiszorgdiensten, dagopvang, kortverblijf, residentiële opvang, diagnostische centra, praatcafés, Alzheimer Liga, mantelzorgverenigingen, enz...

2 Adviesverstrekking

Adviesfunctie op de 2e lijn

Ook in 2012 gaf ECD Tandem advies in heel wat complexe hulp-en adviesvragen, meestal na doorverwijzing via sociale diensten of zorginstanties. Vaak is het eerste contact telefonisch of via e-mail en kunnen we via die weg reeds een antwoord geven op de gestelde vragen. Occasioneel vond ook een gesprek plaats met de mantelzorgers of namen we deel aan een zorgoverleg georganiseerd door andere organisaties. We merken dat deze vraag naar ondersteuning en advies in complexe zorgsituaties, vnl. in de thuiszorg, almaar toeneemt. In de loop der jaren heeft ECD Tandem een uitgebreid netwerk uitgebouwd. Ook onze (bestuurs)organen zijn samengesteld uit vertegenwoordigers van de residentiële, ziekenhuis- en thuiszorgsector. Op deze manier creëert ECD Tandem een platform tot communicatie en interactie met alle relevante actoren binnen de zorg aan personen met demantie. Gezien onze tweedelijnsfunctie, worden we dan ook regelmatig gecontacteerd door maatschappelijk werkers van de verschillende sociale diensten. Zij vragen ons concreet advies bij complexe situaties waarbij demantie vermoed

of gediagnostiseerd is. Hun kennis als maatschappelijk werker, gecombineerd met onze specifieke kennis inzake dementie, leidt vaak tot een beter inzicht in de situatie en mogelijke aanpak.

Samenwerking met SEL, provinciale en lokale overheden

Als netwerkorganisatie is ECD Tandem voortdurend in interactie en in samenwerking met andere organisaties en kunnen we op die manier ook de nodige adviezen verstrekken. Sinds de opstart van SELKempen maken we ook deel uit van de Algemene Vergadering van deze SEL. Reeds verschillende keren werkten we met hen samen. Zo konden we enerzijds onze werking voorstellen op de Algemene Vergadering van SELKempen, en werkten we anderzijds samen aan een studiedag voor professionals die doorging op 18 december 2012: in Herentals bracht InSpinazie het inleeftheaterstuk 'Dag Roger'. SELKempen en ECD Tandem verzorgden in de ontvangst- en receptieruimte voor en na de voorstelling beiden een informatiestand. Via SELKempen kunnen wij bovendien op de hoogte blijven van de actuele sociale kaart in de regio en kunnen we desgevallend gericht doorverwijzen. Verder krijgen we via mailinglijsten van SELKempen enerzijds zelf heel wat informatie toegestuurd en kunnen we anderzijds ook zelf een ruim aantal contacten in onze regio bereiken.

3 Sensibilisering

‘Pluk de Dag’ – een docureeks over leven met dementie

Na de succesvolle docureeks ‘Pluk de Dag’, merkten we dat de beelden aanleiding gaven tot zinvolle gesprekken en discussies oa over de sociale integratie van personen met dementie. Vanuit het DPA werd daarom een specifieke interactiemethodiek uitgewerkt om de gespreksmomenten professioneel te begeleiden, met name de ‘Pluk de dag Dialogen’.

Op basis van onze ervaringen met deze dialogen, stelde het DPA een vormingspakket samen waarmee andere professionals uit de zorg- en onderwijssector, zelf aan de slag kunnen. Zowel de vormingsdoos als de handleiding

van 'Aan de slag met Pluk de Dag' werden bovendien opgefleurd met foto's van de website www.onthoumens.be. Aan deze vormingsdoos koppelde het DPA ook een studienamiddag volgens het train-de-trainer-principe. ‘Aan de slag met Pluk de dag’. In 2012 boden wij wegens succes opnieuw 2 maal een studienamiddag aan: op 16 februari 2012 in Heist o/d Berg en op 29 november 2012 in Gent. In totaal namen 50 mensen deel aan deze vorming in Heist o/d Berg en 22 in Gent. De deelnemers kwamen zowel uit de zorgsector als uit het onderwijs (secundair en hoger onderwijs).

In navolging van het succes in de provincie Antwerpen werd de methodiek van de Pluk de Dag Dialogen ook voorgesteld aan de collega's van andere ECDs. In 2012 werden zo bijvoorbeeld 6 Pluk de Dag Dialogen georganiseerd in opdracht van ECD Memo.

Dementievriendelijke gemeenten

Beter leren omgaan met dementie is een uitdaging voor de hele samenleving. Daarom lanceerde de Koning Boudewijnstichting de oproep ‘Dementievriendelijke gemeenten’. Het doel is een maatschappelijk draagvlak te creëren voor een betere omgang met personen met dementie en het isolement doorbreken. Dit gaat samen met

een meer genuanceerde beeldvorming over deze thematiek. Het uitgangspunt van deze projectoproepen was dat iedereen kan bijdragen tot een dementievriendelijker gemeente enerzijds en dat dergelijke initiatieven passen in het lokaal sociaal beleid anderzijds. ECD Tandem ondersteunde ook in 2012 een aantal erkende projecten in het arrondissement Turnhout en gaf aan heel wat initiatiefnemers advies. We namen ook intensief contact op met een aantal andere gemeenten in de regio zodat ook los van de KBS-projecten aan een dementievriendelijke samenleving gewerkt kan worden in het arrondissement Turnhout. Bovendien zijn wij zeer actief in een interregionaal samenwerkingsproject omtrent dementievriendelijke gemeenten (zie verder).

'Onthou mens, vergeet dementie' in de provincie Antwerpen

De Vlaamse Overheid tracht sinds 2011 het heersende beeld over dementie bij te stellen tot een beeld waarin de mens centraal staat. Ook de provincie Antwerpen droeg hier in 2012 haar steentje toe bij. De dienst Welzijn van de provincie Antwerpen richtte daartoe een provinciale werkgroep op i.s.m. met verschillende andere provinciale departementen (cultuur en toerisme), ECD Vlaanderen vzw en het DPA. Er werden 3 informatiesessies georganiseerd, telkens per arrondissement (in Antwerpen, Turnhout en Mechelen).

De sessie in Westerlo vond plaats op 23/11/2012 en werd mee ondersteund door ECD Tandem als partner van het DPA. Tijdens deze sessie kregen de aanwezigen informatie over de Vlaamse campagne en over genuanceerde beeldvorming van dementie. Daarnaast stelden telkens 3 initiatiefnemers hun project voor. Allen waren ‘good practices’. Hiermee wilde de organisatie de aanwezigen stimuleren om ook acties te ondernemen in hun gemeenten en organisaties.

Verdwaald in het geheugenpaleis

Op 14 september 2010 ging de documentaire 'Verdwaald in het geheugenpaleis' van Klara Van Es in première en sindsdien konden initiatiefnemers de vertoning van de film aan eigen publiek aanvragen. In het arrondissement Turnhout werd in 2012 nog 2 keer een namiddag- en avond-vertoning door ECD Tandem verzorgd. Volgens afspraak werd er een voor- en nabespreking van de film gedaan en werden vragen beantwoord. Zo konden zowel professionals als mantelzorgers de film bekijken én kon er inhoudelijke duiding en informatie gegeven worden.

4 Vorming en deskundigheidsbevordering

Organisatie van een algemeen informierend en sensibiliserend vormingsaanbod

In 2012 werden er vanuit ECD Tandem in totaal zo'n 215 vormingsuren aangeboden aan zo'n 1.410 deelnemers. Hiervan waren 83 % vormingsuren gegeven aan zo'n 922 professionals en 17 % aan zo'n 488 mantelzorgers en familie. Zoals de voorbije jaren kwamen in de vormingen die Tandem aanbood, verscheidene thema's aan bod, zoals omgaan met dementie, zinvolle dagbesteding, omgaan met familie, ... Daarnaast organiseerden we opnieuw enkele vormingen op maat.

Ook de basisvormingen rond 'wat is dementie?' worden nog steeds aan verschillende doelgroepen aangeboden, zowel aan zorgkundigen en verpleegkundigen als aan paramedici en alle andere medewerkers en vrijwilligers, vnl. in woon- en zorgcentra.

Om ons vormingsaanbod bij onze regionale partners bekend te maken, verspreidde ECD Tandem een vormingsbrochure met een overzicht van mogelijke vormingen, alsmede onze contactgegevens.

Opleiding Referentiepersoon Dementie

Binnen de provincie Antwerpen wordt jaarlijks een opleiding referentiepersonen dementie aangeboden, telkens in een ander arrondissement. In het voorjaar van 2012 organiseerde het ECD Orion de Opleiding Referentiepersoon Dementie in Antwerpen.

Karolien Verschueren volgde als nieuwe medewerker bij het ECD Tandem de opleiding bij ECD Contact in Hasselt.

Terugkomdagen referentiepersonen dementie

Samen met de collega's van ECD Orion en PGN, ontwikkelde ECD Tandem een aanpassing van de intervisiementen voor referentiepersonen dementie: met name de formule van Terugkomdagen Referentiepersoon Dementie. Tijdens vier volledige dagen wordt in de voormiddag een theoretisch kader aangeboden rond een welbepaald thema, gevolgd door casuïstiek en methodieken in de namiddag. Doelpubliek voor deze vormingsdagen zijn zowel nieuwe als reeds langer afgestudeerde referentiepersonen uit de provincie Antwerpen. Er werd bewust geen onderscheid gemaakt tussen RIZIV-referentiepersonen (gesubsidieerden) en niet-RIZIV-referentiepersonen.

Deze terugkomdagen gingen tegelijkertijd op dezelfde dag door op 2 locaties in de provincie, metname Malle en Mechelen. Voor ECD Tandem werden 18 inschrijvingen toegelaten, in Mechelen namen 13 referentiepersonen deel aan de vorming.

Volgende thema's kwamen in 2012 aan bod:

- 9 oktober 2012: 'Met je rug tegen de muur!' Omgaan met (on)macht
- 4 december 2012: 'Aan de slag met Pluk de Dag'. Kennismaking met de docureeks en toepassing ervan tijdens vormingen.

We merken dat er nog meerdere geïnteresseerden waren, dus plannen we in 2013 of 2014 een herhaling of een vervolg op deze (en vorige) reeks terugkomdagen.

Opleidingen in samenwerking met Fe.Bi

(Vereniging van de Federale en Bicommunautaire Sociale Fondsen van de Non-Profit Sector vzw)

In samenwerking met ECD Vlaanderen en Fe.Bi boden wij 2 opleidingsformules aan:

- Basisdag 'Onderdompeling in de wereld van dementie'. Op deze dag verwerven medewerkers basisinzichten in dementie. Hoofddoelstelling is het gedrag van de persoon met dementie beter te begrijpen.
- Training 'Omgaan met personen met dementie'. Deze training van 3,5 dagen is gericht op het ontwikkelen van een adequate omgang met de persoon met dementie in de verschillende fasen van het dementeringsproces.

Het doelpubliek van deze opleidingen zijn kortgeschoolde medewerkers uit woonzorgcentra die in contact komen met bewoners met dementie.

In 2012 werden deze vormingen door ECD Tandem gegeven in volgende woonzorgcentra:

- Woonzorgcentrum Sint-Lucia te Turnhout: Training
- Woonzorgcentrum Ter Kempen te Meerhout: Basisdag plus training
- Residentie Den Brem te Rijkervorsel en Residentie Bin-

nenhof te Merksplas: Basisdag + training (locatie Rijkervorsel)

- Woonzorgcentrum Zusterhof te Geel: Basisdag + training
- Woonzorgcentrum De Winde te Veerle-Laakdal: Basisdag
- Woonzorgcentrum De Hoge Heide te Arendonk: Basisdag

Vermist@hekla: Studiedag 'Vermist', een maatschappelijk veiligheidsnet bij dementie'

Mechelen De Nekker – 22/03/2012

Bedoeling van deze provinciale studiedag was om zorgverleners, seniorenconsulenten, lokale overheden en politie kennis te laten maken met de kenmerken van het dwaalgedrag bij personen met dementie én het protocol 'Vermist'. Bovendien wil het DPA het protocol in zoveel mogelijk politiezones implementeren. Dit kan uiteraard niet zonder de actieve samenwerking van de gemeentebesturen. De studiedag wil daarom de eerste aanzet vormen voor verdere samenwerking.

Dankzij de intense samenwerking tussen de politiezone HEKLA, ECD Orion en verschillende zorgpartners ontstond enkele jaren geleden een makkelijk toepasbaar 'vermissingsprotocol'. Dit protocol werd samen met het draaiboek 'Als er toch iets mis gaat' vorig jaar door ECD Vlaanderen en in aanwezigheid van Vlaams minister van Welzijn, Jo Vandeuren en de federale minister, Annemie Turtelboom (toenmalig bevoegd voor binnenlandse zaken), aan de nationale pers voorgesteld.

Het programma van deze studiedag zag er als volgt uit:

- Hilde Stroobants (ECD Tandem) opende de dag met korte voorstelling van het DPA
- Katja Van Goethem (ECD Orion), vanaf het eerste uur betrokken bij het project 'Vermist', weerlegde aan de hand van een aantal stellingen enkele hardnekkige misvattingen en vooroordelen omtrent dementie en dwaalgedrag
- Met pakkende beelden en harde, voor zichzelf spreken-de, cijfers toonde Alain Remue, hoofd van de Cel Vermiste Personen van de Federale Politie, dat het dwaalgedrag bij ouderen een onderschat probleem vormt.

Namens de Politiezone HEKLA lichtte Patrick Crabbé, in de namiddag de brochure 'Als het dan toch mis gaat' toe.

- PGN Dementie leidde een fragment in uit de tot een Oscar bekroonde film 'IRIS'. De beelden toonden het typische gedrag bij het dwalen van personen met dementie, de emoties en spanningen bij de vermissing en het zoeken, en de opluchting en dankbaarheid bij het levend terug brengen van de vermiste persoon
- Herman Wauters interviewde drie professionele getuigen over hoe je concreet aan de slag kan gaan met het draaiboek. Aan het woord kwamen Katja Van Goethem (ECD Orion), Elke Simons, (thuiszorgconsulente voor de OCMW's van Boechout, Hove, Lint en Mortsel) en Luc Geens (Korpschef van de Lokale Politie Heist-op-den-Berg)
- Patrick Crabbé sloot af met een vurig pleidooi voor vlot-te samenwerking tussen de verschillende partners in de zorg voor ouderen met dementie

Met de steun van het provinciebestuur Antwerpen kon het DPA voor deze studiedag ook ruim werven. Méér dan 90 professionelen uit verschillende sectoren namen deel. De aanwezigen evalueerden deze studiedag tot één van de beste uit zijn soort. RTV Mechelen/Kempen versloeg de studiedag in hun nieuwsuitzending van 22/03/2012 door o.m. een krachtig interview met Alain Remue.

5 Concept- en methodiek-ontwikkeling en studie

Interregionaal project: 'Dementievriendelijke koploopgemeenten in de Kempen'

In de Kempen willen lokale besturen en hun partners werk maken van een warme samenleving, waar ook mensen met dementie en hun mantelzorgers een plaats vinden. ECD Tandem wil samen met Welzijnszorg Kempen de lokale besturen hierin ondersteunen. Het project werd voorgesteld op:

- de algemene vergadering van Welzijnszorg Kempen (27 OCMW's van het arrondissement Turnhout zijn hierin vertegenwoordigd)
- de conferentie van Kempische burgemeesters

4 gemeenten konden zich kandidaat stellen om in te stappen in het 3-jarig traject. Geel, Herentals, Mol en Turnhout willen hierin een trekkersrol opnemen door een eigen vernieuwend traject op te zetten in hun gemeenschap maar ook door samen te werken over de gemeente- en landsgrenzen heen. De stuurgroepen van

de koploopgemeenten krijgen individuele begeleiding en ondersteuning van ECD Tandem. Samen met 5 Nederlandse gemeenten startten deze Kempische gemeenten in 2012 het traject op. Een interregionale werkgroep stuurt dit proces aan.

Dit alles moet leiden tot nieuwe initiatieven die het draagvlak vergroten om mensen met dementie een volwaardige plaats te geven in de samenleving. Een tweetal conferenties per jaar, die gelinkt zijn aan specifiek thema in een dementievriendelijke gemeenschap, moeten garant staan dat er een grotere kennis en expertise ontstaat.

Op 4 april 2012 vond de info-startconferentie plaats in het Provinciehuis van 's Hertogenbosch te Nederland onder het moto: 'Dementievriendelijke gemeenten. Bij ons kun je blijven en mee blijven doen'. Een 210 deelnemers zowel uit Nederlandse als Belgische gemeenten volgden de infoconferentie.

De eerste werkconferentie voor de deelnemende gemeenten aan het project, werd georganiseerd in de stad Geel op 25 september 2012 met als thema: 'Naar een andere beeldvorming. Weg met het taboe'. Zangkoor 'de Betties' van Huize Perrekes verwelkomde zo'n 100 deelnemers. Kennismaking met de verschillende gemeenten, kennisoverdracht en ervaringsuitwisseling omtrent het thema stonden centraal.

Verder werd in het najaar van 2012 in de 4 gemeenten een gemeentelijke werkgroepen opgestart en een actieplan opgesteld. ECD Tandem is lid van deze werkgroepen en geeft advies en ondersteuning aan deze koploopgemeenten.

6 Signaalfunctie

Samenwerking ECD-Vlaanderen en de andere regionale expertisecentra

Zowel tijdens het medewerkersoverleg, de VTOverking als de raad van bestuur, heeft ECD-Tandem een inbreng om via ECD-Vlaanderen de nodige beleidssignalen te kunnen doorgeven aan hogere beleidsniveaus.

Binnen het kader van de provinciale werking, houdt het Dementienetwerk Provincie Antwerpen 3 keer per jaar een beleidsvergadering (met de beleidsverantwoordelijken en de coördinatoren van elke partner van het DPA en een vertegenwoordiger van de provincie). Binnen deze vergadering wordt het beleid van de 3 partners binnen de provincie Antwerpen op mekaar afgestemd en kunnen de nodige beleidsaanbevelingen geformuleerd worden.

‘Samen dragen op maat van de persoon met dementie’

Om de ontschotting en vermaatschappelijking van de zorg voor kwetsbare ouderen te stimuleren, diende Huis Perrekes een project in bij Cera. Met deze steun en onder begeleiding van Lucas ontwikkelen zij samen met de stuurgroep een model dat zorg, ondersteuning en begeleiding impliceert op maat en in het ritme van de persoon met dementie, ongeacht waar hij/zij verblijft. ECD Tandem is samen met verschillende zorgactoren uit de regio, lid van de multidisciplinaire en dienstoverschrijdende stuurgroep van dit project bij Huis Perrekes (Oosterlo).

7 Loyaliteit en samenwerking

Dementienetwerk Provincie Antwerpen

Tandem is één van de 3 partners van het Dementienetwerk Provincie Antwerpen, samen met het ECD Orion uit Wilrijk (arrondissement Antwerpen) en PGN Lier (arrondissement Mechelen). Dit netwerk staat in nauw overleg met de provincie Antwerpen en maakt het mogelijk om projecten op te zetten waar de inwoners van de ganse provincie Antwerpen baat bij hebben.

Samenwerking met SEL, provinciale en lokale overheden

Als netwerkorganisatie is Tandem voortdurend in interactie en in samenwerking met andere organisaties. Zo bleef ECD Tandem ook in 2012 actief lid van de stuurgroepen van ECD Orion, van PGN, van de stuurgroep Nachtzorg Kempen, van VONK3, van Welzijnszorg Kempen, van het Overleg Netwerken, ...

Samenwerking ECDVlaanderen en de andere regionale expertisecentra

Tandem werkte ook in 2012 opnieuw goed samen met ECD Vlaanderen.

Zo namen de medewerkers van Tandem deel aan het medewerkersoverleg dat wordt ingericht door ECD Vlaanderen zodat elk regionaal centrum geïnformeerd blijft over nieuwe ontwikkelingen op Vlaams en regionaal vlak en er ook een uitwisseling tussen de regionale centra kan plaatsvinden.

Daarnaast participeert Tandem ook in de VTO-werkgroep van ECD Vlaanderen waar het Vlaams vormingsaanbod inhoudelijk en organisatorisch vorm krijgt. Binnen het DPA werd afgesproken dat de VTO-werkgroep zal gevolgd worden door de partner die op dat moment de opleiding referentiepersoon dementie zal organiseren binnen de provincie Antwerpen.

Expertisecentrum Dementie Vlaanderen vzw

Lokkaardstraat 8 – B-2018 Antwerpen
t/f 070 224 777 – info@dementie.be

website: www.dementie.be

Reknr. BE13 7350 1899 7739 KREDBEBB